IHS

VITT. EMANUELE

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
12
34 F
42

Ex Bibliotheca
majori. Coll Rom.
Societ. Jesu

411

Digitized by Google

Digitized by Google

411
2

ΚΕΒΗΤΟΣ ΘΗΒΑΙΟΥ ΠΙΝΑΞ.

CEBETIS THEBANI TABVLA.

Coll. Rom. Soc. Jesu Cat. Inscript.

Cum verſione & NOTIS V. C.
IOANNIS CASELII primarii
quondam Profeſſoris
Helmenſtadienſis.

Ex Bibliotheca
GEVERHARTI ELMENHORSTI
nunc primum edita.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

LVGDVNI BATAVORVM,
Apud IACOBVM MARCI.

Anno Meſſiæ regis æterni.
∞. IↃ. CXVIII.

Digitized by Google

42. A. F. 42

Digitized by Google

Clariſſimo & Doctiſſimo Viro,

CORNELIO MARTINIO

Profeſſori Helmenſtadienſi
digniſſimo,

Primario hujus ſeculi Philoſopho:

CEBETIS TABVLAM,
Iam olim à magno Germaniæ
ornamento

IOANNE CASELIO
fæliciter illuſtratam,

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

*Cum plurima ſalute & officiorum ſuorum
delatione offert & conſecrat*

GEVERHARTVS ELMENHORSTIVS.

Digitized by Google

Suidas in Cebete.

ΚΕΒΗΣ Θηβαῖος Φιλόσοφος, Σωκράτους μαθητὴς. διάλογοι αὐτοῦ φέρονται τρεῖς, ἑβδόμη, φρύνιχος, πίναξ.

ΚΕ

ΚΕΒΗΤΟΣ ΘΗΒΑΙΟΥ
ΠΙΝΑΞ.

CEBETIS THEBANI
TABVLA

De vita humana rectè
inſtituenda.

Digitized by Google

ΚΕΒΗΤΟΣ ΘΗΒΑΙΟΥ

ΠΙΝΑΞ.

Ἐτυγχάνομεν περιπατοῦντες ἐν τῷ τοῦ Κρόνου ἱερῷ, ἐν ᾧ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἀναθήματα ἐθεωροῦμεν. ἀνέκειτο δὲ καὶ πίναξ τις ἔμπροσθε τοῦ νεὼ, ἐν ᾧ ἦν γραφή τις ξένη καὶ μύθους ἔχουσα ἰδίους, οὓς οὐκ ἠδυνάμεθα συμβαλεῖν τίνες καὶ πόθεν ἦσαν. οὔτε γὰρ πόλις ἐδόκει ἡμῖν εἶναι τὸ γεγραμμένον, οὔτε στρατόπεδον, ἀλλὰ περίβολος ἐν αὐτῷ, ἔχων ἑτέρους περιβόλους δύο, τὸν μὲν μείζω, τὸν δὲ ἐλάττω. ἦν δὲ καὶ πύλη ἐπὶ τοῦ πρώτου περιβόλου, πρὸς δὲ τῇ πύλῃ, ὄχλος ἐδόκει ἡμῖν πολὺς ἐφεστάναι. ἔνδον δὲ τοῦ περιβόλου, πλῆθός τι γυναικῶν ἑωρᾶτο. ἐπὶ δὲ εἰσόδου

τοῦ

CEBETIS THEBANI TABVLA

De vita humana rectè inſtituenda.

Interprete I. CASELIO.

INAMBVLABAMVS in Saturni templo, & in eo multa quoque alia donaria ſpectabamus: & vero tabula quædam erat dedicata in templi veſtibulo. In ea pictura erat peregrina, quæ ſuas quaſdam fabulas continebat, neque nos conijcere poteramus, cujuſmodi illæ eſſent, & unde eſſent. Quod enim ibi depictum erat, id nobis neque urbs eſſe videbatur, neque caſtra: ſed ſeptum ſepta alia duo intra ſe continens, unum amplius, alterum anguſtius. Cæterum ad extimum ſeptum porta erat: ad ipſam autem portam multa turba nobis adſtare videbatur, ſed intra ſeptum multitudo mulierum conſpiciebatur: Verum ad aditum primæ portæ, quæ erat

Digitized by Google

τοῦ πρώτου πυλῶνος καὶ περιβόλου γέρων τις
ἑστώς, ἔμφασιν ἐποίει, ὡς προστάττων τι τῷ
εἰσιόντι ὄχλῳ. Ἀπορούντων δὲ ἡμῶν περὶ τῆς
μυθολογίας πρὸς ἀλλήλους πολὺν χρό-
νον, πρεσβύτης τις παρεστώς, οὐδὲν δεινὸν
πάσχετε, ὦ ξένοι, ἔφη, ἀπορούντες περὶ τῆς
γραφῆς ταύτης. οὐ γὰρ τῶν ἐπιχωρίων πολ-
λοὶ ἴσασι τί ποτε αὕτη ἡ μυθολογία δύναι-
ται. οὐδὲ γάρ ἐστι πολιτικὸν ἀνάθημα, ἀλλὰ
ξένος τις πάλαι ποτὲ ἀφίκετο δεῦρο, ἀνὴρ
ἔμφρων, καὶ δεινὸς περὶ σοφίαν, λόγῳ δὲ
καὶ ἔργῳ Πυθαγόρειόν τινα καὶ Παρμενίδειον
ἐζηλωκὼς βίον, ὅς τό, τε ἱερὸν τοῦτο, καὶ τὴν
γραφὴν ἀνέθηκε τῷ Κρόνῳ. πότερον οὖν,
ἔφην ἐγώ, καὶ αὐτὸν τὸν ἄνδρα γιγνώσκεις
ἑωρακώς; καὶ ἐθαύμαζόν γε, ἔφη, αὐτὸν πο-
λὺν χρόνον. νεώτερος γὰρ ὢν πολλὰ καὶ
σπουδαῖα διελέγετο καὶ περὶ ταύτης δὲ τῆς
μυθολογίας πολλάκις αὐτοῦ ἠκηκόειν διε-
ξιόντος. πρὸς Διὸς τοίνυν, ἔφην ἐγώ, εἰ μή
τις σοι μεγάλη ἀσχολία τυγχάνει οὖσα,
διή-

erat primi ſepti, ſenex aliquis aſtabat, & hic indicium faciebat, quaſi mãdaturus aliquid ingredientibus. Cum igitur de ſignificatione illius picturæ diu multumque fruſtra quæreremus, aliquis admodum ſenex, aſtans & ipſe tabulæ, inquit. Nihil mirum vobis id accidit, hoſpites, quod de hac pictura dubitatis. Nec enim multi de inquilinis norunt, quænam ſit hujus fabulæ explicatio. Nec enim è civitate profectum fuit hoc donarium: ſed hoſpes aliquis huc venit olim, vir maximi ingenij, & eximia ſapientia præditus, vitæ cujuſdam Pythagoreæ & Parmenidæ oratione & reipſa æmulus: is tũ hoc ſacellum, & hanc picturam Saturno dedicavit. Nunquid igitur, inquam ego, & ipſum virum vidiſti ipſe, & noviſti? Imò, inquit, etiam ſuſpexi eum longo tempore. Cum enim adhuc eſſet ipſe juvenis, de multis & gravibus rebus diſputabat: de ſententia verò etiam hujus picturæ eum ſæpè audivi accuratè diſſerentem. Per Iovem igitur, inquam ego, niſi aliquibus negotijs valdè occupatus es, hæc nobis explica:

 admo-

διήγησαι ἡμῖν· πάνυ γὰρ ἐπιθυμοῦμεν ἀκοῦσαι, τί ποτέ ἐστιν ὁ μῦθος. οὐδεὶς φθόνος ὦ ξένοι, ἔφη. ἀλλὰ τοῦτο δεῖ ὑμᾶς ἀκοῦσαι, ὅτι ἐπικίνδυνόν τι ἔχει ἡ ἐξήγησις. οἷόν τι; ἔφην ἐγώ. ὅτι εἰ μὲν προσέξετε, ἔφη, καὶ συνήσετε τὰ λεγόμενα, φρόνιμοι καὶ εὐδαίμονες ἔσεσθε. εἰ δὲ μή, ἄφρονες, καὶ κακοδαίμονες καὶ πονηροὶ, καὶ ἀμαθεῖς γενόμενοι, κακῶς βιώσεσθε. Ἔστι γὰρ ἡ ἐξήγησις ἐοικυῖα τῷ τῆς Σφιγγὸς αἰνίγματι, ὃ ἐκείνη προὔβαλλετο τοῖς ἀνθρώποις. εἰ μὲν οὖν αὐτὸ συνίει τις, ἐσώζετο, εἰ δὲ μὴ συνίει, ἀπώλλυτο ὑπὸ τῆς Σφιγγός. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἐξηγήσεως ταύτης. ἡ γὰρ Ἀφροσύνη τοῖς ἀνθρώποις Σφίγξ ἐστιν, αἰνίττεται δὲ καὶ τάδε, τί ἀγαθὸν, τί κακὸν, τί οὔτε ἀγαθὸν, οὔτε κακόν ἐστιν ἐν τῷ βίῳ. ταῦτ' οὖν ἐὰν μή τις συνίῃ, ἀπόλλυται ὑπὸ αὐτῆς οὐκ εἰσάπαξ, ὥσπερ ὁ ὑπὸ τῆς Σφιγγὸς καταβρωθεὶς ἀπέθνησκεν, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν ἐν ὅλῳ τῷ βίῳ καταφθείρεται, καθάπερ οἱ ἐπὶ τιμωρίᾳ παραδιδόμενοι. ἂν δέ τις γνῷ, ἀνά-

admodum enim audire deſideramus, quid ſibi velit hæc fabula. Quidni vobis in hac re obſequar, hoſpites, inquit: verùm hoc quoque vos audire oportet: non prorſus vacare periculo hanc explicationem. Cujuſmodi eſt, inquam ego: Quia ſi animadverteritis & intellexeritis, quæ dicentur, prudentes evadetis & beati: ſi vero non, dementes eritis & miſeri: cumq́; ſic improbi ſitis, nec doctrinam adepti, malè & miſerè vivetis. Eſt enim hæc explicatio ſimilis ænigmati Sphyngis: quod qui intelligeret, ſervabatur: qui non intelligeret, eum Sphynx ibat perditum. Id ita ſe quoque habet in explicatione. Dementia enim hominibus Sphynx eſt: ſemper enim ipſa de his animo fluctuat, quid bonum, quid malum, quid neque bonum, neque malum in vita ſit. Hæc igitur, niſi quis intelligat, ille perit ab inſcitia non una vice, ut moriebatur quem Sphynx deglutiviſſet, ſed paulatim quam diu in vivis eſt, abſumitur, quemadmodum qui quæſtioni ſubiiciuntur: ſin quis ea noverit, tum contrà

πάλιν ἡ μὲν ἀφροσύνη ἀπόλλυται, αὐτὸς δὲ
σώζεται, καὶ μακάριος καὶ εὐδαίμων γίγνεται
ἐν παντὶ τῷ βίῳ. ὑμεῖς οὖν προσέχετε, καὶ μὴ
παρακούετε. ὦ ἡράκλεις, ὡς εἰς μεγάλην τινὰ
ἐπιθυμίαν ἐμβέβληκας ἡμᾶς, εἰ ταῦθ' οὕτως
ἔχει. ἀλλ' ἔστιν, ἔφη, οὕτως ἔχοντα. οὐκ ἂν φθά-
νοις τοίνυν διηγούμενος, ὡς ἡμῶν προσεξόντων.
οὐ παρέργως, ἐπείπερ καὶ τὸ ἐπιτίμιον τοιοῦτόν
ἐστιν. Ἀναλαβὼν οὖν ῥάβδον τινὰ, καὶ ἐκτείνας
πρὸς τὴν γραφὴν, ὁρᾶτε, ἔφη, τὸν περίβολον
τοῦτον; ὁρῶμεν. οὗτο πρῶτον δεῖ εἰδέναι ὑμᾶς,
ὅτι καλεῖται ὁ τόπος οὗτος βίος. καὶ ὁ ὄχλος ὁ
πολὺς ὁ παρὰ τὴν πύλην ἐφεστὼς, οἱ μέλλον-
τες εἰσπορεύεσθαι εἰς τὸν βίον, οὗτοί εἰσιν. ὁ δὲ γέ-
ρων, ὁ ἄνω ἑστηκὼς, ἔχων χάρτην τινὰ ἐν τῇ
χειρὶ, καὶ τῇ ἑτέρᾳ ὥσπερ δεικνύων τι, οὗτος Δαί-
μων καλεῖται. προστάττει δὲ τοῖς εἰσπορευομένοις,
τί δεῖ αὐτοὺς ποιεῖν, ὡς ἂν εἰσέλθωσιν εἰς τὸν
βίον, καὶ δεικνύει ποίαν ὁδὸν αὐτοὺς δεῖ βαδίζειν,
εἰ σώζεσθαι μέλλουσιν ἐν τῷ βίῳ. ποίαν οὖν ὁδὸν
κελεύει βαδίζειν, ἢ πῶς; ἔφην ἐγώ. ὁρᾷς, εἶπε,
παρὰ

Digitized by Google

Dementia perit, ipſe verò ſervatur, & in omni vita beatųs efficitur. Vos igitur diligenter modò animum attendite. Prô Deum immortalem, in quantum nos deſiderium coniecisti, ſiquidem hæc ita ſe habent. Hæc, inquit, omninò ſe ita habent. Quin igitur nobis iſta explicas? nec enim ſupinè auſcultabimus, ſiquidem negligentibus tanta pœna propoſita eſt. Ille igitur arrepta virgula quapiam, eaq́ue porrecta ad picturam; hoccine ſeptum videtis? inquit. Videmus. Hic locus (id enim primum vos ſcire oportet) appellatur vita: ac magna illa turba, quæ aſtat portæ, ſunt qui vitam ingredientur: ſenex autem qui ſtat ſuperius, quiq́ue una manu chartam aliquam tenet, & altera quaſi aliquid oſtendit, GENIVS appellatur: præcipit autem ingredientibus, quid eos facere oporteat, ubi vitam ingreſſi fuerint, & ipſis oſtendit, qua via debeant ingredi, ſi in vita ſalvi eſſe velint. Qua igitur via iubet ingredi, inquam, & quomodo? Viden', inquit, ad

παρὰ τὴν πύλην θρόνον τινὰ κείμενον κατὰ τὸν
τόπον τοῦτον, καθ' ὃν εἰσπορεύεται ὁ ὄχλος,
ἐφ' οὗ κάθηται γυνὴ πεπλασμένη τῷ εἴδει,
καὶ πιθανὴ φαινομένη, καὶ ἐν τῇ χειρὶ ἔχου-
σα ποτήριον τι; ὁρῶ, ἀλλὰ τίς ἐστιν αὕτη;
ἔφην. Ἀπάτη καλεῖται, φησιν, ἡ πάν-
τας τοὺς ἀνθρώπους πλανῶσα. εἶτα, τί
πράττει αὕτη; τοὺς εἰσπορευομένους εἰς τὸν
βίον ποτίζει τῇ ἑαυτῆς δυνάμει. τοῦτο δὲ τί
ἐστι τὸ ποτόν; Πλάνη, ἔφη, καὶ Ἄγνοια.
εἶτα τί; πίνοντες τοῦτο πορεύονται εἰς τὸν
βίον. πότερον οὖν πάντες πίνουσι τὸν πλά-
νον, ἢ οὔ; πάντες πίνουσιν, ἔφη. ἀλλ' οἱ μὲν
πλεῖον, οἱ δὲ ἧττον, ἔτι δὲ οὐχ ὁρᾷς ἔνδον
τῆς πύλης πλῆθός τι γυναικῶν ἑταιρῶν, παν-
τοδαπὰς μορφὰς ἐχουσῶν; ὁρῶ. αὗται τοί-
νυν Δόξαι καὶ Ἐπιθυμίαι, καὶ Ἡδοναὶ κα-
λοῦνται. ὅταν οὖν εἰσπορεύηται ὁ ὄχλος,
ἀναπηδῶσιν αὗται καὶ συμπλέκονται πρὸς
ἕκαστον, εἶτα ἀπάγουσι. ποῖ δὲ ἀπάγου-
σιν αὐτοὺς; αἱ μὲν εἰς τὸ σώζεσθαι, ἔφη, αἱ
δὲ

ad portam ſolium quoddam poſitum, quo loco turba ingreditur: in eo ſolio ſedet mulier fucata forma, quæ nihil non facilè cuivis perſuadere poſſe videatur: atque ea manu tenet calicem. Video: ſed quænam ea eſt? inquam. Fraus appellatur, inquit, quæ omnes homines in errorem inducit. Cæterum, quid agit illa? Ingredientibus in vitam poculum porrigit, quo iis ſuam vim communicat. Sed potus ille quiſnam eſt? Error inquit, & Inſcitia. Quid præterea? Hoc poculo exhauſto in vitam eunt. Vtrum ergò omnes errorem bibunt, an non? Omnes, inquit, bibunt: ſed plus alii, alii minus. Præterea verò non vides intra portam multitudinem aliquam mulierum, aliquas parum honeſtas dixeris, quarum aliæ alia ſpecie ſunt? Video inquam. Hæ ergò Opiniones & Cupiditates, & Voluptates appellantur. Turba igitur, quam dixi cũ ingreditur, tum ipſæ exiliunt, & arctè unumquemque amplectuntur, & abducunt denique. Quò verò eos abducunt? Aliæ ipſarum eos abducunt ad ſalutem, aliæ ad

δὲ εἰς τὸ ἀπόλλυσθαι διὰ τὴν ἀπάτην. ὦ δαι-
μόνιε, ὡς χαλεπὸν τὸ πόμα λέγεις; καὶ πά-
νυ γε, ἔφη, ἐπαγγέλλονται ὡς ἐπὶ τὰ βέλ-
τιστα ἄξουσι, καὶ εἰς βίον εὐδαίμονα, καὶ
λυσιτελῆ. οἱ δὲ διὰ τὴν Ἄγνοιαν καὶ τὸν Πλά-
νον, ὃν πεπώκασι παρὰ τῆς Ἀπάτης, οὐχ εὑ-
ρίσκουσι ποία ἐστὶν ἡ ἀληθινὴ ὁδὸς, ἡ ἐν τῷ
βίῳ· ἀλλὰ πλανῶνται εἰκῇ, ὥσπερ ὁρᾷς, καὶ
τοὺς πρότερον εἰσπορευομένους, ὡς περιά-
γονται, ὅπῃ ἂν αὗται δεικνύωσιν; ὁρῶ τούτους, ἔ-
φην. ἡ δὲ γυνὴ ἐκείνη τίς ἐστιν, ἡ ὥσπερ τυφλὴ
καὶ μαινομένη τις εἶναι δοκοῦσα, καὶ ἑστηκυῖα
ἐπὶ λίθου τινὸς στρογγύλου; καλεῖται μὲν, ἔ-
φη, Τύχη· ἔστι δὲ οὐ μόνον τυφλὴ, ἀλλὰ καὶ μαι-
νομένη καὶ κωφή. αὕτη οὖν τί ἔργον ἔχει; περι-
πορεύεται πανταχοῦ, ἔφη, καὶ παρ' ὧν μὲν
ἁρπάζει τὰ ὑπάρχοντα, καὶ ἑτέροις δίδωσι.
παρὰ δὲ τῶν αὐτῶν πάλιν ἀφαιρεῖται παραχρῆ-
μα, ἃ δέδωκε, καὶ ἄλλοις δίδωσιν εἰκῇ καὶ ἀβε-
βαίως. διὸ καὶ τὸ σημεῖον καλῶς μηνύει τὴν
φύσιν αὐτῆς. ποῖον τοῦτο; ἔφην ἐγώ. ὅτι ἐπὶ

στρογ-

ad exitium, & hoc propter fraudem. Mi homo, quam id grave durumque poculum narras? Quin omnes, inquit, ad optima quæque ſe quemq; perducturas, & ad vitam beatam, & ea omnia, quæ maximo uſui futura ſint, pollicentur. Verum pleriquc ab ignorantiam, & Errorem quem hauſerunt à Fraude, non inveniunt quæ ſit vera via, quam in vita calcare oporteat, ſed temerè errant, ut vides. Viden' quoque primum illos ingredientes ut variè circumagantur, prout illæ mulieres monſtrent? Id inquam video. At mulier illa quænam ea eſt, quæ quaſi cæca & furioſa aliqua eſſe videtur, ſaxeo orbi inſiſtens? Appellatur, inquit, Fortuna: eſt verò non ſolùm omninò cæca, ſed & furioſa & ſurda. Quodnam igitur eius munus eſt? Vbique, inquit, circumambulat, & quæ aliis eripit, aliis largitur: ſed ab iis iterum ipſa, quæ largita fuerat, aufert ſtatim, & aliis largitur, non ſolum temerè, ſed etiam eventu dubio. Itaque & ſignum eius ingenium pulchrè indicat. Ecquod illud? inquam. Quod rotundo

 lapidi

στρογγύλου λίθου ἕστηκεν. εἶτα, τί τοῦτο σημαίνει; ὅτι οὐκ ἀσφαλὴς, οὐδὲ βεβαία ἐστὶν ἡ παρ' αὐτῆς δόσις. ἐκπλήξεις γὰρ μεγάλαι καὶ σκληραὶ γίγνονται, ὅταν τις αὐτῇ πιστεύσῃ. ὁ δὲ ὄχλος, ὁ πολὺς οὗτος, ὁ περὶ αὐτὴν ἑστηκὼς, τί βούλεται, καὶ τίνες καλοῦνται; καλοῦνται καὶ οὗτοι ἀπροβούλευτοι. αἰτοῦσι δὲ ἕκαστος αὐτῶν, ἃ ῥίπτει. πῶς οὖν οὐχ ὁμοίαν ἔχουσι τὴν μορφὴν, ἀλλ' οἱ μὲν αὐτῶν δοκοῦσι χαίρειν, καὶ οἱ δὲ ἀθυμοῦσιν ἐκτετακότες τὰς χεῖρας; οἱ μὲν δοκοῦντες, ἔφη, χαίρειν καὶ γελᾶν αὐτῶν, οἱ εἰληφότες τι παρὰ τῆς Τύχης εἰσίν· οὗτοι δὲ καὶ Ἀγαθὴν Τύχην αὐτὴν καλοῦσιν· οἱ δὲ δοκοῦντες κλαίειν, καὶ τὰς χεῖρας ἐκτετακότες, εἰσὶ παρ' ὧν ἀφείλετο, ἃ δέδωκε πρότερον αὐτοῖς. οὗτοι πάλιν Κακὴν Τύχην αὐτὴν καλοῦσι. τίνα οὖν ἐστιν ἃ δίδωσιν αὐτοῖς, ὅπως οἱ μὲν λαμβάνοντες χαίρουσιν, οἱ δὲ ἀποβάλλοντες κλαίουσι; ταῦτα, ἔφη, ἃ παρὰ τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις δοκεῖ εἶναι ἀγαθά. ταῦτα οὖν τίνα ἐστί; πλοῦτος δηλαδὴ,

καὶ

lapidi inſiſtit. Iam verò quid hoc ſibi vult? Hæc videlicet: munus ab ea profectum certi firmiq́ue nihil habere. Si quis enim Fortuna nitatur, in magnos ille duroſq́ue caſus facilè incidit. At illa multa turba, quæ Fortunam circumſtat, quid expectat? quoquè illi nomine appellantur? Etiam hi appellantur Improvidi. Petunt autem eorum quiſq́ue ea, quæ illa proiicit. Qui fit, ut non ſimili omnes ſpecie: ſed eorum alii videntur efferri lætitia, alii animum abiiciunt extenſis manibus? Qui ex his, inquit, videntur efferri lætitia, & ridere, ſunt, qui aliquid obtinuerunt à Fortuna: atque hi eam Bonam Fortunam nominant. Qui videntur plorare, & manus extenderunt, ſunt, à quibus abſtulit, quæ iis ante largita fuerat: atque hi contrà eam Malam Fortunam nominant. Quæ igitur ea ſunt, quæ ipſis largitur? ut alii eorum adeptione tantoperè lætentur, alii eorundem iacturam deplorent. Ea, inquit, ſunt, quæ potiſsima hominum multitudo bona eſſe arbitratur, Ecqua igitur ea ſunt? Divitiæ videlicet

καὶ δόξα, καὶ εὐγένεια, καὶ τέκνα, καὶ τυραννίδες, καὶ βασιλεῖαι, καὶ τἆλλα, ὅσα τούτοις παραπλήσια. ταῦτα οὖν πῶς οὐκ ἔστιν ἀγαθά; περὶ μὲν τούτων, ἔφη, καὶ αὖθις διαλεξόμεθα. νῦν δὲ περὶ τὴν μυθολογίαν γινώμεθα. ἔστω οὕτως. Ὁρᾷς οὖν, ὡς ἂν παρέλθοις τὴν πύλην ταύτην, ἀνώτερον ἄλλον περίβολον, καὶ γυναῖκας ἔξω τοῦ περιβόλου ἑστηκυίας, κεκοσμημένας ὥσπερ ἑταῖραι εἰώθασι. καὶ μάλα. αὗται τοίνυν, ἡ μὲν Ἀκρασία καλεῖται, ἡ δὲ Ἀσωτία, ἡ δὲ Ἀπληστία, ἡ δὲ Κολακεία. τί οὖν ὧδε ἑστήκασιν αὗται; παρατηροῦσιν, ἔφη, τοὺς εἰληφότας τι παρὰ τῆς Τύχης. εἶτα τί; ἀναπηδῶσι, καὶ συμπλέκονται αὐτοῖς, καὶ κολακεύουσι, καὶ ἀξιοῦσι παρ᾽ αὐταῖς μένειν, λέγουσαι ὅτι βίον ἕξουσιν ἥδιστον, καὶ ἄπονον, καὶ κακοπάθειαν ἔχοντα οὐδεμίαν. ἐὰν οὖν τις πεισθῇ ὑπ᾽ αὐτῶν εἰς τὴν ἡδυπάθειαν,

μέχρι

& gloria, & nobilitas, & liberi, & dominatus, & regna, & alia quæ his affinia eſſe facilè animadvertas. Hæc igitur quomodo nõ ſunt bona? De his quidem, inquit, & iam iterum ſermonem conferemus: nunc accedamus ad explicationem fabulæ, & in ea aliquantulum immoremur. Ita fiat. Viden' igitur, ubi hanc portam præterieris, aliud ibi ſuperius ſeptum, & mulieres in primo tamen adhuc ambitu ſtantes, easq́ue ita comptas, ut meretriculæ ſolent? Admodum video. Harum igitur hæc Incontinentia nominatur, hæc Luxuria, hæc Inexplebilitas, hæc Adulatio. Quid ergò eo loco ipſæ ſtãt? Hos, inquit, obſervant, qui à Fortuna aliquid conſecuti ſunt. At quid inſuper? Exiliunt, & ſe in illorum complexum inſinuant, & illis adulantur, eoſq́ue obteſtantur, ſecum ut maneant: nec iis dubitant affirmare, acturos vitam iucundam, & laborum moleſtiarumq́ue expertem, quam neque ulla unquam contaminatura ſit calamitas. Quod ſi quis igitur ab iis ad perfruendas voluptates perſuadeatur,

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

μέχρι μὲν τινος ἡδεῖα, δοκεῖ εἶναι ἡ δια-
τριβὴ, ἕως ἂν γαργαλίζῃ τὸν ἄνθρωπον,
εἶτ' οὐκ ἔστιν. ὅταν γὰρ ἀνανήψῃ, αἰσθάνεται,
ὅτι οὐκ ἤσθιεν, ἀλλ' ὑπ' αὐτῆς κατησθίετο,
καὶ ὑβρίζετο. διὸ καὶ ὅταν ἀναλώσῃ πάντα,
ὅσα ἔλαβε παρὰ τῆς τύχης, ἀναγκάζεται
ταύταις ταῖς γυναιξὶ δουλεύειν, καὶ πάνθ'
ὑπομένειν, καὶ ἀσχημονεῖν, καὶ ποιεῖν ἕνεκεν
τούτων ὅσα ἐστὶ βλαβερά· οἷον ἀποστερεῖν,
ἱεροσυλεῖν, ἐπιορκεῖν, προδιδόναι, λῄζε-
σθαι, καὶ πάνθ' ὅσα τούτοις παραπλήσια. ὅταν
οὖν πάντα αὐτοὺς ἀπολείπῃ, παραδίδονται τῇ
Τιμωρίᾳ. ποία δ' ἐστὶν αὕτη; ὁρᾷς ὀπίσω τι
αὐτῶν, ἔφη, ὥσπερ θύριον μικρὸν, καὶ τό-
πον στενόν τινα, καὶ σκοτεινόν; οὐκοῦν καὶ γυναῖ-
κες αἰσχραὶ, καὶ ῥυπαραὶ, καὶ ῥάκη ἠμφιεσ-
μέναι δοκοῦσι συνεῖναι; καὶ μάλα. αὗται τοί-
νυν, ἔφη, ἡ μὲν τὴν μάστιγα ἔχουσα, κα-
λεῖται Τιμωρία. ἡ δὲ τὴν κεφαλὴν ἐν
τοῖς γόνασιν ἔχουσα, Λύπη. ἡ δὲ τὰς τρί-
χας τίλλουσα ἑαυτῆς, Ὀδύνη. ὁ δὲ ἄλλος

οὗτος

Digitized by Google

aliquandiu iucunda videtur eſſe ea cõſuetudo, quantiſper ſuaviter hominem afficiat: verùm deinceps nequaquam iucunda accidit. Vbi enim quis ad ſe redierit, tum intelligit, ſe nihil ſumpſiſſe ſuavitatum, ſed abſumptum fuiſſe ipſum, & cõtumelioſè habitum. Quocirca etiam quæcunque à Fortuna acceperat, ubi inſumpſerit omnia, in ſervitutẽ illis mulieribus deditur, & cogitur omnia perpeti, & multa ſe indigna cõmittere, & talia perpetrare, quę damnum & exitium importẽt, ut, aliis ſua eripere, ſacrilegiũ facere, peiurare, proditiones moliri, pręd as agere, vel cætera, quæcũque his affinia ſunt. Deniq; ubi ad omnium rerum penuriam pervẽtum fuerit, traduntur Pœnę. Cuiuſmodi ea eſt? Viden' à tergo illarũ mulierũ, inquit, quaſi puſillas quaſdã fores, & quendã angulum caliginoſum: an non & mulieres ibi vidẽtur adeſſe fœdæ, & ſordidæ, & lacero amictu? Probè video. Harum igitur, inquit, quæ flagellum manu tenet, appellatur Pœn: a quæ caput genib. impoſuit, Mæſtitia: quæ capillos ſibi evellit, Ærumna. Sed quis

ἐστὶν ὁ παρεστηκὼς αὐταῖς δυσειδής τις καὶ
λεπτὸς, καὶ γυμνός· καὶ μετὰ ταύτης τις ὁμοία
αὐτῷ, αἰσχρὰ καὶ λεπτὴ, τίς ἐστιν; ὁ μὲν Ὀδυρ-
μὸς καλεῖται, ἔφη, ἡ δὲ ἀδελφὴ αὐτοῦ Ἀθυ-
μία· τούτοις οὖν παραδίδοται, καὶ μετὰ τούτων
ξυμβιοῖ τιμωρούμενος. εἶτα πάλιν ἐνταῦ-
θα εἰς ἕτερον οἶκον ῥίπτεται εἰς τὴν Κακοδαι-
μονίαν, καὶ ὧδε τὸν λοιπὸν βίον καταστρέφει
ἐν πάσῃ κακοδαιμονίᾳ, ἂν μὴ Μετάνοια
αὐτῷ ἀπὸ τῆς Τύχης συναντήσῃ. εἶτα τί γίγνε-
ται; ἐὰν ἡ Μετάνοια αὐτῷ συναντήσῃ, ἐξαι-
ρεῖ αὐτὸν ἐκ τῶν κακῶν, καὶ συνίστησιν αὐτῷ ἑτέ-
ραν δόξαν, καὶ Ἐπιθυμίαν, τὴν εἰς τὴν ἀληθι-
νὴν Παιδείαν ἄγουσαν· ἅμα δὲ καὶ τὴν εἰς τὴν
Ψευδοπαιδείαν καλουμένην. εἶτα τί γίγνε-
ται; ἐὰν μὲν φησὶ τὴν δόξαν ταύτην προσ-
δέξηται, τὴν ἄγουσαν αὐτὸν εἰς τὴν ἀληθινὴν
Παιδείαν, καθαρθεὶς ὑπ᾽ αὐτῆς σώζεται,
καὶ μακάριος, καὶ εὐδαίμων γίγνεται ἐν
παντὶ τῷ βίῳ· εἰ δὲ μὴ, πάλιν πλανᾶται ὑπὸ
τῆς Ψευδοπαιδείας. ὦ Ἡράκλεις, ὡς μέγας ὁ
κίν-

quis alter ille, qui mulieribus aſtat, deformis quidem & tenuis & nudus, ac deinceps mulier ei ſimilis, itidem turpis & tenuis, quæ ea eſt? Ille Ploratus appellatur, hæc eius ſoror Deſperatio. His ergò ille traditur, & cum his vitam agit in ſuppliciis. Porrò iterum in aliam domum detruditur, in Miſeriam, & eo loco reliquam vitam traducit in perpetua miſeria, niſi ei Pœnitentia à Fortuna fiat obviam. Quid verò tum fit? Quodſi ei obviam fiat Pœnitentia, è malis eum eximit. Primum conciliat & alteram opinionem & Cupiditatem, quæ ad Germanam diſciplinam ducit: etſi ea Cupiditas quoque ducit ad alteram, quæ Perſonata diſciplina appellatur. Deinde quid fit? Quod ſi dextram opinionem amplexus fuerit, quæ ad liberalem diſplinam ducit, ab ea ipſa expurgatus ſervatur, & in omni vita beatus efficitur: ſin minus, iterum à Perſonata diſciplina in Errorem abducitur. Deum immortalem! quantum hoc aliud

Digitized by Google

κίνδυνος ἄλλος ἐστί. ἡ δὲ Ψευδοπαιδεία, ποία ἐστίν; ἔφην ἐγώ. οὐχ ὁρᾷς τὸν ἕτερον περίβολον ἐκεῖνον; καὶ μάλα ἔφην ἐγώ. οὐκοῦν ἔξω τοῦ περιβόλου παρὰ τὴν εἴσοδον γυνή τις ἕστηκεν, ἣ δοκεῖ πάνυ καθαρὰ καὶ εὔτακτος εἶναι; καὶ μάλα. ταύτην τοίνυν οἱ πολλοὶ καὶ εἰκαῖοι τῶν ἀνθρώπων Παιδείαν καλοῦσιν· οὐκ ἔστι δέ, ἀλλὰ Ψευδοπαιδεία, ἔφη. οἱ μέντοι (σωζόμενοι ὁπόταν βούλονται) εἰς τὴν ἀληθινὴν Παιδείαν ἐλθεῖν, ὧδε πρῶτον παραγίγνονται). πότερον οὖν ἄλλη ὁδὸς οὐκ ἔστιν ἐπὶ τὴν ἀληθινὴν Παιδείαν ἄγουσα; ἔστιν, ἔφη. οὗτοι δὲ οἱ ἄνθρωποι οἱ ἔσω τοῦ περιβόλου ἀνακάμπτοντες, τίνες εἰσίν; Οἱ τῆς Ψευδοπαιδείας, ἔφη, ἐρασταὶ ἠπατημένοι, οἰόμενοι μετὰ τῆς ἀληθινῆς Παιδείας συνομιλεῖν. τίνες οὖν καλοῦνται οὗτοι; οἱ μὲν ποιηταὶ ἔφη, οἱ δὲ Ῥήτορες, οἱ δὲ Διαλεκτικοί, οἱ δὲ Μουσικοί, οἱ δὲ Γεωμέτραι, οἱ δὲ Ἀστρολόγοι, οἱ δὲ Ἡδονικοί, οἱ δὲ Περιπατητικοί, οἱ δὲ Κριτικοί, καὶ ὅσοι ἄλλοι τούτοις εἰσὶ παρα-

periculum. Sed Perſonata diſciplina cuiuſmodi eſt? inquam ego. An non vides alterum illud ſeptum? probe video inquam. An non extra ſeptum ad aditum mulier quæpiam ſtat, quæ prorſus elegans & munda, & benè compoſitis moribus videtur? Ita eſt. Hanc igitur plerique, & in his quidam non de vulgo homines Diſciplinam appellant: neque tamen ea eſt, ſed Perſonata diſciplina, inquit. Quibus tamen ſpes ſalutis eſt, ſi ſe ad Germanam diſciplinam conferre velint, huc primum appellunt. An non igitur alia via eſt, quæ ducat ad Germanam diſciplinam? Eſt & alia inquit. Hi verò homines qui in ſecundo ambitu iter reflectunt, quinam ij ſunt? Sunt Perſonatæ Diſciplinæ cultores, falſi ipſi quod opinantur, ſe Germanæ diſciplinæ conſuetudine frui. Quibus igitur nominibus appellantur? Alii Poëtæ inquit, alii Rhetores, alii Dialectici, alii Muſici, alii Arithmetici, alii Geometræ, alii Aſtrologi, alii Hedonici, alii Peripatetici, alii Cirtici, & quicunque horum

παραπλήσιοι, αἱ δὲ γυναῖκες ἐκεῖναι αἱ δοκοῦσαι περιτρέχειν ὅμοιαι ταῖς πρώταις, ἐν αἷς ἔφης εἶναι τὴν Ἀκρασίαν, καὶ αἱ ἄλλαι αἱ μετ' αὐτῆς, τίνες εἰσίν; αὗται ἐκεῖναί εἰσιν, ἔφη. πότερον οὖν καὶ ὧδε εἰσπορεύονται; νὴ Δία καὶ ὧδε σπανίως δὲ, καὶ οὐχὶ ὥσπερ ἐν τῷ πρώτῳ περιβόλῳ. πότερον οὖν καὶ αἱ Δόξαι; ναὶ ἔφη. ἔτι μὲν γὰρ καὶ ἐν τούτοις τὸ πόμα, ὃ ἔπιον παρὰ τῆς Ἀπάτης, καὶ ἡ Ἄγνοια μένει νὴ Δία, καὶ μετ' αὐτῆς γε ἡ Ἀφροσύνη· καὶ οὐ μὴ ἀπέλθῃ ἀπ' αὐτῶν οὔθ' ἡ δόξα, οὔθ' ἡ λοιπὴ Κακία, μέχρις ἂν ἀπογνόντες τῆς Ψευδοπαιδείας, εἰσέλθωσιν εἰς τὴν ἀληθινὴν ὁδὸν, καὶ πίωσι τὴν τούτου καθαρτικὴν δύναμιν, καὶ ἐκβάλωσι τὰ κακὰ πάνθ' ὅσα ἔχουσι, καὶ τὰς Δόξας, καὶ τὴν Ἄγνοιαν, καὶ τὴν λοιπὴν πᾶσαν Κακίαν. τότε ἂν οὕτω σωθήσονται. ὧδε δὲ μένοντες παρὰ τῇ Ψευδοπαιδείᾳ οὐδέποτε ἀπολυθήσονται, οὐδὲ ἐλλείψει αὐτοὺς κακὸν οὐδὲν ἕνεκα τούτων τῶν μαθημάτων. ποία οὖν αὕτη ὁδός ἐστιν, ἡ φέρουσα

ἐπὶ

Digitized by Google

ſimiles ſunt. Verùm illæ mulieres, quæ hinc indecurſitare videntur, in quibus aiebas eſſe Incontinentiam, cumq́ue iis aliæ, quæ ſunt illæ? Illæ ipſæ ſunt, inquit. Nunquid igitur & ipſæ huc commeant. Per Iovem & huc commeant. verum rarius, nec ita, ut in primo ambitu. An igitur & illæ Opiniones? Certè, inquit. Namq; & in his hominibus hęrent reliquiæ iſtius poculi, quod ipſis Fraus hauriendum dederat: & Inſcitia manet, & cũ ea Dementia. Neque verò ab iis abeat, neque Opinio, neq; Vitioſitas ante, quã repudiata Perſonata diſciplina, in verã viam ingreſſi fuerint, & Germanæ diſciplinæ poculum hauſerint, cuius germana vis expurgandi eſt: & eiecerint, quæcunque mala habeant, & Opiniones, & Inſcitiam, & reliquam omnem Vitioſitatem, tum demum ipſorum ſaluti fuerit conſultum. Quantiſper autem ipſi hic cum Perſonata diſciplina cõverſantur, nunquam ſe in libertatem aſſerent: nec eiuſmodi doctrinarum beneficio à malis vindicari poterunt. Cuiuſmodi igitur via eſt, quæ ducit

ἐπὶ τὴν ἀληθινὴν Παιδείαν; Ὁρᾷς, ἔφη,
ἄνω τόπον τινὰ ἐκεῖνον, ὅπου οὐδεὶς ἐπικατοι-
κεῖ, ἀλλ' ἔρημος δοκεῖ εἶναι; ὁρῶ. οὐκοῦν θύ-
ραν τινὰ μικρὰν, καὶ ὁδὸν τινὰ πρὸς τῆς θύ-
ρας, ἥτις οὐ πολὺ ὀχλεῖται, ἀλλὰ πάνυ ὀλί-
γοι πορεύονται, ὥσπερ δυσανόδου τινὸς καὶ τρα-
χείας καὶ πετρώδους εἶναι δοκούσης; καὶ μά-
λα, ἔφην. οὐκοῦν καὶ βουνός τις ὑψηλὸς δοκεῖ
εἶναι, καὶ ἀνάβασις στενὴ πάνυ, καὶ κρημνοὺς
ἔχουσα ἔνθεν κἀκεῖθεν βαθεῖς; ὁρῶ. αὕ-
τη τοίνυν ἐστὶν ἡ ὁδὸς, ἔφη, ἡ ἄγουσα πρὸς
τὴν ἀληθινὴν Παιδείαν, καὶ μάλα γε χα-
λεπὴ προσιδεῖν. οὐκοῦν καὶ ἄνω γε περὶ τὸν βου-
νὸν ὁρᾷς πέτραν μεγάλην, καὶ ὑψηλὴν, κύ-
κλῳ ἀπόκρημνον; ὁρῶ, ἔφην. ὁρᾷς οὖν καὶ γυ-
ναῖκας δύο ἑστηκυίας ἐπὶ τῆς πέτρας, λιπα-
ρὰς, καὶ εὐεκτούσας τῷ σώματι, καὶ ὡς ἐκτε-
τάκασι τὰς χεῖρας προθύμως; ὁρῶ. ἀλλὰ
τίνες καλοῦνται, ἔφην, αὗται; ἡ μὲν Ἐγκράτεια
καλεῖται, ἔφη· ἡ δὲ Καρτερία. εἰσὶ δὲ ἀδελ-
φαί. τί οὖν τὰς χεῖρας ἐκτετάκασιν οὕτω

προ-

ad Germanam Diſciplinam. Viden' igitur, inquit, in cacumine illo quendam locum, ubi nemo fixit domicilium, verum deſertus videtur ab hominibus? Video. Nonne & fores quaſdam puſillas, & præ foribus ſemitam aliquam, quæ non admodum frequentatur, ſed pauci admodum per eam iter faciunt, ut quæ aſcenſu aſpera & ſcrupuloſa eſſe videatur. Quid ni videam? & ardua inquam. Nonne & iam collis quiſpiam perexcelſus videtur eſſe, & aditus arctus admodum, in quo hinc inde profunda præcipitia ſint? Video. Hæc igitur via eſt, quæ ducit ad Germanam Diſciplinam, ipſaque viſu adeo ſupra modum difficilis. Nonne & ſuperius in ipſo colle vides ingētem, excelſam, ab omni parte præruptam rupem? Video inquā. Videſne igitur duas mulieres inſiſtentes rupi, elegantes, & bona habitudine corporis, & ut ipſæ manus promptè protenderint? Video: verum ut appellantur illæ? inquam. Vni nomen eſt Continentia, alteri Tolerantia: ſunt verò ſorores. Quid igitur adeò promptè

manus

προθύμως; παρακαλοῦσιν, ἔφη, αὐτοὺς παραγι-
νομένους ἐπὶ τὸν τόπον, θαρρεῖν, καὶ μὴ ἀπο-
δειλιᾶν λέγουσαι· ὅτι βραχὺ ἔτι δεῖ καρτε-
ρῆσαι αὐτούς. εἶτα ἥξουσιν εἰς ὁδὸν καλήν.
ὅταν οὖν παραγίνονται ἐπὶ τὴν πέτραν πῶς
ἀναβαίνουσιν; ὁρῶ γὰρ ὁδὸν φέρουσαν οὐδε-
μίαν ἐπ' αὐτήν. αὗται ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ
προσκαταβαίνουσι καὶ ἕλκουσιν αὐτοὺς ἄνω
πρὸς ἑαυτάς. εἶτα κελεύουσιν αὐτοὺς διανα-
παύσασθαι, καὶ μετὰ μικρὸν διδόασιν ἰσχὺν καὶ
θάρσος, καὶ ἐπαγγέλλονται αὐτοὺς καταστῆ-
σαι πρὸς τὴν ἀληθινὴν Παιδείαν, καὶ
δεικνύουσιν αὐτοῖς τὴν ὁδὸν, ὡς ἔστι καλή τε, καὶ
ὁμαλὴ, καὶ εὐπόρευτος, καὶ καθαρὰ παντὸς
κακοῦ, ὥσπερ ὁρᾷς. ἐμφαίνεται, νὴ Δία. ὁρᾷς
οὖν, ἔφη, καὶ ἔμπροσθε τοῦ ἄλσους ἐκείνου τόπον
τινὰ, ὃς δοκεῖ καλός τε εἶναι καὶ λειμωνοει-
δὴς, καὶ φωτὶ πολλῷ καταλαμπόμενος; καὶ
μάλα. κατανοεῖς οὖν καὶ ἐν μέσῳ τοῦ λειμῶνος
περίβολον ἕτερον, καὶ πύλην ἑτέραν; ἔστιν
οὕτως. ἀλλὰ τίς καλεῖται ὁ τόπος οὗτος; Εὐ-
δαι-

manus protendunt? Iubent, inquit, bono animo eſſe eos, qui huc ſe conferunt, ac nequaquam deſpondere animum. Affirmant autem adhuc paululum iis eſſe tolerandum, atque ita deinceps in viam eximiè pulchram perventuros. Vbi igitur ad rupem acceſſerint, quomodo eam conſcendunt? neque enim ullam ſemitam video, quæ eò ducat. Illæ duæ mulieres de præcipitio ad eos deſcendunt, eosque ſurſum ad ſe ipſæ attrahunt, poſtea eos iubent quieſcere: neque ita multa poſt tribuunt iis Robur & Fiduciam: neque non iis pollicentur ſe commendaturas tradituraſque Germanæ Diſciplinæ: denique ipſæ viam oſtendunt, ut & amœna ſit, & plana & expedita, & ab omni malo pura, quemadmodum vides. Apparet profectò. Viden' verò, inquit, ex hac parte ſaltus locum, quæ tu amœna paſcua dixeris, multa luce illuſtratum? An enim & in mediis paſcuis ſeptum aliud animadvertis, & portam aliam? Ita ſe res habet. Sed quomodo appellatur is locus? Beato-

δαιμόνων οἰκητήριον, ἔφη. ὧδε γὰρ διατρίβουσιν αἱ Ἀρεταὶ πᾶσαι καὶ ἡ Εὐδαιμονία. εἶεν, ἔφην ἐγὼ, ὡς καλὸν τὸν τόπον εἶναι, οὐκοῦν παρὰ τὴν πύλην ὁρᾷς, ἔφη, ὅτι γυνή τίς ἐστι καλὴ, καὶ καθεστηκυῖα τὸ πρόσωπον, μέση δὲ καὶ κεκριμένη ἤδη τῇ ἡλικίᾳ, στολὴν δὲ ἔχουσα ἁπλῆν καὶ ἀκαλλώπιστον; ἕστηκε δὲ οὐκ ἐπὶ στρογγύλου λίθου, ἀλλ' ἐπὶ τετραγώνου, ἀσφαλῶς κειμένου, καὶ μετὰ ταύτης ἄλλαι δύο εἰσὶ, θυγατέρες τινὲς δοκοῦσιν εἶναι. ἐμφαίνει οὕτως ἔχειν. τούτων τοίνυν ἡ μὲν τῷ ἐν μέσῳ, Παιδεία ἐστὶν, ἡ δὲ Ἀλήθεια, ἡ δὲ Πειθώ. τί δ' ἕστηκεν ἐπὶ λίθου τετραγώνου αὕτη; σημεῖον, ἔφη, ὅτι ἀσφαλής τε καὶ βεβαία ἡ πρὸς αὐτὴν ὁδός ἐστι τοῖς ἀφικνουμένοις, καὶ τῶν διδομένων ἀσφαλὴς ἡ δόσις τοῖς λαμβάνουσι. καὶ τίνα ἐστὶν, ἃ δίδωσιν αὕτη; Θάρσος, καὶ Ἀφοβία, ἔφη ἐκεῖνος. ταῦτα δὲ τίνα ἐστίν; Ἐπιστήμη, ἔφη, τοῦ μηδὲν ἄν ποτε δεινὸν παθεῖν ἐν τῷ βίῳ. ἡράκλεις, ὡς καλὰ, ἔφην, τὰ δῶρα. ἀλλὰ τίνος ἕνεκεν ἔξω τοῦ περιβόλου ἕστηκεν οὕτως; ὅπως τοὺς παραγινομένους, ἔφη,

θερα-

rum domicilium, inquit. Hic enim habitant, & vitam agunt omnes Virtutes, & Beatitudo. Fieri aliter non poteſt, quin amœnus ille locus ſit. Annon inquit, ad ipſam portam vides mulierem quandam egregia forma, vultu gravi, quam media iam ætate eſſe cenſeas, ſimplici amictu, nullo modo adſcititio? Inſiſtit autem non rotundo, ſed quadrato lapidi firmiter poſito: duas item cum ea alias? filiæ eius eſſe videntur. Id ita eſſe apparet. Harum, quæ in medio, Diſciplina eſt: ab hoc latere veritas, ab illo, Suada. Quid verò hæc inſiſtit quadrato lapidi. Indicio eſt, inquit, viam quę ad eam ducit certam firmamq; eſſe adeuntibus: quæ qui ibi munera acceperint, eos ipſorum certos & perpetuos eſſe poſſeſſores. Ecquæ ſunt illa, quæ largitur Diſciplina? Fiducia, inquit ille, & timoris vacuitas. Quæ autem illa ſunt? Peculiaris quædam ſcientia, nihil tibi in vita eventurum grave. Deum immortalem, quam eximia ſunt illa dona! ſed qua quæſo de cauſa illa ſtat extra ſeptum? Vt medicinam faciat

Digitized by Google

θεραπεύει, καὶ ποτίζει τὴν καθαρτικὴν δύναμιν. εἶθ' ὅταν καθαρθῶσιν, οὕτως αὐτοὺς εἰσάγει πρὸς τὰς Ἀρετάς. πῶς τοῦτο, ἔφην ἐγώ; οὐ γὰρ συνίημι. ἀλλὰ συνήσεις, ἔφη. ὡς ἂν εἴ τις φιλοτίμως κάμνων ἐτύγχανε, πρὸς τὸν ἰατρὸν ἂν δήπου γενόμενος, πρότερον καθαρτικοῖς ἐξέβαλε πάντα τὰ νοσοποιοῦντα. εἶτα οὕτως ἂν αὐτὸν ὁ ἰατρὸς εἰς ἀνάληψιν καὶ ὑγίειαν καθέστηκεν, εἰ δὲ μὴ ἐπείθετο οἷς ἐπέταττεν, εὐλόγως ἂν δήπου ἀπωθεὶς ἐξώλετο ὑπὸ τῆς νόσου. ταῦτα συνίημι, ἔφην ἐγώ. τὸν αὐτὸν τοίνυν τρόπον, ἔφη, καὶ πρὸς τὴν Παιδείαν, ὅταν τις παραγίγνεται, θεραπεύει αὐτὸν, καὶ ποτίζει τῇ ἑαυτῆς δυνάμει, ὅπως ἐκκαθάρῃ πρῶτον, καὶ ἐκβάλῃ τὰ κακὰ πάντα ὅσα ἔχων ἦλθε. ποῖα ταῦτα; τὴν Ἄγνοιαν καὶ τὸν Πλάνον, ὃν ἐπεπώκει παρὰ τῆς Ἀπάτης, καὶ τὴν Ἀλαζονείαν, καὶ τὴν Ἐπιθυμίαν, καὶ τὴν Ἀκρασίαν καὶ τὸν Θυμὸν, καὶ τὴν Φιλαργυρίαν, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα ὧν ἐνεπλήσθη ἐν τῷ πρώτῳ περιβόλῳ. ὅταν οὖν καθαρθῇ, ποῦ αὐτὸν ἀποστέλλει; ἔνδον, ἔφη, πρὸς

τὴν

accedentibus, & vim purgatricem iis bibendam prębeat, & poſtquam eos à vitiis expurgavit, tum eos introducat ad virtutẽ. Id verò quo pacto? inquam: neque enim intelligo. Verum intelliges, inquit. Quemadmodum ſi quis ex morbo graviter laborãs, ad medicum conferat ſe, & hic medicus maleficos, ut vocant, humores medicamentis purgantibus eiecerit, & priſtinæ ſanitati reſtituerit. Quod ſi ægrotus præceptis medici nõ paruerit, quid mirum, à medico deſertum perire morbi violentia? Hoc intelligo, inquã ego. Ad eundem igitur, inquit, modum, ſiquis ſe ad Diſciplinam conferat, hæc illi medicinam facit, & ei ſuam vim bibendam præbet, ut primum eum expurget, & ex eo eiiciat, quæcunq; mala ſecum attulit. Quæ illa mala dicis? Inſcitiam & Errorem, quem à Fraude hauſerat, & Arrogantiam, & Cupiditatem, & Incõtinentiam, & Iram, & Avaritiam, & quodcunque præterea eſt malorum, quibus ille in primo ambitu imbutus fuerat. Vbi igitur purgatus fuerit, quonam eum ablegat. Intrò, inquit,

τὴν Ἐπιστήμην, καὶ πρὸς τὰς ἄλλας ἀρετάς.
Ποίας ταύτας; οὐχ ὁρᾷς, ἔφη, ἔσω τῆς πύλης
χορὸν γυναικῶν, αἳ εὐειδεῖς δοκοῦσιν εἶναι, καὶ
εὔτακτοι, καὶ στολὴν ἀτρύφερον, καὶ ἁπλῆν ἔχουσιν,
ἔτι τε ὡς ἄπλαστοί εἰσι, καὶ οὐδαμῶς κεκαλλω-
πισμέναι, ὥσπερ αἱ ἄλλαι; ὁρῶ, ἔφην. ἀλλὰ
τίνες αὗται καλοῦνται; ἡ μὲν πρώτη Ἐπιστήμη,
ἔφη, καλεῖται, αἱ δὲ ἄλλαι ταύτης ἀδελφαί,
Ἀνδρεία, καὶ Δικαιοσύνη, Καλοκαγαθία,
Σωφροσύνη, Εὐταξία, Ἐλευθερία, Ἐγ-
κράτεια, Πραότης. ὦ κάλλισται, ἔφην ἐγώ
γε, ὡς ἐν μεγάλῃ ἐλπίδι ἐσμέν. ἐὰν συνῆτε,
ἔφη, καὶ ἕξιν περιποιήσεσθε, ὧν ἀκούετε. ἀλλὰ
προσέξομεν ὡς μάλιστα, ἔφην, ἔγωγε. Τοι-
γαροῦν, ἔφη, σωθήσεσθε, ὅταν οὖν παραλάβω-
σιν αὐτὸν αὗται, ποῦ ἀπάγουσιν; πρὸς τὴν μη-
τέρα, ἔφη. αὕτη δὲ τίς ἐστιν Εὐδαιμονία, ἔφη.
ποία δέ ἐστιν αὕτη; ὁρᾷς τὴν ὁδὸν ἐκείνην τὴν
φέρουσαν ἐπὶ τὸ ὑψηλὸν ἐκεῖνο, ὅ ἐστιν ἀκρό-
πολις τῶν περιβόλων πάντων; ὁρῶ, οὐκοῦν ἐπὶ τοῦ
προπυλαίου γυνὴ καθεστηκυῖα εὐειδής τις κά-
θηται

ad ſcientiam,& ad cæteras virtutes. Quas verò illas? An non vides intra portam gregem mulierum, quę videntur eſſe bona forma,& compoſitis moribus, amictu non delicato, ſed ſimplice: nulla præterea re ficta, nec fuco illitæ, ſicut illæ aliæ video, inquam ego: ſed quomodo hæ appellantur? Earum prima inquit, appellatur Scientia: reliquæ huius ſorores, Fortitudo, vera honeſtas, Temperantia, Ordo, Liberalitas, Continentia, Manſuetudo. O pulcherrimas mulieres! inquã ego, ut in magna ſpe ſumus. Si rem intellexeritis, inquit, vobiſq; eorum, quæ auditis habitum comparaveritis. Sed animum advertemus quam maximè, inquam ego. Itaque, inquit ille, ſaluti veſtræ conſultum fuerit. Vbi igitur hæ mulieres eum prehenderint, quo quæſo abducunt? Ad matrem inquit. Hæc verò quæ eſt? Beatitudo inquit. Quæ autem eſt ea? Viden' illam viam, quæ ducit ad altiſſimum cacumen: quod eſt arx iſtorum ſeptorum omnium? Video. Non in propyleo formoſa admodum mulier ſedet, idque in

ſubli-

θηται) ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ, κεκοσμημένη ἐλευθέρως, καὶ ἀπεριέργως, καὶ ἐστεφανωμένη στεφάνῳ διανθεῖ πάνυ καλῶς; ἐμφαίνει οὕτως ἔχειν. αὕτη τοίνυν ἐστὶν ἡ Εὐδαιμονία, ἔφη. ὅταν οὖν ὧδέ τις παραγένηται, τί ποιεῖ; στεφανοῖ αὐτὸν, ἔφη, τῇ ἑαυτῆς δυνάμει ἡ Εὐδαιμονία, καὶ αἱ ἄλλαι πᾶσαι ἀρεταὶ, ὥσπερ τοὺς νενικηκότας τοὺς μεγίστους ἀγῶνας. καὶ ποίους ἀγῶνας νενίκηκεν αὐτὸς; ἔφην ἐγώ. τοὺς μεγίστους, ἔφη, καὶ τὰ μέγιστα θηρία, ἃ πρότερον αὐτὸν κατήσθιε, καὶ ἐκόλαζε, καὶ ἐποίει δοῦλον· ταῦτα πάντα νενίκηκε, καὶ ἀπέρριψεν ἀφ᾽ ἑαυτοῦ, καὶ κεκράτηκεν ἑαυτοῦ, ὥστε ἐκεῖνα νῦν τούτῳ δουλεύουσι, καθάπερ οὗτος ἐκείνοις πρότερον. ποῖα λέγεις ταῦτα τὰ θηρία; πάνυ γὰρ ἐπιθυμῶ ἀκοῦσαι. πρῶτον μὲν, ἔφη, τὴν Ἄγνοιαν, καὶ τὸν Πλάνον. ἢ οὐ δοκεῖ σοι θηρία ταῦτα εἶναι; καὶ πονηρά γε, ἔφην ἐγώ. εἶτα τὴν Λύπην, καὶ τὸν Ὀδυρμὸν, καὶ τὴν Φιλαργυρίαν, καὶ τὴν Ἀκρασίαν, καὶ τὴν λοιπὴν ἅπασαν κακίαν. πάντων τούτων κρατεῖ, καὶ οὐ

κρα-

Digitized by Google

ſublimi ſolio, liberaliter ornata, nec exquiſita tantum arte, eaque redimita corona florente belle admodum? Id ita eſſe apparet. Hæc igitur eſt illa Beatitudo, inquit. Vbi ergò illò quis venerit, quid eò facit? Coronat ipſum ſuave Beatitudo, & reliquæ virtutes una omnes, quemadmodum victores maximorum certaminum. At ille, inquam ego, quæ vicit certamina? Maxima, inquit, & immanes beluas, quæ prius ipſum deglutiebant, & cruciabant, & ſervitute premebant: eas beluas devicit omnes, & à ſe propulſavit, iamque ſuæ poteſtatis factus fuit. Cuiuſmodi mihi eas beluas narras? Hoc enim audire admodum deſidero. Principio, inquit, Ignorantiam & Errorem: an non tibi hæ beluæ eſſe videntur? Videntur verò, inquam ego, pernicioſæ beluæ. Præterea Mœſtitiam & Ploratum, & Avaritiam, & Incontinentiam, & reliquam omnem Vitioſitatem. In has omnes habet imperium, nec ulla omnium eſt, qui ipſi imperet,

κρατεῖται, ὥσπερ τὸ πρότερον. ὦ καλῶν ἔργων, ἔφην ἐγώ, καὶ καλλίστης νίκης. ἀλλ' ἐκεῖνο ἔτι μοι εἰπέ, τίς ἡ δύναμις τοῦ στεφάνου, ᾧ ἔφης στεφανοῦσθαι αὐτόν; εὐδαιμονική, ὦ νεανίσκε· ὁ γὰρ στεφανωθεὶς ταύτῃ τῇ δυνάμει, εὐδαίμων γίνεται, καὶ μακάριος, καὶ οὐκ ἔχει ἐν ἑτέροις τὰς ἐλπίδας τῆς εὐδαιμονίας, ἀλλ' ἐν ἑαυτῷ. ὡς καλὸν τὸ νίκημα λέγεις. ὅταν δὲ στεφανωθῇ, τί ποιεῖ, ἢ ποῖ βαδίζει; ἄγουσιν αὐτὸν ὑπολαβοῦσαι αἱ Ἀρεταὶ πρὸς τὸν τόπον ἐκεῖνον, ὅθεν ἦλθε πρότερον, καὶ δεικνύουσιν αὐτῷ τοὺς ἐκεῖ διατρίβοντας, ὡς κακῶς καὶ ἀθλίως ζῶσι, καὶ ὡς ναυαγοῦσιν ἐν τῷ βίῳ, καὶ πλανῶνται, καὶ ἄγονται κατακεκρατημένοι, ὥσπερ ὑπὸ πολεμίων· οἱ μὲν ὑπ' Ἀκρασίας, οἱ δὲ ὑπ' Ἀλαζονείας, οἱ δὲ ὑπὸ Φιλαργυρίας, οἱ δὲ ὑπὸ Κενοδοξίας, ἕτεροι δὲ ὑφ' ἑτέρων κακῶν, ἐξ ὧν οὐ δύνανται ἐκλῦσαι ἑαυτοὺς τῶν δεινῶν, οἷς δέδενται, ὥστε σωθῆναι, καὶ ἀφικέσθαι ὧδε, ἀλλὰ ταράττονται διὰ παντὸς τοῦ βίου, τοῦτο δὲ πάσχουσι, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τὴν ἐνθάδε ὁδὸν

δὸν

peret, ut prius imperabant. O factum bene! inquam ego: ô Victoriam pulcherrimam! Cæterum illud quoque mihi dic, quæ vis eſt eius coronæ, qua cum ornari aiebas? Hæc, mi adoleſcens, ut eum beatum efficiat: qui enim hac vi coronatus fuerit, is efficitur omnibus modis beatus: nec in ullis aliis rebus beatæ vitæ ſpem habet repoſitam, ſed in ſemetipſo. Vt pulchrum victoriæ genus narras! Poſtquam verò coronatus fuerit, quid facit, aut quo iter inſtituit? Virtutes ipſum accipiunt, & ad eum locum deducunt, ex quo ante venerat, & ei oſtendunt ibi converſantes, quam malam & miſeram vitam degant, & ut vitæ naufragium faciant, & quantoperè aberrent, & quemadmodum qui in hoſtium poteſtate ſint, alii Incontinentiæ, alii Avaritiæ, alii Inanis gloriæ, alii aliorum malorum, è quibus graviſſimis malis quibus implicati ſunt, ſe expedire nequeunt, ut ſerventur, & huc perveniant: ſed in omni vita turbantur ipſi. Id ipſis hinc evenit, quod viam quæ huc ducit invenire

δὸν εὑρεῖν. ἐπελάθοντο γὰρ τὸ παρὰ τοῦ δαιμονίου πρόσαγμα. ὀρθῶς μοι δοκεῖς λέγειν. ἀλλὰ καὶ τοῦτο πάλιν ἀπορῶ, διὰ τί δεικνύουσιν αὐτῷ τὸν τόπον ἐκεῖνον αἱ Ἀρεταὶ ὅθεν ἥκει τὸ πρότερον; οὐκ ἀκριβῶς ᾔδει, οὐδ' ἠπίστατο, ἔφη, οὐδὲν τῶν ἐκεῖ, ἀλλ' ἐνεδοίαζε, καὶ διὰ τὴν Ἄγνοιαν, καὶ τὸν Πλάνον, ὃν δὴ ἐπεπώκει, τὰ μὴ ὄντα ἀγαθὰ ἐνόμιζεν ἀγαθὰ εἶναι, καὶ τὰ μὴ ὄντα κακὰ, κακά. διὸ καὶ ἔζη κακῶς, ὥσπερ οἱ ἄλλοι, οἱ ἐκεῖ διατρίβοντες, νῦν δὲ ἀπειληφὼς τὴν ἐπιστήμην τῶν συμφερόντων, αὐτός τε καλῶς ζῇ, καὶ τούτους θεωρεῖ ὡς κακῶς πράσσουσιν. Ἐπειδὰν οὖν θεωρήσῃ πάντα, τί ποιεῖ, ἢ ποῖ βαδίζει; ὅπου ἂν βούληται, ἔφη. πανταχοῦ γάρ ἐστιν αὐτῷ ἀσφάλεια, ὥσπερ τὸ κωρύκιον ἄντρον ἔχοντι, καὶ πανταχοῦ οὗ ἂν ἀφίκηται, πάντα καλῶς βιώσεται μετὰ πάσης ἀσφαλείας· ὑποδέξονται γὰρ αὐτὸν ἀσμένως πάντες, καθάπερ τὸν ἰατρὸν οἱ πάσχοντες. πότερον οὖν κἀκείνας τὰς γυναῖκας, ἃς ἔφης θηρία εἶναι, οὐκ ἐπιφοβεῖται,

Digitized by Google

nequeant. Obliti enim præceptorum fuerunt, quæ ipſis Genius dederat. Rectè mihi videris dicere: verùm hoc iterum dubito, quid eſt quamobrem ipſi locum illum, ex quo prius venerat, Virtutes monſtrant? Nihil eorum quæ ibi eſſent vel gererentur, exquiſitè noverat aut ſciebat: ſed animo hærebat, tum propter Ignorantiam, tum propter Errorem, quem biberat. Quapropter & malè vitam inſtituebat, ut & alii, qui ibi converſarentur: nunc autem poſtquam ſcientiam eorum, quæ expediunt adeptus fuit, ipſe benè beatèque vitam agit, & horum contemplatur miſeriam. Vbi igitur omnia contemplatus fuerit, quid facit, aut quo iter inſtituit? Quocunque ibi libitum fuerit: ſunt enim ipſi ubique tuta omnia, ut qui Coryceum antrum teneat: & ipſe quocunque venerit, in omnibus præclarè vitam aget, ut omnia ipſi tuta ſint. Omnes enim eum libenter accipiunt, ut ægroti medicum. An igitur & illas mulieres, quas tu beluas eſſe aiebas, nihil amplius ipſi me-

βεῖται, μή τι πάθῃ ὑπ' αὐτῶν; οὐδέν. οὐ μὴ διο-
χλήσεται, οὔτε ὑπὸ Ὀδύνης, οὔτε ὑπὸ Λύ-
πης, οὔτε ὑπ' Ἀκρασίας, οὔτε ὑπὸ φιλαργυ-
ρίας, οὔτε ὑπὸ Πενίας, οὔτε ὑπ' ἄλλου κακοῦ
οὐδενός· ἁπάντων γὰρ κυριεύει, καὶ ἐπάνω πάν-
των ἐστὶ τῶν πρότερον αὐτὸν λυπούντων. κα-
θάπερ οἱ ἐχιόδηκτοι. τὰ γὰρ θηρία, δήπου
πάντας τοὺς ἄλλους κακοποιοῦντα μέχρι
θανάτου, ἐκείνους οὐ λυπεῖ διὰ τὸ ἔχειν ἀντι-
φάρμακον αὐτῶν τοῦτ. καὶ τοῦτον οὐδὲν λυ-
πεῖ, διὰ τὸ ἔχειν ἀντιφάρμακον. καλῶς ἐ-
μοὶ δοκεῖς λέγειν. ἀλλ' ἔτι τοῦτό μοι εἰπὲ, τί-
νες εἰσὶν οὗτοι οἱ δοκοῦντες ἐκεῖθεν ἀπὸ τοῦ βου-
νοῦ παραγίγνεσθαι; καὶ οἱ μὲν αὐτῶν ἐστεφανω-
μένοι, ἔμφασιν ποιοῦσιν εὐφροσύνης τινός. οἱ
δὲ ἀστεφάνωτοι, οἱ μὲν ἀπεγνωσμένοι, καὶ τὰς
κνήμας, καὶ τὰς κεφαλὰς δοκοῦσι τετρῖφθαι,
κατέχονται δὲ ὑπὸ γυναικῶν τινων; οἱ μὲν ἐστε-
φανωμένοι σεσωσμένοι εἰσὶ πρὸς τὴν Παι-
δείαν, καὶ εὐφραίνονται τετυχηκότες αὐτῆς· οἱ
δὲ ἀστεφάνωτοι, οἱ μὲν ἀπεγνωσμένοι ὑπὸ τῆς

Παι-

tuit, ne ab iis graviter lædatur? Minimè gentium: nec ipſum moleſtabit dolor, nec Triſtitia, nec Incontinentia, nec Avaritia, nec Inopia, nec ullum aliud malum: eſt namque eorum omnium Dominus, & ea omnia dominatu premit, quæ prius ipſum miſeris modis tentabant, & conficiebant: cuiuſmodi feruntur eſſe Ophiogenes, & Pſylli quidam. Cum enim venenatæ illæ beſtiæ omnes infeſtent ad exitium uſque, hoſce malo non afficiunt, quod adverſus noxas remedium in ſe ipſi habent. Ita neque hunc quicquam lædit, quod & ipſe remedium adverſus omnes noxas in parato ſemper habet. Benè mihi videris dicere, ſed & hæc me doce: quinam illi ſunt, qui inde de colle deſcendunt, quorum partim coronati, ſpeciem lætitiæ præ ſe ferunt, partim ſine corona, deſperati, ſuris capiteque contuſo à quibuſdam mulieribus detinentur? Coronati ſunt, quos ſervavit Diſciplina: ipſique adeò læto animo ſunt, eò quod eam adepti fuerunt. At eorum, qui ſine corona ſunt, alii deſperati à Diſciplina

Παιδείας ἀνακάμπτουσι, κακῶς καὶ ἀθλίως διακείμενοι, οἱ δὲ ἀποδεδειλιακότες, καὶ ἀναβεβηκότες πρὸς τὴν Καρτερίαν, πάλιν ἀνακάμπτουσι, καὶ πλανῶνται ἀνοδίᾳ. αἱ δὲ γυναῖκες αἱ μετ' αὐτῶν ἀκολουθοῦσαι, τίνες εἰσὶν αὗται; Λῦπαι, ἔφη, καὶ Ὀδύναι, καὶ Ἀθυμίαι, καὶ Ἀδοξίαι, καὶ Ἄγνοιαι. πάντα κακὰ λέγεις αὐτοῖς ἀκολουθεῖν. νὴ Δία πάντα, ἔφη, ἀκολουθοῦσιν. ὅταν δὲ οὗτοι παραγένωνται, εἰς τὸν πρῶτον περίβολον πρὸς τὴν Ἡδυπάθειαν, καὶ τὴν Ἀκρασίαν, οὐχὶ αὑτοὺς αἰτιῶνται, ἀλλ' εὐθὺς κακῶς λέγουσι, καὶ τὴν Παιδείαν, καὶ τοὺς ἐκεῖσε βαδίζοντας, ὡς ταλαίπωροι καὶ ἄθλιοί εἰσι, καὶ κακοδαίμονες, οἳ τὸν βίον τὸν παρ' αὐτοῖς ἀπολιπόντες, κακῶς ζῶσι, καὶ οὐκ ἀπολαύουσι τῶν παρ' αὐτοῖς ἀγαθῶν. ποῖα δὲ λέγουσιν ἀγαθὰ εἶναι; τὴν Ἀσωτίαν, καὶ τὴν Ἀκρασίαν, ὡς εἴποι ἄν τις ἐπὶ κεφαλαίου. τὸ γὰρ εὐωχεῖσθαι βοσκημάτων τρόπον, ἀπόλαυσιν μεγίστων ἀγαθῶν ἡγοῦνται εἶναι. αἱ δὲ ἕτεραι γυναῖκες αἱ ἐκεῖθεν παραγινό-

plina regrediuntur malè miſereque afflicti : alii fracti laboribus etiamſi ſe retuliſſent ad Tolerantiam, denuo regrediuntur, & errant per invia. Verùm mulieres, quæ eos inſectantur, quænam illæ ſunt? Triſtitia inquit, & Dolentia, & Abiectiones animi, & Ignominiæ, & Inſcitiæ. Ais igitur illos nihil non mali ſequi. Omnia profectò illos ſequuntur. Cæterum hi, ubi in primum ambitum ad Voluptatem, & Incontinentiam acceſſerint, ipſi ſe minimè accuſant, ſed ſtatim & Diſciplinæ, & iis quotquot illo ſe conferunt, maledicunt: qui hanc quam ipſi colunt vitam deſeruiſſent, iis nihil eſſe calamitoſius, nihil miſerius, eos malè vitam agere, nec frui bonis, quibus ipſi fruantur. At cuiuſmodi illi dicunt eſſe bona? Luxuriam, & Incontinentiam, ut quis ſummatim dixerit. Totos enim dies genio indulgere, & convivari: in eo fruitionem maximorum bonorum ſitam eſſe arbitrantur. Sed alteræ mulieres, quæ illinc

γινόμεναι ἱλαραί τε, καὶ γελῶσαι τίνες καλοῦν(ται); Δόξαι, ἔφη· καὶ ἀγάγουσαι πρὸς τὴν Παιδείαν τοὺς εἰσελθόντας πρὸς τὰς Ἀρετὰς ἀνακάμπτουσιν, ὅπως ἑτέρους ἀγάγωσι, καὶ ἀναγγείλωσιν, ὅτι εὐδαίμονες ἤδη γεγόνασιν, οὓς τότε ἀπήγαγον. πότερον οὖν, ἔφην ἐγώ, αὗ(ται) εἴσω πρὸς τὰς Ἀρετὰς εἰσπορεύον(ται); ἔφη, οὔ. οὐ γὰρ θέμις Δόξαν εἰσπορεύεσθαι τὴν Ἐπιστήμην, ἀλλὰ τῇ Παιδείᾳ παραδιδόασιν αὐτούς. εἶτα ὅταν ἡ Παιδεία παραλάβῃ, ἀνακάμπτουσιν αὗ(ται) πάλιν ἄλλους ἄξουσαι. ὥσπερ αἱ νῆες τὰ φορτία ἐξελόμεναι πάλιν ἀνακάμπτουσι, καὶ ἄλλων τινῶν γεμίζον(ται). ταῦτα μὲν δὴ καλῶς μοι δοκεῖς, ἔφην, ἐξηγῆσθαι. ἀλλ᾽ ἐκεῖνο οὐδέπω ἡμῖν δεδήλωκας, τί προστάττει τὸ Δαιμόνιον τοῖς εἰσπορευομένοις εἰς τὸν βίον ποιεῖν; Θαῤῥεῖν, ἔφη. διὸ καὶ ὑμεῖς θαῤῥεῖτε· πάντα γὰρ ἐξηγήσομαι, καὶ οὐδὲν παραλείψω. καλῶς λέγεις, ἔφην ἐγώ. ἐκτείνας οὖν τὴν χεῖρα πάλιν, ὁρᾶτε, ἔφη, τὴν γυναῖκα ἐκείνην, ἣ δοκεῖ τυφλή τις εἶναι, καὶ ἐπὶ λίθου στρογγύλου ἑστά-

ναι,

hilares ridenteſque prodeunt, quomodo nominantur? Opiniones inquit: at hæ poſteaquã ingreſſos introduxere ad Diſciplinam, iter reflectunt ad Virtutes, ut & alios adducant, & denuncient, beatos iam eſſe quos antea adduxerant. An igitur, inquam ego, hæ Opiniones intus ad Virtutes introëunt? Non, inquit: nec enim fas eſt, Opinionem ad Scientiam ingredi: ſed eos tradunt Diſciplinæ: deinde ubi novitios Diſciplina acceperit, ipſæ denuò regrediuntur, iterum adducturæ alios, quemadmodum naviculæ exemptis oneribus iterum regrediuntur, & aliis mercibus implentur. Hæc ſanè mihi egregiè videris explicuiſſe: ſed illud neque dum nobis declaraſti. Quid præcipit Genius ingredientibus in vitam ut faciant? Iubet eos eſſe bono animo, inquit. Quapropter & vos eſte bono animo: omnia enim vobis explicabo, & nihil relinquam. Benè inquam, dicis. Extenſa igitur iterum manu, videtis, inquit, mulierem illam, quæ cœca eſſe, & orbi ſaxeo inſiſtere videtur

ναι, ἣν καὶ ἄρτι ὑμῖν εἶπον, ὅτι Τύχη καλεῖ-
ται; ὁρῶμεν. Ταύτῃ κελεύει, ἔφη, μὴ πιστεύειν,
καὶ βέβαιον μηδὲν πιστεύειν, μηδὲ ἀσφα-
λὲς ἔχειν, ὅ, τι ἂν παρ' αὐτῆς λάβῃ τις, μηδὲ
ὡς ἴδια ἡγεῖσθαι, οὐδὲν γὰρ κωλύει ταῦτα πά-
λιν ἀφελέσθαι, καὶ ἑτέρῳ διδόναι. πολλάκις
γὰρ τοῦτο εἴωθε ποιεῖν. καὶ διὰ ταύτην οὖν τὴν
αἰτίαν κελεύει πρὸς τὰς ἑαυτῆς δόσεις ἥττους
γίγνεσθαι, καὶ μήτε χαίρειν, ὅταν διδῷ, μήτε
ἀθυμεῖν, ὅταν ἀφέληται, καὶ μήτε ψέγειν αὐ-
τὴν, μήτε ἐπαινεῖν, οὐδὲν γὰρ ποιεῖ μετὰ λογισ-
μοῦ, ἀλλ' εἰκῇ, καὶ ὡς ἔτυχε πάντα, ὥσπερ
πρότερον ὑμῖν ἔλεξα. Διὰ τοῦτο οὖν τὸ Δαι-
μόνιον κελεύει μὴ θαυμάζειν, ὅ, τι ἂν πράττῃ
αὕτη, μηδὲ γίγνεσθαι ὁμοίους τοῖς κακοῖς τρα-
πεζίταις· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι, ὅταν μὲν λάβωσι
τὸ ἀργύριον παρὰ τῶν ἀνθρώπων, χαίρουσι,
καὶ ἴδιον νομίζουσιν εἶναι. ὅταν δὲ ἀπαιτῶν-
ται, ἀγανακτοῦσι, καὶ δεινὰ οἴονται πε-
πονθέναι, οὐ μνημονεύοντες, ὅτι ἐπὶ τούτῳ
ἔλαβον τὰ θέματα, ἐφ' ᾧ οὐδὲν κωλύειν

τὸν

Digitized by Google

tur, quam Fortunam appellari modò vobis dicebam? Videmus. Præcipit, nequis huic confidat: ſed quiſque ſibi perſuaſum habeat; nihil firmum nihilque ſtabile in iis eſſe, quæcunque quis ab ea acceperit: ac ne quis ea ſua propriaque eſſe ſtatuat. Hanc igitur etiam ob cauſam iubet, ne quis ſe Fortunæ muneribus ſubiiciat: nec ipſe lætitia efferaris, ſi qua illa in te conferat: neque animum deſpondeas, ſi ſuis te bonis illa ſpoliet: neque eam hac de cauſa contumelia, neque laude afficias. Nihil enim agit cum ratione, ſed omnia temere, & ut ipſi libitum fuit, quemadmodum & vobis antè dixi. Propterea igitur Genius præcipit, ne quis miretur, quodcunque illa fecerit: neve improbis menſariis ſimiles fiamus. Hi enim gaudent, quoties argentum ab aliis ſumunt, idque iam prorſus pro ſuo habent: verum ſi illud ab illis repetatur, indignantur, ſibique iniuriam fieri exiſtimant: nec enim meminerunt, ſe ſummam ea conditione accepiſſe,

τὸν θέμθρον πάλιν κομίσασθαι. ὡσαύτως τοίνυν κελεύει ἔχειν τὸ Δαιμόνιον καὶ πρὸς τὴν παρ' αὐτῆς δόσιν· καὶ μνημονεύειν, ὅτι τοιαύτην ἔχει φύσιν ἡ Τύχη, ὥστε ἃ δέδωκεν ἀφελέσθαι, καὶ ταχέως πάλιν δοῦναι πολλαπλάσια· αὖθις δὲ ἀφελέσθαι, ἃ δέδωκεν. οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ τὰ προϋπάρχοντα. ἃ γοῦν δίδω, κελεύει λαμβάνειν παρ' αὐτῆς, καὶ συντόμως ἀπελθεῖν ἔχοντα, πρὸς τὴν βεβαίαν, καὶ ἀσφαλῆ δόσιν. ποίαν ταύτην, ἔφην ἐγώ; ἣν λήψονται παρὰ τῆς Παιδείας, ἢν διασωθῶσιν ἐκεῖ. αὕτη οὖν τίς ἐστιν; ἡ ἀληθὴς Ἐπιστήμη, ἔφη, τῶν συμφερόντων, καὶ ἀσφαλὴς δόσις, καὶ βεβαία, καὶ ἀμετάβλητος. φεύγειν οὖν κελεύει συντόμως πρὸς ταύτην, καὶ ὅταν ἔλθωσι πρὸς τὰς γυναῖκας ἐκείνας, ἃς καὶ πρότερον εἶπον, ὅτι Ἀκρασία, καὶ Ἡδυπάθεια, καλοῦνται, καὶ ἐντεῦθεν κελεύει συντόμως ἀπαλλάττεσθαι, καὶ μὴ πιστεύειν μήδε ταύταις μηδὲν, ἕως ἂν πρὸς τὴν

ut penes creditores eſſet, eam recipere. Ad hunc igitur modum iubet Genius unumquemque ſe gerere ad munera, quæ à Fortuna proficiſcuntur, & meminiſſe, eà eſſe indole Fortunam, ut quæ dederit eripiat, & ſubitò iterum, quem velit muneribus cumulet: neque minus denuò eripiat quæ dederit: nec eripiat verò hæc ipſa ſolum, ſed & quæ prius poſſederit. Quæ igitur largiatur, ea iubet ab ea recipere, & ſibi ſervare, & ſe ſine mora referre ad munus ſtabile, & firmum. Et quod illud inquam ego. Quæ à Diſciplina accepturi ſunt, ſi iis contingat, ut ibi ſerventur. Hæc igitur Diſciplina quænam eſt? Vera, inquit, Scientia eorum quæ ex uſu ſunt. Huius munus & ſtabile eſt, & firmum, nec viciſſitudini obnoxium. Quare præcipit, ut quis dicto citius ad hanc Scientiam, & eius munus ſe fuga proripiat. Atque ubi acceſſerint ad illas mulieres, quas Incontinentiam, & Voluptatem appellari etiam antè dixi, ab illis itidem eos iubet ſubito diſcedere, nec iis ulla in re fidem adhibere donec

ad

τὴν Ψευδοπαιδείαν ἀφίκωνται. κελεύει οὖν αὐτοῖς χρόνον τινὰ ἐνδιατρίψαι, καὶ λαβεῖν ὅ, τι ἂν βούλωνται παρ' αὐτῆς, ὥσπερ ἐφόδιον. εἶτα ἐντεῦθεν ἀπιέναι πρὸς τὴν ἀληθινὴν Παιδείαν συντόμως. ταῦτ' ἐστὶν, ἃ προστάσσει τὸ Δαιμόνιον. ὅστις τοίνυν παρ' αὐτὰ τὶ ποιεῖ ἢ παρακούει, ἀπόλλυται κακὸς κακῶς. ὁ μὲν μῦθος δὴ, ὦ ξένοι, ὁ ἐν τῷ πίνακι τοιοῦτος ἡμῖν ἐστιν. εἰ δὲ δεῖ τι προσπυθέσθαι περὶ ἑκάστου τούτων, οὐδεὶς φθόνος· ἐγὼ γὰρ ὑμῖν φράσω. καλῶς λέγεις, ἔφην ἐγώ. ἀλλὰ τί κελεύει αὐτοὺς τὸ Δαιμόνιον λαβεῖν παρὰ τῆς Ψευδοπαιδείας; ταῦθ' ἃ δοκεῖ εὔχρηστα εἶναι· ταῦτ' οὖν τίνα ἐστί; γράμματα, ἔφη, καὶ τῶν ἄλλων μαθημάτων, ἃ καὶ Πλάτων φησὶν ὡσανεὶ χαλινοῦ τινος δύναμιν ἔχειν τοῖς νέοις, ἵνα μὴ εἰς ἕτερα περισπῶνται. πότερον δὲ ἀνάγκη ταῦτα λαβεῖν, εἰ μέλλοι τις ἥξειν πρὸς τὴν ἀληθινὴν Παιδείαν, ἢ οὔ; ἀνάγκη μὲν οὐδεμία, ἔφη. χρήσιμα μέν τοι ἐστὶ πρὸς δὲ τὸ βελτίους γενέσθαι

οὐδὲν

ad Perſonatam Diſciplinam acceſſerint. Iubet igitur conſuetudine eius aliquo tempore uti, & ab ea ipſa, quæ ipſis libuerit accipere quaſi viaticum: poſtea itidem ſubitò inde ſe recipere ad Germanam diſciplinam. Hæc ſunt præcepta Genii, quæ quis ulla in re violet, aut non ſatis accipiat, ille malus miſereque male peribit. Fabula hoſpites, quam in tabula depictam cernitis, huiuſmodis nobis eſt. Quod ſi vobis libet de unoquoque horum ſciſcitari, lubens vobis gratificabor: nec quicquam vos celabo. Rectè promittis, inquam. Verum quid iubet eos accipere Genius à Perſonata Diſciplina? Ea quæ in vita uſui eſſe videantur. Quæ igitur illa ſunt? Literæ doctrinæque aliæ, quas etiam Plato ait vim freni cuiuſdam habere in adoleſcentibus ne in alia diſtrahantur. Vtrum verò neceſſe eſt, ut ſibi eas diſciplinas comparet, ſi quis ad Germanam Diſciplinam ſe conferre velit annon eſt? Nulla quidem eſt huius rei neceſsitas, inquit: ſed illæ tamen utiles ſunt: neque tamen huc ſe

Digitized by Google

οὐδὲν συμβάλλεται ταῦτα. οὐδὲν ἄρα λέγεις
ταῦτα χρήσιμα εἶναι, πρὸς τὸ βελτίους γε-
νέσθαι ἄνδρας; Ἔστι γὰρ καὶ ἄνευ τούτων βελ-
τίους γενέσθαι· ὅμως δὲ οὐκ ἄχρηστα κακεῖνά
ἐστιν. ὡς γὰρ δι᾽ ἑρμηνέως συμβαλλόμεθα τὰ
λεγόμενά ποτε, ὅμως μέντοιγε οὐκ ἄχρη-
στον ἦν καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς τὴν φωνὴν ἀκρι-
βεστέραν ἔχειν, ἄντι συνήκαμεν· οὕτω ἄνευ
τούτων τῶν μαθημάτων οὐδὲν κωλύει γενέ-
σθαι. πότερον οὐδὲν προέχουσιν οὗτοι οἱ μα-
θηματικοὶ, πρὸς τὸ βελτίους γενέσθαι τῶν ἄλ-
λων ἀνθρώπων; πῶς μέλλουσι προέχειν, ἐ-
πειδὰν φαίνονται ἠπατημένοι περὶ ἀγαθῶν
καὶ κακῶν, ὥσπερ οἱ ἄλλοι, καὶ ἔτι κατε-
χόμενοι ὑπὸ πάσης κακίας; οὐδὲν γὰρ κω-
λύει εἰδέναι μὲν γράμματα, καὶ κατέχειν
τὰ μαθήματα πάντα, ὁμοίως δὲ μέθυ-
σον καὶ ἀκρατῆ εἶναι, καὶ φιλάργυρον, καὶ
ἄδικον, καὶ προδότην, καὶ τὸ πέρας ἄ-
φρονα. ἀμέλει πολλοὺς τοιούτους ἐστὶν ἰδεῖν.
πῶς οὖν οὗτοι προέχουσιν, ἔφη, εἰς τὸ

βελ-

Digitized by Google

conferunt, ut meliores evadamus? Etenim abſque iis meliores fieri poſſumus, tamen neque ipſæ ſunt inutiles. Quemadmodum enim per interpretem aliquando cognoſcimus; tamen nonnihil ex uſu ſit, noſmet eâdem lingua probè inſtructos eſſe, etiamſi negotium intelligamus: ita nihil prohibet, quo minus virtutem adipiſcamur abſque illis Diſciplinis, quæ tamen virtuti ornamento adiumentoque erunt. An igitur iſtiuſmodi doctrinis inſtructi, nihilo potiore conditione ſunt, ut cæteris hominibus meliores fiant! Qui verò ſint potiore conditione, cum eos de bonis & malis decipi conſtat, non minus quàm cæteros, & ipſi adhuc ab omni vitiorum genere detineantur? Nihil vetat, quo minus qui didicerit literas, & doctrinas alias uniuerſas teneat, æquè ebrioſus, & incontinens, & iniuſtus ſit, & proditor, & amens denique. Prorſus eiuſmodi multos videre eſt. Quomodo igitur, inquit, eorum ſit potior conditio, ut meliores

Digitized by Google

βελτίους ἄνδρας γίνεσθαι, ἕνεκα τούτων τῶν μαθημάτων; οὐδαμῶς φαίνεται ἐκ τούτου τοῦ λόγου. ἀλλὰ τί ἐστιν, ἔφην ἐγώ, τὸ αἴτιον; ὅτι ἐν τῷ δευτέρῳ περιβόλῳ διατρίβουσιν, ὥσπερ ἐγγίζοντες πρὸς τὴν ἀληθινὴν Παιδείαν. καὶ τί τοῦτο ὠφελεῖ αὐτούς, ἔφην; ὅταν πολλάκις ἐστὶν ἰδεῖν παραγινομένους, ἐκ τοῦ πρώτου περιβόλου ἀπὸ τῆς Ἀκρασίας καὶ τῆς ἄλλης κακίας εἰς τὸν τρίτον περίβολον πρὸς τὴν Παιδείαν τὴν ἀληθινήν, οἱ τούτους αὐτοὺς μαθηματικοὺς παραλλάττουσιν· ὥστε πῶς ἔτι προέχουσιν; ἆρα ἢ ἀκινητότεροι, ἢ δυσμαθέστεροί εἰσι; Πῶς, ἔφην, τοῦτ' ἐγώ; ὅτι οἱ ἐν τῷ δευτέρῳ περιβόλῳ εἰ μηδὲν ἄλλο, προσποιοῦνταί γε ἐπίστασθαι, ἃ οὐκ οἴδασιν. ἕως δ' ἂν ἔχουσι ταύτην τὴν δόξαν, ἀκινήτους αὐτοὺς ἀνάγκη εἶναι, πρὸς τὸ ὁρμᾶν πρὸς τὴν ἀληθινὴν Παιδείαν. εἶτα τὸ ἕτερον οὐχ ὁρᾷς, ὅτι καὶ αἱ δόξαι ἐκ τοῦ πρώτου περιβόλου εἰσπορεύονται πρὸς αὐτοὺς ὁμοίως. ὥστε οὐδὲν οὗτοι ἐκείνων βελτίους εἰσίν, ἐὰν μὴ καὶ τούτοις συνῇ Μεταμέλεια,

καὶ

ſint aliis propter eas doctrinas? Id nullo modo fieri poſſe, ex iis quę dicta ſunt ſatis liquet. Verùm quid cauſæ eſt, inquã ego, ut ipſi de ſe tam præclarè ſentiant? Quoniam in ſecundo ambitu verſantur, ut quaſi propius abeſſe à Germana diſciplina videantur. Hoc quid eos iuvat? inquam: cùm ſæpè videamus è primo ambitu ab Incontinentia & aliis vitiis, in tertium ambitum venire ad Germanã Diſciplinã: iſtiuſmodi doctrinarum peritis præteritis. Qui igitur fieri poteſt, ut ipſi potiore conditione ſint? immò iis evenire videtur, ut aut lentius deducantur in meliorẽ viam, aut difficilius percipiant, quæ diſcenda ſunt. Qui hoc fit inquã ego? Quoniam qui ſunt in ſecundo ambitu, ſi nihil gravius peccant, tamen præ ſe ferunt, ſe ea ſcire quæ neſciunt. Donec verò hanc opinionem retinent, neceſſe eſt eos non poſſe flecti, ut ad Germanã diſciplinam contendant. Præterea alterũ non vides, quemadmodum ex primo ambitu ad eos non minus opiniones introeunt. Quare illis nihil ſunt meliores, niſi eos fortè comitetur Pœnitẽtia,

καὶ πείθωσιν ὅτι οὐ Παιδείαν ἔχουσιν, ἀλλὰ ψευδοπαιδείαν, δι' ἣν ἀπατῶνται. οὕτω δὲ διακείμενοι, οὐκ ἄν ποτε σωθεῖεν, καὶ ὑμεῖς τοίνυν, ὦ ξένοι, ἔφη, οὕτω ποιεῖτε, καὶ ἐνδιατρίβετε τοῖς λεγομένοις μέχρις ἂν ἕξιν λαβεῖν. ἀλλὰ περὶ τῶν αὐτῶν πολλάκις δεῖ ἐπισκοπεῖν, καὶ μὴ διαλείπειν, τὰ δὲ ἄλλα πάρεργα ἡγήσασθαι. εἰ δὲ μή, οὐδὲν ὄφελος ἔσται, ὧν νῦν ἀκούετε. ποιήσομεν. τοῦτο δὲ ἐξήγησαι, πῶς οὐκ ἔστιν ἀγαθά, ὅσα λαμβάνουσιν οἱ ἄνθρωποι παρὰ τῆς Τύχης; οἷον τὸ ζῆν, τὸ ὑγιαίνειν, τὸ πλουτεῖν, τὸ εὐδοξεῖν, τὸ τέκνα ἔχειν, τὸ νικᾶν, καὶ τὰ λοιπά, ὅσα τούτοις παραπλήσια; ἢ πάλιν τὰ ἐναντία πῶς οὐκ ἔστι κακά; πάνυ γὰρ ὑμῖν παράδοξον καὶ ἄπιστον δοκεῖ τὸ λεγόμενον. ἄγε τοίνυν πειρῶ, ἔφη, ἀποκρίνασθαι τὸ φαινόμενον, περὶ ὧν ἄν σε ἐρωτῶ. ἀλλὰ ποιήσω τοῦτο, ἔφην ἐγώ. πότερον οὖν κἂν κακῶς τις ζῇ, ἀγαθὸν ἐκείνῳ; οὔ μοι δοκεῖ, ἀλλὰ κακόν, ἔφην ἐγώ. πῶς οὖν ἀγαθόν ἐστι τὸ ζῆν, ἔφη, εἴπερ τούτῳ ἐστὶ κακόν;

Digitized by Google

ipſiq; ſibi perſuadeant,ſe non adeptos Diſciplinã,ſed Perſonatã Diſciplinam,qua fallantur. Dum autem ſunt, ut nunc ſunt,fieri non poteſt,ut ſervẽtur. Vos igitur etiam,hoſpites, inquit, ſic facite,& morã in iis quæ dicuntur ducite, donec vobis habitum liceat adipiſci. Verùm de iiſdẽ crebra cõſideratio ſuſcipienda eſt,imò perpetua:& cætera omnia pro ſupervacaneis habenda,quæq; præter rem ſint: ſin minus nulli uſui omnia fuerint,quę modò auditis. Vtemur tuo conſilio. Verum & illud nobis explica:quomodo enim sũt bona, quæ homines à Fortuna accipiũt?ut ipſa vita, valetudo, divitiæ, claritas nominis, ſoboles, victoria,& quæcunq; his ſimilia ſunt: aut viciſſim his cõtraria.quomodo enim ſunt mala? ipſa enim ſentẽtia nobis,ab omni ratione aliena & incredibilis videtur. Age igitur, inquit,da operam,vt mihi reſpõdeas,quid tibi videatur de quib. quæram. Idipſum faciam, inquã ego. An igitur ſi quis malè vitam agat, id ipſi bonũ ſit? Mihi nõ videtur,ſed malum, inquam ego. Quomodo igitur vita bonũ ſit, ſiqui-

ἔφη, εἴπερ τούτῳ ἐστὶ κακόν; ὅτι τοῖς μὲν κακῶς ζῶσι κακόν μοι δοκεῖ εἶναι, τοῖς δὲ καλῶς, ἀγαθόν. καὶ κακὸν ἄρα λέγεις τὸ ζῆν καὶ ἀγαθὸν εἶναι. ἔγωγε. μὴ οὖν ἀπιθάνως λέγε. ἀδύνατον γὰρ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα, καὶ κακὸν καὶ ἀγαθὸν εἶναι. οὕτω μὲν γὰρ καὶ ὠφέλιμον καὶ βλαβερὸν ἂν εἴη; καὶ αἱρετὸν καὶ φευκτὸν ἅμα ἀεί. ἀπίθανον μέν. ἀλλὰ πῶς, εἰ τὸ κακῶς ζῆν, ᾧ ἂν ὑπάρχοι, κακόν ἢ ὑπάρχει αὐτῷ, κακὸν αὐτῷ τὸ ζῆν ἐστι; ἀλλ᾽ οὐ τὸ, ἔφη, ὑπάρχει τὸ ζῆν τῷ κακῶς ζῆν. ἢ οὐ σοι φαίνεται; ἀμέλει οὐδ᾽ ἐμοὶ δοκεῖ τὸ αὐτὸ εἶναι. τὸ τοίνυν ζῆν οὐ κακόν ἐστιν. ἐπεὶ εἰ ἦν κακόν, τοῖς ζῶσι καλῶς κακὸν δὴ ὑπῆρχεν, ἐπεὶ τὸ ζῆν αὐτοῖς ὑπῆρχεν, ὅπερ ἐστὶ κακόν. ἀληθῆ μοι δοκεῖς λέγειν. ἐπεὶ τοίνυν ἀμφοτέροις συμβαίνει τὸ ζῆν, καὶ τοῖς κακῶς ζῶσι, καὶ τοῖς καλῶς, οὐκ ἂν εἴη οὔτε ἀγαθὸν εἶναι τὸ ζῆν, οὔτε κακόν. ὥσπερ οὐδὲ τὸ τέμνειν καὶ καίειν ἐν τοῖς ἀρρώστοις οὐδέν ἐστι νοσερὸν καὶ ὑγιεινόν. οὐκοῦν οὕτω καὶ διὰ τοῦ ζῆν ἐστι ταῦτα.

ſiquidem huic malum eſt. Quia vitam malè agentib. mihi videtur malũ, benè eam agentibus bonum. Igitur dicis, vitam bonum eſſe & malum. Ita dico. Noli ea aſſeverare, quibus aſſentiri nemo poſſit. Fieri enim nullo modo poteſt, ut idem & malum ſit & bonum. Sic enim idipſum & utile ſit & noxium: item & expetendũ & fugiendum ſimul ſemper. Hoc certè cũ omni ratione pugnet. Sed quo pacto ſi in quem cadat, ut malè vitam agat, ei mali aliquid ſit, ipſa vita eidem malũ eſt? Verum non idem eſt vita, & vitam malè agere: nunquid & tibi ita videtur? Omnino: neq; mihi utrunq; idem eſſe videtur. Itaq; vita malum non eſt. Etenim ſi ipſa malum eſſet, benè vitam agentib. malum eſſet aliquod; ſiquidem vita præditi ſunt, quæ malum ſit. Ita ut res eſt mihi dicere videris. Quoniam igitur utriſque contingit ut vivant, illis ut malè, his ut benè, ipſa vita neque bonum erit, neque malum: ſicut neque ſciſſio neque uſtio in ægrotis, quibus adhibetur, aut mortiferum eſt aut ſalutare. Sic igitur & hæc in vita ſe habent.

οὐ τοίνυν οὕτω θεώρησον, πότερον ἂν βούλοιο ζῆν κακῶς, ἢ ἀποθανεῖν καλῶς καὶ ἀνδρείως; ἀποθανεῖν ἔγωγε καλῶς. οὐκοῦν οὐδὲ τὸ ἀποθανεῖν κακόν ἐστιν, εἴπερ αἱρετώτερόν ἐστι πολλάκις τὸ ἀποθανεῖν τοῦ ζῆν. ἔστι ταῦτα. οὐκοῦν ὁ αὐτὸς λόγος καὶ περὶ τοῦ ὑγιαίνειν, καὶ νοσεῖν. πολλάκις γὰρ οὐ συμφέρει ὑγιαίνειν, ἀλλὰ τοὐναντίον, ὅταν ἡ περίστασις τοιαύτη. ἀληθῆ λέγεις. ἄγε δή, σκεψώμεθα καὶ περὶ τοῦ πλουτεῖν οὕτως, εἴγε θεωρεῖν ἐστιν ὡς πολλάκις ἐστὶν ἰδεῖν ὑπάρχοντά τινι πλοῦτον, κακῶς δὲ ζῶντα τοῦτον καὶ ἀθλίως. νὴ Δία πολλούς γε. Οὐκοῦν οὐδὲν τούτοις ὁ πλοῦτος βοηθεῖ εἰς τὸ ζῆν καλῶς. οὐ φαίνεται. αὐτοὶ γὰρ φαῦλοί εἰσιν. οὐκοῦν τὸ σπουδαίους εἶναι, οὐχ ὁ πλοῦτος ποιεῖ, ἀλλὰ ἡ Παιδεία. εἰκός γε. ἐκ τούτου ἄρα τοῦ λόγου πῶς ὁ πλοῦτος ἀγαθόν ἐστιν, εἴπερ οὐ βοηθεῖ τοῖς ἔχουσιν αὐτὸν, εἰς τὸ βελτίους εἶναι; φαίνεται. οὕτως οὐδὲ συμφέρει ἄρα ἐνίοις πλουτεῖν, ὅταν μὴ ἐπίστωνται τῷ πλούτῳ χρῆσθαι. δοκεῖ μοι. πῶς οὖν τοῦτο ἄν τις κρίνει ἀγαθὸν εἶναι, ὃ πολλάκις οὐ συμ-

Quare hæc ita conſidera: maliſne vitam agere malè, aut benè fortiterq́ue mortem obire. Equidem honeſtam mortem turpi vitæ præfero. Itaque neq; mori malum eſt: ſiquidem ſępè magis expetere debemus mori quàm vivere. Ita eſt. Nonne eadem ratio valetudinis & morborum? ſæpè non conducit valere, ſed contrarium, ſi talis ſit circumſtantia. Verum dicis. Age igitur conſideremus ad eundem modum de divitiis, animadvertine poſsit, quod ſæpe videre eſt, aliquem abundare opibus, & eum ipſum tamen malè vivere & miſerè. Multos per Iovem. Illis igitur divitiæ ad benè beateq́ue vivendum nequaquam conferunt. Non videtur. Ipſi enim mali ſunt. Igitur, ut quis vir bonus ſit, id non efficiunt divitiæ, ſed diſciplina. Hoc ſanè conſentaneum eſt. Hac igitur ratione, quando divitiæ bonum ſunt, ſiquidem ipſę divitibus nihil conferunt, ut meliores ſint? Hoc apparet. Itaque non conducunt aliquibus divitiæ, quando illis uti neſciunt. Ita mihi videtur. Quomodo igitur hoc bonum aliquis eſſe ſtatuet, quo

συμφέρει ὑπάρχειν οὐδαμῶς; οὐκοῦν εἰ μὲν ἠπίσταιντο πλούτῳ χρῆσθαι καλῶς καὶ ἐμπείρως, εὖ βιώσονται, εἰ δὲ μή, κακῶς. ἀληθέστατά μοι δοκεῖς τοῦτο λέγειν, καὶ τὸ σύνολον δέ, τὸ τιμᾶν ταῦτα ὡς ἀγαθὰ ὄντα, ἢ ἀτιμάζειν ὡς κακά, τοῦτ' ἐστι τὸ ταράττον τοὺς ἀνθρώπους καὶ βλάπτον, ὅταν τιμῶσί τε αὐτὰ, καὶ οἴονται διὰ τούτων μόνων εὐδαιμονεῖν, καὶ πάνθ' ἑπομένως πράττουσιν ἕνεκα τούτων, καὶ τὰ ἀσεβέστατα δοκοῦντα εἶναι. ταῦτα δὲ πάσχουσι διὰ τὴν τοῦ ἀγαθοῦ ἄγνοιαν.

ΤΕΛΟΣ.

carere interdum ſatis eſt? Minimè ita ſtatuendum eſt. Itaque ſiquis divitiis benè periteque uti noverit, benè vivet: ſin minus, malè. Veriſſimè id mihi videre dicere. Ac denique quæ huius generis ſunt, in pretio habere ut bona, aut contemnere ut mala, hoc ipſum eſt, quòd homines turbat & damno afficit, quando videlicet illa ipſa colunt, & in iis ſolis ſibi beatam vitam repoſitam eſſe arbitrantur: & propter hæc omnia conſequenter faciunt etiam ea, quæ cum ſumma impietate coniuncta eſſe nemo neget. Hæc omnia hominibus propter naturæ boni ignorationem eveniunt.

FINIS.

VIRI CLARISSIMI

IOANNIS CASELII

in tabulam Cebetis

NOTAE.

IN

Digitized by Google

IN TABVLAM CEBETIS THEBANI NOTAE

Ioannis Caselii V. Cl.

De Cebete vide Diogenem Laërtium lib. 2. fol. 172. Chalcidium in Platonis Timæum. & Xenophontem Ἀπομν. α. fol. 719. ubi eum numerat in primis Socratis familiaribus, qui innocentia cæteris præſtiterint. Plato in Phædone teſtatur, Cebetem ſingulari cura inveſtigaſſe veritatem, nec facilè ſolitum aſſentiri, niſi evidentibus argumentis convinceretur, pag. 63. Ἀεί τοι ἔφη, ὁ Κέβης λόγους τινὰς ἀνερευνᾷ, καὶ οὐ πάνυ εὐθέως ἐθέλει πείθεσθαι, ὅ, τι ἄν τις εἴπῃ.

Pag. 6. Γραφή τις ξένη.

Nova eſt hæc pictura, nec deprompta ex Homero, aut alio Poëta: quas fabulas pictas & ſculptas

paſſim videre erat. Etſi autem & ipſæ habent, quibus tenera ætas erudiatur, tamen non prorſus in univerſum eò reſpiciunt, quemadmodum hęc Tabula. Tota enim in hoc occupatur, ut varias vitæ, & omnium quę quot ſunt rationes, ſpectatori proponat, atque itidem vitæ rectam viam, quam qui ingreſſus ſit & perſequatur, rectius vivat & beatius. Ideo non tam eſſe pictura exiſtimanda eſt, quam Philoſophia. Si enim quis eius interpretem audiat, neque auſcultet; primum ſe ab erroribus ratione vindicabit, ac deinceps neceſſariis ſive commodis ad inſtitutum rebus paratis, totum ſe ad vitam bene beateque, aut certè commodius multo & melius & felicius agendam, convertet. Id facilius omnino & certius faciet, qui vitę rationes in utranque partem conſiderarit, & quæ in altera inſint mala, quæ tamen declinari non maximo negotio poſſint, apud animum perpenderit.

Pag. 8. Ἀνὴρ ἔμφρων, καὶ δεινὸς περὶ σοφίαν.

Dedicator Tabulæ Philoſophus eſt, qui cognitionem de rebus ſuſceperit, & in ſtudio ſapientiæ plurimum profeciſſet. Hæc eſt via nimirum ad ſapientiam, *omnia conſiderare quæ facias, nihil temere gerere*: ut de ea parte loquar, quæ actiones ſpectat. Nec alienum ab inſtituto, ut imitandos nobis proponamus optimos quoſque, non ut in certorum

homi-

hominum verba iuremus; ſed ut ſpectatiſſimorum vitę veſtigiis ingrediamur. Amplectenda ſunt, quæ bene dixerint: æmulanda, quæ fecerint. Parum enim eſt ſentire rectè, ni facias rectè. Itaque id eſt, quod ait, λόγῳ καὶ ἔργῳ. Contra evenire videmus, ut ſæpe ſapientum dicta in ore habeamus, de eorum factis itidem exprimendis nihil cogitemus.

Ibid. Πυθαγόρειόν τινα.

Longum foret omnia referre de Pythagora. Eius vitam perſequuntur Laërtius lib. 8. Iamblichus, Malchus: de Philoſophia eius præcipue videndus Hierocles.

Ibid. Παρμενίδειον.

De Parmenide idem Laërtius lib. 9.

Ibid. Νεώτερος γὰρ ὤν.

Οἱ φιλόσοφοι φρονοῦσι βέλτιον, οἱ νεώτεροι λέγουσι βέλτιον. ὡς ἄρ᾽ ἐλέγετο γοῦν οἱ νέοι τῶν φιλοσόφων. Rectè igitur induxit tabulæ interpretem, hominem & doctum & florentem ætate. Namque nec ſatis doctrinæ in adoleſcente admodum, & dicendi partes ſunt graves ſeni. Itaque apud Platonem ſenex alicubi ex inſtituto ſermone diſcedit ad ſacra.

Ibid. Ἐπιθυμοῦμεν ἀκοῦσαι.

Parum proficit, qui non accedit ad diſcendum

 cum

cum deſiderio: contra qui inflammatus eſt diſcendi cupiditate, de eo non dubia ſpes.

Ibid. Ἐπικίνδυνόν τι ἔχει ἡ ἐξήγησις.

An eſt aliquid periculi in eo, ſi quis hanc narrationem audiat? Videtur eſſe per ſe nihil, ſed in altero, ſi quis ad uſum non transferat ea, quæ acceperit. Qui enim eiuſmodi ſalutaria vitæ præcepta neglexerit, ſuâpte culpâ perit, non quod ea audivit, quibus ſervari poterat. In vita literaria in univerſum nihil periculi eſt: tamen idem eſſe apparet. Qui diſcit literas, nec ſe ad earum præcepta conformat, ſe in periculum coniicit, & in exitium præcipitat, & ei aliquando ſatius etiam, non acuiſſe ingenium doctrinis ſubtilioribus, quibus iam abutatur.

Ibid. Εἰ μὲν προσέξητε.

Ὅτι προσέχειν τὸν νοῦν καὶ συνιέναι δεῖ. τοῦτ᾽ ἐστι προαιρεῖσθαι τοῦτον τὸν βίον. Non ſatis eſt animum advertere & intelligere: ſed ubi intellexeris, animum advertere & intendere oportet, ut facias: hinc Prudentia, & à prudentia vita illa beata.

Ibid. Φρόνιμοι καὶ εὐδαίμονες ἔσεσθε.

An qui prudens idem beatus? Beatam verò vitam intelligimus non omnibus numeris perfe-

ctam:

ctam: ſiquidem tale quippiam in hominem non cadit, ſed commodam, aut certè incommodis, quæ pleriq; ultro adſciſcunt, vacantem. An igitur, qui prudens, idem beatus: an non potius, qui omnibus virtutibus præditus eſt? Hoc verum, nec illud falſum, quando eodem res redit. Eſt enim Prudentia omnium Virtutum oculus: nec prudens caret virtutibus cæteris. συνακολουθοῦσιν γὰρ αἱ ἀρεταί: ubi una de virtutibus ſit, ibi & eſſe cæteras neceſſe eſt. Quod cum de omnibus ita ſe habeat, de prudentia maxime verum eſſe oportet, ſine qua nulla virtus, nulla virtutis actio. Sic igitur Prudens beatus, nempe in civili conſuetudine: intelligimus verò τὸν ἐνεργοῦντα κατ' ἀρετήν. Prudens vero hoc beatior, quod non ſolum facit, quæ ſunt virtutis privatæ, ſed quod & meritis ornat rempublicam. Primus ad prudentiam aditus eſt, intelligere vitæ humanæ rationes omnes. Hæc magis illuſtrantur contrario. Qui enim ſtolidi, nec rationem ducem ſequuntur in omnibus, iidem miſeri: in iiſdem malitia & inſcitia. ὥστε μετ' ἀφροσύνης καὶ παραφροσύνης τὴν προαίρεσιν εἶναι κακήν; quos malè, quod in utroque malum; & miſerè, quod in malo miſeria, vivere neceſſe eſt. Eſt igitur τὸ κακῶς ἀθλίως, καὶ κακοδαιμόνως. Inſcitiam autem nominare non eſt novum, cum vel ignoratur, quid facere quemque oporteat: vel, etiam ſi liquet, non facias tamen. Rectè igitur intelligere oportet, ſi quis ita loquatur. Sic & perturbatum reipub. Syracuſanæ ſtatum adſcribit inſcitiæ epiſt. 7. ad Dionis propinquos Plato. ἐξ ἀμαθίας, inquit,

πάντα τὰ κακὰ πᾶσιν ἐῤῥίζωται, καὶ βλαςάνει. Id eſt, *ex Inſcitia quicquid eſt malorum, radices agit & pullulat.* Ipſe quoque Ariſtoteles, etſi hanc doctrinam magis illuſtrat, cũ oſtendit virtutes non eſſe ſcientias, quod Socrati viſum fortaſſe videri poſſit, tamen ab his non dicit diſcrepantia, ubi ait Ethic. 3. *ἀγνοεῖ μὲν οὖν πᾶς ὁ μοχθηρὸς, ἃ δεῖ πράττειν, καὶ ὧν ἀφεκτέον.* Inſcitiam intelligimus; non quæ eſt in ſcientiis, ſed quæ res agendas reſpicit: nec tamen inſcitiam rerum minutarum, ſive puerilium, quę ignorare turpiculum forte eſt: ſed hæc nec infamiam adfert, nec per ſe grave incommodum, quemadmodum iniuſtè facta. In quibus igitur hæc inſcitia? In rebus ad vitæ cultum pertinentibus, ut de iis non falſas imbiberimus opiniones, cuius generis ſunt: *nihil prius eſſe honore, aut imperio, aut opibus, aut voluptatibus; nihil eſſe miſerius humilitate, ſervitute, paupertate, doloribus:* & ſimilia.

An neſciunt, qui agunt contra virtutem? quæ hæc inſcitia? In multis non intelligunt, quid faciendum ſit: in pleriſque, quod vident, non ſatis vident: aliquibus non aſſentiuntur, quæ vident: quibus iudicio aſſentiuntur, nec ea volunt, ut & ſic neſcire videantur. Inde natum eſt, ut & vulgo quoque dicamus, ebrium, aut ira percitum, aut amoribus irretitum, neſcire quid agat, etſi horum nemo ſit, qui ſcire non nihil ſaltem videatur.

Ibid.

Ibid. Ἀφρόντων τὶς ἀνθρώποις Σφίγξ ἐστιν.

Σφίγξ παρὰ τὸ σφίγγειν, διὰ τὸ ἐσφιγμένα, καὶ δυσνόητα λέγειν τὰ ῥήματα. Stephanus è veteri Lexico.

Auſonius: Carm. 280.

Terruit Aöniam volucris, leo, virgo, triformis
Sphinx: volacris pennis, pedibus fera, fronte puella.

Φῖκα nominabant Bœoti, ut apud Heſiodum Theogonia:

Ἡ δ' ἄρα Φῖκ' ὀλοὴν τέκε Καδμείοισιν ὄλεθρον.

Verba ipſius Scholiaſtæ ſunt edit. Clar. noſtri Heinſij, fol. 267. ἡ δὲ Σφίγξ πραγματικῶς μὲν γυνὴ ἦν λῃστρὶς καὶ εἶχε πολλοὺς σὺν αὐτῇ ὄντας συναρπάζοντας. ἐνταῦθα δὲ τὴν κρυφίαν καὶ μεγάλην κεκρυμμένην κακίαν λέγει. Annotat. Zetzes, Heſiodum ἀλληγορικῶς annotare τὴν κρυφίαν κακίαν: revera fuiſſe γυναῖκα λῃστρίδα, ἔχουσαν πολλοὺς ὄντας σὺν αὐτῇ συναρπάζοντας.

Amentia autem Sphinx eſt, nihilq; habet præter opiniones varias, perplexas, dubias, ad unũ omnes falſas quarum modo his aſſentitur, modo illis, qui rectis ſenſentiis imbutus non eſt, modo in pretio habeat pecuniã, modo in voluptates prodigat: modo voluptatibus nihil anteferat, modo dicat nihil eſſe pernicioſius: denique opiniones, nec bonum, nec malum, nec indifferens definiunt. Sic enim diſtinxerunt etiam Stoici, ut infrà explicabitur. Deinde etiam in eo cum Sphinge comparatur Amentia, quod miſere torquet, & conficit animos homi-

hominum, quos & quotidie novis variiſq; morbis afficit. Perpetuo enim & ſubinde aliis atq; aliis modis cruciari, eſt mille modis perire. Contra pulchrum, & ſaluris plenum, vindicare ſe ab inſcitia: qui hoc facit, ſternit iter ſibi ad arcem beatæ vitæ, ſive ſapientiæ. Hic tandem in civili conſuetudine beatus, ille miſer: ut rectè quoque Lucretius initio lib. 2.

— nil dulcius eſt, bene quam munita tenere
Edita doctrina ſapientum templa ſerena:
Deſpicere unde queas alios, paſſimque videre
Errare, atque viam palanteis quærere vitæ:
Certare ingenio, contendere nobilitate:
Noctes atque dies niti præſtante labore
Ad ſummas emergere opes, rerumque potiri.

Pag. 12. Μακάριος καὶ εὐδαίμων.

Idem utroque indicatur, ut alterum alterius declarandi cauſſa poſitum videatur: qui diſtinguunt, tribuunt hominibus *εὐδαιμονίαν*, *μακαριότητα* Diis immortalibus, quos & *μάκαρας* nominant, quod omne ævum ſummâ cum voluptate, quæ non niſi de animi voluptate intelligi poteſt, agant, *παρὰ τὸ μᾶ, τοῦτ' ἐστι σφόδρα, χαίρειν*. Sic etiam *ἐτυμολογεῖ Ἀριστοτέλης Ἠθ.* VII cap. 12. *Καὶ τὴν εὐδαιμονίαν οἱ πλεῖστοι μεθ' ἡδονῆς εἶναι φασίν· διὸ καὶ τὸν μακάριον ὠνομάκασιν ἀπὸ τοῦ χαίρειν.*

Ibid.

Ibid. Ἐπιτίμιον.

Vtrunque ſignificat & præmium & ſupplicium, quaſi dicat eſt operæ pretium hæc noſſe, ſiquidem pereundum eſt ei, qui ea neglexerit: certa ſpes contra ſit, ſervatum iri, qui illa ſibi curæ habuerit.

Hæc tamen ita ſe habent, ut Philoſophus docet, non ut neceſſe ſit, iam ſervari, qui hæc intelligat, & de iis argutè diſſerat, & ſæpè ſermonibus uſurpet. Ethic. lib. 2. cap. 3. ἀλλ' οἱ πολλοὶ, &c. uſque ad finem capitis. Hunc locum ſic illuſtravit Themiſtius Oratione 2. fol. 31. Edit. Stephan. τούτων δ' αὐτῶν οὐδέ τινι, &c. uſque ad illa verba ἐκείνῳ ἰατρικῆς.

Ibid. Δαίμων καλεῖται.

Genius ad portam eſt præco ſapientiæ, interpres rationis. quod chartam manu teneat, hoc indicatur, ſi quis deſideret vera ad vivendum ſapientiæ pręcepta noſſe, ei volvenda monumenta veterum, qui tot ſeculis invenerunt, quibus vita hominum expoliretur & emendaretur: neque non id eſſe divinum beneficium exiſtimandum, & ab authore ſapientiæ proficiſci. De quibus Genius ille docet, de quibus potiſſimum informari ad vitam oporteat, ea ſub extremum huius ſermonis breviter perſtringit ſcriptor.

Digitized by Google

Pag. 14. Ἀπάτη.

Impoſtura eſt conturbatio rationis multiplex ut nimia vitæ & voluptatis. Hæc inducit in errorem & inſcitiam.

Ibid. Οἱ μὲν πλεῖον, οἱ δὲ ἧττον.

Οὐκ ἔστιν ἴση πάντων κρᾶσις. Alii plus ἐπιθυμίας, alii minus: alii plus habent θυμοῦ, alii minus.

Ibid. Ἔνδον τῆς πύλης πλῆθός ἐστι γυναικῶν ἑταιρῶν.

In ſpatio, quod inter primum & ſecundum ſeptum, ingreſſis portas variæ & opiniones & voluptates ſtatim fiunt obviæ. Opiniones ſunt innumeræ, nec eiuſdem generis: tales ſunt, opes ante omnia quærendas: non eſſe colendas literas, è quibus rem non facias: nihil eſſe pulchrius honoribus: in genere eſſe omnia, nihil eſſe miſerius paupertate: beatè vivere, qui voluptuariam vitam agant: magnum eſſe, cæteris imperare. Earum pleraque, & multæ harum ſimiles, nõ ſolum plebem, ſed & principes viros divexant, & avertunt à via ſalutis ad miſeriam. Cum enim cœperunt ſiniſtrę iudicare, cupiditatibus alii aliis inflammati, ad honores, ad opes, ad imperia; ad convivium, ad amores, ad luxum, & ſomnum, & alia ſe totos convertunt,

tunt, & quiſque ſua voluptate pereunt. Hæ mulieres ſunt inhoneſtæ : neque tamen non pollicentur ſuis cultoribus aureos montes, & vitam beatam, quemadmodum & voluptatem adverſus virtutem differentem Prodicus inducit, & refert ἀπομν. β. Eas fucatas rationes diſtinguere oportet à veris ; denique mendacium à veritate. Apparet præterea fortuna, veris picta coloribus : de qua & opiniones & virtutem ſcire eſt operæ pretium. De Fortuna autem agit Logicus, Orator, Ethicus, Iuriſconſultus, Politicus, Phyſicus, Metaphyſicus.

Definitio Fortunæ ex Ariſtotele.

A Ἡ Τύχη ἐστὶν αἰτία. Qualis neutra eſſentialium, neque materia, neque forma : neque eſt cauſa finalis, quoniam ageret, eſt igitur efficiens, & prædicatur DOMINA RERVM, ut in Proverbio. Vitam regit Fortuna non ſapientia. Τύχη τὰ θνητῶν πράγματ᾽, οὐκ εὐβουλία. quod de multis verum, de pleriſque falſum.

B Κατὰ συμβεβηκός. Quia omnis cauſa per ſe eſt determinata, & ſciri certè poteſt, & ſemper, vel, ut plurimum eodem modo operatur, & ſi ſit efficiens, agit ad obliquum finem determinatum, quem ſibi habet propoſitum. Horum cum nihil ſit in fortuna, cauſa per ſe eſſe non poteſt.

C Ἐν τοῖς κατὰ προαίρεσιν. Fortuna tantum in iis eſt, qui agunt προαιρετικῶς, ut eſt ſolus homo : nec dicitur fortunatus, aut infortunatus, niſi homo.

D Vt ſi quis in regiam veniens, non niſi aulæ ſplendorem & magnificentiam ſpectatum, & præ-

ter ſpem vel muneribus ornetur, vel in aulam adſciſcatur. Vtroque enim nomine, ſi præſciviſſet, eò ſe contuliſſet. Sic ſi quis animi vel valetudinis cauſa inambulans, aureum inveniat. Namque & hoc nomine non minus exiſſet.

E Οὔτ' ἀεὶ, οὔθ' ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. Hæc enim ſunt cauſſarum per ſe. Cum his conſentanea ſunt, & ex eiſdem deprompta hæc Rhetoricorum primo, ut ipſe Philoſophus profitetur.

Ἔστι δ' ἀπὸ τύχης μὲν τὰ τοιαῦτα γιγνόμενα, ὅσων ἥ τε αἰτία ἀόριστος καὶ μὴ ἕνεκα τοῦ γίγνεται, καὶ μήτε ἀεὶ, μήθ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, μήτε τεταγμένως. δῆλον δ' ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ τῆς τύχης περὶ τούτων. Sunt autem fortunæ eiuſmodi, cum fiunt, quorum cauſa indefinita eſt, quæque non fiunt propter aliquid, & neque ſemper, neque ut plurimum, neque ordinatè. De his vero etiam liquet ex definitione fortunæ. Actiones autem omnino diſcerni oportet fortuitas à cæteris, maxime ab iis, quæ in noſtra poteſtate ſunt. Nec enim illis; ſed his tribuuntur laudationes & vituperationes, & deſtinantur præmia & pœnæ. Diſcrimen autem apparet evidentius, ſi fontes conſiderentur earum, de quib. hæc divinitus tradita ſunt. Et idem ſecundo de arte dicendi.

Πάντες δὴ, inquit, πάντα πράττουσι. τὰ μὲν οὐ δι' αὐτῶν. τῶν μὲν μὴ δι' αὐτῶν, τὰ μὲν διὰ τύχην πράττουσι, τὰ δ' ἐξ ἀνάγκης, τῶν μὲν βίᾳ, τὰ δὲ φύσει. ὥς τε πάντα, ὅσα μὴ δι' αὐτῶν πράττουσι, τὰ μὲν ἀπὸ τύχης, τὰ δὲ φύσει, τὰ δὲ βίᾳ. ὅσα δὲ διὰ αὐτῶν καὶ ὧν αὐτοὶ αἴτιοι, τὰ μὲν διὰ ἔθος, τὰ δὲ δι' ὄρεξιν. καὶ τὰ μὲν διὰ λογιστικὴν ὄρεξιν, τὰ δὲ

δι'

δ' ἀλόγιστον. ἔστι δ' ἡ βούλησις μετὰ λόγου ὄρεξις ἀγαθοῦ. οὐδεὶς γὰρ βούλεται, ἀλλ' ἢ ὅταν οἰηθείη εἶναι ἀγαθόν. ἄλογοι δ' ὀρέξεις, ὀργὴ καὶ ἐπιθυμία. ὥστε πάντα, ὅσα πράττουσιν, ἀνάγκη πράττειν, δι' αἰτίας ἑπτά, διὰ τύχην, διὰ βίαν, διὰ φύσιν, δι' ἔθος, διὰ λογισμόν, διὰ θυμόν, διὰ ἐπιθυμίαν. Sed eadem iterum ſubiiciemus oculis, ut facilius animo lectoris inhæreant.

- πάντες πάντα πράττουσιν
  - οὐ δι' αὑτοὺς
    - διὰ τύχην
    - ἐξ ἀνάγκης
      - βίᾳ
      - φύσει
  - δι' αὑτοὺς
    - διὰ ἔθος
    - διὰ ὄρεξιν
      - λογιστικὴν
        - βούλησις
      - ἄλογον
        - ὀργῇ
        - ἐπιθυμίᾳ.

Cum his conveniunt hæc in 3. Ethicorum, αἰτίαι γὰρ δοκοῦσιν εἶναι, φύσις καὶ ἀνάγκη, καὶ τύχη. ἔτι νοῦς καὶ πᾶν τὸ δι' ἀνθρώπου. In quarto enim comprehenduntur λογισμός, ἔθος, θυμός, ἐπιθυμία. Cæterum

non ſolùm magnum imperium habet fortuna in res humanas; ſed plerique etiam mortales, qui cauſas rerum neſciunt, & rationis parum habent, primas ei deferunt, & tantum non omnia accepta ferunt. De ea hæc ex opinione hominum Plinius libr. 2. cap. 7. *Invenit tamen inter has utraſque ſententias*, &c. uſque ad illa verba, *qua Deus probatur incertus*.

Quantum in fortuna boni eſſe videatur, quam eius dona dubia & lubrica omnia, quamque illi minimè fidendum, indicant variæ imagines, quibus eam pingebant: pleraſque Dion Chryſoſtomus his verbis & retulit, & interpretatus fuit: Orat. 1. de fortuna, pag. 398. Οἱ μὲν γὰρ ἐπὶ ξυροῦ ἑστήσαν αὐτὴν· οἱ δὲ ἐπὶ σφαίρας· οἱ δὲ πηδάλιον ἔδωκαν κρατεῖν· οἱ δὲ τὰ κρείττω γράφοντες, τὸ τῆς Ἀμαλθείας ἔδοσαν κέρας, πλῆρες καὶ βρύον τῶν ὡραίς, ὃ ἐν μάχῃ Ἡρακλῆς ἀχελῴου ἀπέρρηξε. τὸ μὲν οὖν ξυρὸν, τὸ ἀπότομον τῆς ἀτυχίας μηνύει· ἡ δὲ σφαῖρα, ὅτι εὔκολος ἡ μεταβολὴ αὐτῆς ἐστιν. εὐκίνητον γὰρ τυγχάνει πάντοτε ὂν τὸ θεῖον· τὸ δὲ πηδάλιον δηλοῖ, ὅτε κυβερνᾷ τὸν τῶν ἀνθρώπων βίον ἡ τύχη· τὸ δὲ τῆς Ἀμαλθείας, μηνύει τὴν τῶν ἀγαθῶν δόσιν τε καὶ εὐδαιμονίαν, &c. Et hic vero pingitur fortuna cœca, ut Plutus apud Ariſtophanem, furioſa, ſurda, inſiſtens globo, ὅτι οὐκ ἀσφαλὴς, οὐδὲ βεβαία παρ' αὐτῆς δόσις. Rectè igitur Ariſtoteles ibidem: ἔτι ἀβέβαιον εὐτυχία, εὐλόγως, ἡ γὰρ τύχη ἀβέβαιος. οὔτε γὰρ ἀεὶ, οὔθ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, οἷόν τε εἶναι τῶν ἀπὸ τύχης οὐδέν. i. Præterea, quæ bona fortuna dicitur, res incerta eſt, nec id cauſa caret. Fortuna enim incerta eſt. Fieri enim

non poteſt, ut quicquid à fortuna profectum, vel ſemper ſit, vel ut plurimum.

Ἐκπλώσεις μεγάλαι καὶ σκληραί.

Ἐκπλώσεις ſunt lapſus, ut in dicto: *Tolluntur in altum, ut lapſu graviore ruant*. Sive fruſtrationes, ut ille loquitur apud Comicum, *quanta de ſpe decidi*: ſive amiſſiones: atque hæc iis accidunt, qui fortuna, eiusque bonis, nituntur; ſeque iis tutos, beatoſque, eſſe autumant.

Ἀπρόβουλοι.

Inconſiderati, qui iidem ſunt Epimethei. De Epimetheo eſt ἡσιόδου. παθὼν δέ τε νήπιος ἔγνω, ὅτε δὴ κακὸν εἶχ' οὐκ ἐνόησεν. Sunt in his, quorum educatio negligitur, qui prava educatione corrumpuntur, qui ſe ad vitā non parant, qui non capiunt maturè de ſuis rebus conſilium, qui in prima ætate ſe non inſtruunt virtute & conſiliis, qui de incommodis vitæ non in tempore cogitant, ut res adverſas vel ratione declinent, vel forti animo perferant; ſed contra, veluti navigium ſine remis & gubernaculo fluctibus, ſic ſe vitæ, cuius ſpatium primum ineunt, committunt. Eſt autem hæc maxima pars mortalium, ſe temeritati fortunæ credentium.

Ἀγα-

Ἀγαθὴν τύχην καλοῦσιν.

Quid ſit ἀγαθὴ τύχη Ariſtoteles φυσικ β.cap.5.&c. τύχη δὲ ἀγαθή. Quæ non ita facile reddi poſſunt, quando Græcis duobus modis dicitur, quod dupliciter ſignificat, & utrunque Latini uno nomine bonæ fortunæ reddunt: ita & de Contrario.

Οἱ μὲν λαμβάνοντες χαίρουσιν, οἱ δ᾽ ἀποβάλλοντες κλαίουσιν.

Tanti ſunt bona fortunæ τοῖς ἀπροβουλεύτοις, quibus ſapientes acceptis non efferuntur, amiſſis non cruciantur. Pauci igitur ſapientes, ſive prudentes, ſive boni viri, ſive fortes. Hæc namque omnia iiſdem conveniunt.

Δῶρα τύχης.

Vnam atque alteram bonorum differentiam, quæ faciunt ad huius loci explicationem, præmittemus: ἠθικοῖς μεγάλοις lib.1.cap.2.pag 87. A. ἔστι γὰρ τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν τίμια, &c. uſque ad τάξιν ἥκει.

Quæ hoc in loco δυνάμει ἀγαθὰ nominat, eadem ad Eudemum lib.7. φύσει ἀγαθὰ. Verba hæc ſunt ex ultimo capite: quibus etiam probat, quæ eius generis ſunt, ea eſſe bona ἀγαθὸς μὲν οὖν ἐστιν, &c. uſque ad κόσμοις. Eam diviſionem inprimis meminiſſe oportet, quam Plato diſertè tradidit in epiſt. ad Dionis

Dionis propinquos, & ad eam omnes vitæ rationes accommodare iubet: quod qui negligat, cum vel miſeram vel turbulentam illam agere neceſſe eſt: qui obſervet, quantum quiſque poteſt, tutius vivet, & non paulò quietius. Ἀλλ' ὄντων τριῶν, inquit, ψυχῆς καὶ σώματος, ἔτι δὲ χρημάτων, πρώτην μὲν τὴν τῆς ψυχῆς ἐπιμέλειαν ἔχειν δεῖ. δευτέραν δὲ τὴν τοῦ σώματος, ὑπὸ τῇ τῆς ψυχῆς κειμένην. τρίτην δὲ καὶ ὑστάτην, τὴν τῶν χρημάτων τιμὴν, δουλεύουσιν τῷ σώματί τε καὶ τῇ ψυχῇ. Et Ariſtoteles Ethic: 1. eadem reſpiciens, idemq; tradens, καὶ τῶν μὲν ἐκτὸς λεγομένων: τῶν δὲ περὶ ψυχὴν κυριώτατα λέγομεν, καὶ μάλιστα ἀγαθά. Idem ἐν ἠθικοῖς μεγάλοις. ἔτι γὰρ τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν ἐν ψυχῇ, οἷον αἱ ἀρεταί. τὰ δὲ ἐν τῷ σώματι, οἷον ὑγίεια, κάλλος. τὰ δὲ ἐκτὸς, πλοῦτος, ἀρχὴ, τιμὴ, ἢ εἴ τι ἄλλο τῶν τοιούτων.

Sic partiuntur bona Peripatetici accommodatiſſime & vitæ hominum & rebus ipſis. Ex ea verò diſtinctione, qua alia dicuntur animi, alia corporis, alia exteriora, quæ à fortuna proficiſcuntur, & proficiſci poſſunt: quorum permulta etiam aliter, nempe bonis artibus & virtute parantur. In hoc genere ſunt:

Εὐγένεια.	ὑγίεια.
εὐτεκνία, πολυτεκνία.	κάλλος.
πλοῦτος.	μέγεθος.
εὐδοξία.	εὐγηρία.
τιμή.	

Hæc recenſentur, Rhetor. 1. ut partes vitæ beatæ, etſi ſunt tantum ſecundæ tertiæq; claſſis. Ibi igitur Philoſophus explicat, & quæ ſit εὐτυχία, & cuiuſ-

M modi

modi bonorum cauſa fortuna ſit, & inſuper alia: Verba hæc ſunt memoratu digna: quibus non hæ ſolum, ſed & aliæ vitæ beatæ primariæ partes continentur; nec tamen hæc repetemus altius. Εἰ δὴ, inquit, ἐστὶν ἡ εὐδαιμονία τοιοῦτον, ἀνάγκη αὐτῆς εἶναι μέρη, εὐγένειαν, πολυφιλίαν, χρηστοφιλίαν, πλοῦτον, εὐτεκνίαν, πολυτεκνίαν, εὐγηρίαν· ἔτι τὰς τοῦ σώματος ἀρετάς. οἷον ὑγίειαν, κάλλος, ἰσχὺν, μέγεθος, δύναμιν ἀγωνιστικήν· δόξαν, τιμὴν, εὐτυχίαν, ἀρετὴν, ἢ καὶ τὰ μέρη αὐτῆς, φρόνησιν, ἀνδρείαν, δικαιοσύνην, σωφροσύνην.

Γυναῖκας ἔξω τοῦ περιβόλου ἑστηκύας.

His mulierib. depingit vitia ſive improbos mores divitum, qui malè educati, & perperam ſentientes, omnem felicitatem beatamque vitam in opibus collocant: eorumque itidem vitia, qui ſe ad fortunatos, ut ſimul iiſd bonis fruantur, applicant.

Haud facile eſt æquâ commoda mente pati,

ut ait Poëta. Res ſecundæ facile pariunt contumeliam: quod etſi perpetuum non eſt, tamen ut plurimum ita fit, ut quò fortunatior quiſquam ſit, eò & contumelioſior καὶ ὑβριστικώτερος, præſertim qui petulanti ingenio ſint, & minus rectè educati. Si qui modeſti ſint & boni, eos aut natura ad beneficentiam factos, aut probe educatos, aut litteris emendatos in tempore fuiſſe oportet: etſi aliquos emendat etiam calamitas. Eam ſententiam expreſſit Solon:

Τίκτει

Τίκτει τοι κόρος ὕβριν, ὅταν πολὺς ὄλβος ἕπηται,

Quem verſum correxit nonnihil Theognis hoc modo: fol. 14. v. 154.

Τίκτει τοι κόρος ὕβριν ὅταν κακῷ ὄλβος ἕπηται
Ἀνθρώπῳ, καὶ ὅτῳ μὴ νόος ἄρτιος ᾖ.

Vide Commentaria Græca Camerarii in hunc Poëtam, fol. 24.

Eandem & his verbis reddidit Thucydides, quæ citantur à Clemente Alexandrino. Εἰώθασιν οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, φησὶν, οἷς ἂν μάλιστα, καὶ δι' ἐλαχίστου ἀπροσδόκητος εὐπραγία ἔλθῃ εἰς ὕβριν τρέπεσθαι. *Solent*, inquit, *multi mortalium, quibus maxime & celerrime inopinata felicitas obvenerit, ad contumeliam converti.* Eum locum ab hoc hiſtorico ſumptum Philiſtus ſic explicavit, in altera parte iiſdem pene verbis uſus: τὰ δὲ πολλὰ κατὰ λόγον τοῖς ἀνθρώποις εὐτυχοῦντα ἀσφαλέστερα ἢ παρὰ δόξαν καὶ κατὰ κακοπραγίαν. Εἰώθασι γὰρ μάλιστα οἱ παρὰ δόξαν ἀπροσδοκήτως εὐπράσσοντες εἰς ὕβριν τρέπεσθαι. *Vt plurimum quæ res ſecundæ hominibus bonis rationibus obvenerunt* (ut hæreditate, laboribus, & quibuſcunq; meritis) *eſſe firmiores, quam quæ inopinatò & maleficijs. Solent namque maximè, qui præter opinionem inſperatò felicitatem adepti ſint, converti ad iniurias* Primum præcipitantur in voluptates, ac deinde rebus ſecundis ebrii, bonas vitæ rationes nullas vident, contra peſſimæ quæque in eorum animos inſinuant. Eæ ſunt hic depictæ mulieres, ſive ut dixi vitia familiaria fortunatis, & iis, qui ſe ad eos applicant.

Ἀκρασία, Ἀπληστία.
Ἀσωτία. Κολακεία.

Galenus libello de affectibus. Intemperantia & Incontinentia pro eodem vitio in vulgus uſurpantur. Qui enim voluptatibus corporis dediti ſunt, eos modo intemperantes, modo incontinentes nominant. Sed diſcernunt docti, ut revera differunt. Etenim intemperantia habitus eſt: incontinentia ad voluptates illius generis propenſio, cui, ut velit quis, imperare nequeat tamen: præterea intemperans omni ſtudio illud agit incontinens, quod vitare malit, eo invitus abripitur. Adulatio eſt amicitiæ ſimulatio, lucri gratia: Adulator blanditiis verborum & varii generis obſequiis alteri præſto, ut vel pecuniam, vel quæ pretio parantur, adipiſcatur. Inſatiabilitas eſt, cupiditati modum non ponere, nec expleri poſſe iis, quæ deſideres. Multarum rerum, ut cibi & potus, voluptatum, divitiarum, honoris, gloriæ, imperii: quorum alia neceſſaria ſunt, alia vitæ ornamento: quæ ſi euſque expectantur, & conquirantur, hoc & rectè fit, & ſatis idipſum. Etenim ſi quid in neceſſariis deſideretur, miſeria, ut eſt, ita perhibetur. Nec enim nunc de iis agam, quæ ornamento ſint, & honeſtæ voluptati. Qui præter utraque illa quid expetit & urget; is moleſtias graves induit, nec ſibi quicquam amplius proficit. Frivolum porro & falſum eſt, quod ſuorum ſe rationem habere aiunt: cum eos, cum id agunt negligant. Non dicam, quod gravius eſt, quodque ſive Democrati,

mocrati,

Digitized by Google

mocrati, ſive Socrati tribuitur: immodicas opes animos impedire, ne agant, quæ ſuarum ſint partium, quemadmodum demiſſa ad talos veſtimenta corpus impediunt. Id ita refertur: *αἱ μὲν ποδήρεις ἐσθῆτες τὰ σώματα· αἱ δὲ ὑπέρμετροι περιουσίαι τὰς ψυχὰς ἐμποδίζουσι.* Inſignis eſt hac de re locus apud Galenum libello de Affectibus, conſideratu dignus, quo multis verbis docet, *ἀπληστία εἶναι οἷον τι συνεχῆ τινὰ ἐπιθυμίαν τῶν οὐκ ἔτι ἀναγκαίων, ἀλλὰ πλειόνων, ἐνίοτε δὲ καὶ βλαβερῶν*, ſive quod per ſe noxia ſunt, ſive quod eorum uſus nimius nocet, ut in uſu elementorum ibidem docet. Affinia ſunt illis *συκοφαντεία, διαβολή*. Nominant & Latini Sycophantas, alteri dicantur malitioſi: tertii ſunt calumniatores. Sycophantæ rem faciunt ex accuſationibus non gravis culpæ affinium, & aliquando nullius, occaſione arrepta ex re perpuſilla. Malitioſi, quæcunque, utut ſint dicta factaque rectiſſime, in ſiniſtram partem rapiunt.

Calumniam, & quidem eam, quæ princeps eſt cæterarum, ſic definit Lucianus in aureo libello, quo docet, non eſſe temerè credendum calumniæ. *ἔστι τοίνυν διαβολὴ κατηγορία τις, ἐξ ἐρημίας γιγνομένη, τὸν κατηγορούμενον λεληθυῖα, ἐκ τοῦ μονομεροῦς ἀναντιλέκτως πεπιστευμένη.* *Eſt ergo calumnia accuſatio quæpiam eius, qui in iudicio non comparet, quique de illa nihil cognoverit, ut ab accuſatore ſolo allata fuit, ita accepta & credita, omni facultate reſpondendi ademptá res.*

Cæterum ita ad exitium pergitur una cum ipſis fortunæ bonis, ut alia ex aliis vitia oriantur, quæ ipſa quoq; pro pœnis ſint. Prima omnium eſt ſervitus dura & perpetua, quam illis mulieribus ſerviunt. Hæc enim eſt graviſſima & perpetua ſervitus, animi videlicet: ut prima libertas eſt animi libertas, quam ſapientes tanti fecerunt, ut eius retinendæ gratia quamlibet corporis ſervitutem, & quodvis ſupplicium leve duxerint. Præcipitant non in levia quædam flagitia; ſed in nefaria ſcelera, ut non levia, ſeque prorſus indigna admittant, id enim eſt ἀσχημονεῖν. Sunt autem:

Ἀποςέρησις.	*Furtum.*
Ἱεροσυλία.	*Sacrilegium.*
Ἐπιορκία.	*Periurium.*
Προδοσία.	*Proditio.*
Ληΐζεσθαι,	*Latrocinia.*

Quorum nihil non capitale, nec ſolum illa digna ſuppliciis; ſed per ſe ſupplicia. Pingit hic mulieres turpes, ſordidas, laceris veſtibus: earũ Princeps eſt ſive mater τιμωρία, *Pœna*: præter hanc λύπη, *mæſtitia animi* ſive *conſcientia*, quæ intime ſceleratos excruciat: item ὀδύνη, quæ nobis *ærumna* ſit; quæ ſignis dolorem oſtendit, & evulſione capillorum: adeſt & ὀδυρμὸς *Planctus*, qui in verba & querelas erumpit: & ἀθυμία, *deſperatio*. Quis dubitet, qui cum iis ſit, quin perpetuo perierit? Id eſt, quod traditur ad κακοδαιμονίαν ſive *calamitatem*, ſemper futurus in vitiis & miſeriis. Nec vero alia eſt eorum conditio, qui in primo ambitu conſeneſcunt, ſive plures

annos

annos agent. Conſeneſcent namq; pauci, confecti vitiis & miſeriis vel brevi tempore. Pereunt igitur quotquot nimium proceſſerint. Qui enim capitalibus ſceleribus ſe devoverint, de iis actum fuerit in perpetuum: pauciſſimi in errorem forte inducti in viam reducentur, quibus fortè μετάνοια, *Pœnitentia* occurat; qui in tempore errorem, in quo ſint, animadvertant. Id profecto divinum beneficium eſt, & divinitus, ac, quemadmodum Plato loquitur, θείᾳ μοίρᾳ fieri exiſtimandum. Vix milleſimus quiſque in viam redit: ſed ſi qui redeunt, eorum animos pœnitentia non afficit ſolum, ſed & quaſi manu prehēſos à devia ſemita in rectam, aut rectæ propiorem ducit: ſive, ut picturæ inſiſtamus, ducit aut rectâ ad ὀρθὴν παιδείαν aut ad ψευδοπαιδείαν. Qui illi traduntur, ſalvi ſunt; qui huic, de iis aliquid bonæ ſpei, nec nullus tamen metus. In primo ambitu ſunt improbi; in ſecundo non ſatis probi, etſi in ipſis eſt, quod probes: errant in hoc maximè, quod ſuis artibus omnia adſcribunt, & ſeſe iis beatos ſomniant cum tamen eorum plerique iiſdem affines vitiis ſint, quibus primi perierant. Illic principatum obtinent fortunæ bona; hic dominantur bona ingenii: quæ ſuapte natura illis præſtant, quanto præſtantiora ſunt animi bona bonis exterioribus. Exteriora enim bonis etiam corporis inferiora ſunt, nec cum iis ullo modo comparanda, nedum cum multo maximis, omniumque primis. Etſi enim in hoc ambitu ſunt quidam, qui ex primo ambitu mala ſecum adferunt, & aliquandiu fovent;

Digitized by Google

fovent; tamen nihil vetat, quo minus illis repudiatis, vel meliore ſtudio excluſis ex hoc medio in tertium cum ſuis artibus tranſeant, & aſcendant denique ſalutis arcem. Dum in ſuis ſeptis manent, expertes manent εὐδαιμονίας. Id quemadmodum in ſingulis animadvertendum ſit aperiemus.

Primi ſunt Poëtæ. Quid igitur de his ſentiendum? idemnę de omnibus? In hoc idem, quod nemo eorum calcat ſalutis atria, quoad poëta; ſed ſi quis, quod quis idem alius, & multis rebus prꝰſtantior. In cæteris aliud de aliis ſentiendum. infimæ notæ ſunt, & in iis peſſimi, quamvis optimi poëtæ, qui nihil niſi delitias agunt, & quaſi Sirenes lectorem in omne genus fœdarum voluptatum vocant: æque mali, qui bonis & virtuti convitium faciunt. Contra boni, ſive utiles potius, qui virtutem & bonos laudant, & quaſi iter ad virtutẽ ſternunt, etiamſi ipſi non prorſus viri boni. Hoc ſpectarunt legumlatores, ut comœdiis & tragœdiis theatra aperirent, ut ſpectatores de vita hominum, & dẽ Virtute quoque docerentur. In iis primus eſt Euripides, qui propterea *theatricus Philoſophus* dictus fuit: quod fortè movit Ariſtophanem, ut ei præ omnibus malediceret. Sed iidem poëtæ & nocent & iuvant: quod primum Argumentum Platonis eſt adverſum poëtas: quando & bonos & malos, & bona & mala imitantur, cum aliis, tum ipſe Homerus, qui tamen, ſi rectè uſurpemus, magiſter virtutis eſſe negari non poteſt, dici rectè poteſt. De puris item poëtis, ut Philoſophis exempla

non

Digitized by Google

non habemus: quum ipſi, qui verſibus vitam informare profeſſi ſunt, miſcuerunt parum ſibi conſentanea, ut ipſe etiam Theognis, in quem tamen irrepſerunt alia multa. Ergo è Philoſophia interpretandi ſunt, ut in ſocietate hominum uſui ſint. Illuſtris eſt locus apud Dionem de Regno, ubi narrat, quos Poëtas contempſerit, quos in pretio habuerit Alexander. Pulcra ſunt, & digna conſideratione lib. 2. de regno, in quo ita ſermonem Philippus cum filio inſtituit. Διὰ τί ποτε, ὦ παῖ, σφόδρα οὕτως ἐκπέπληξαι τὸν Ὅμηρον, &c. uſque ad illa verba fol 41. ἄγαμαι. Haud alia ratio eſt Oratorum; quorum cum ſit dicere ad perſuadendum idonea, & tonare verbis, nō utuntur omnes arte ſua ad ſalutem publicam: non ſolum, non conſtituunt civitates, ſed etiam evertunt. Non ſunt igitur Oratores, quos quærimus, qui nec ipſi eiuſmodi beati videlicet, nec tales efficere alios laborant. Ad rem nihil facit, quod admirationi ſunt: nec tamen niſi ad vulgus. Non placuit paucis in exercitu Therſites, laudetur tamen Vlyſſis orationis flumen: item Menelai brevitas, qui tamen omnia dicebat ad rem: & ſuum locum tenet Ægyptius in ſenatu Ithacenſium,

Ὃς δὴ γήραϊ κυφὸς ἔην καὶ μυρία ᾔδη,

principem verò Neſtor:

Τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή.

cuius ſimiles in ſenatu optat ſibi decem Agamemnon. Igitur quoad orator, quiſq; horum in ſecundo ambitu locum habet. Neque tamen dicendi ars negligenda eſt, etiamſi id, quod primum eſt, non

N habeat,

habeat, neq; præſtet, cum ſit in vita & utilis & neceſſaria, & inſtrumentum Politicæ proprium, ut illa ipſa ſæpè eſſe viſa fuerit penè eundem habitum gerens.

Διαλεκτικοί.

Διαλεκτικοὶ quot modis dicantur, & quis uſus artis, quæ neceſſitas, longius foret explicare, & ad alium locum magis propriè pertinet. Propriè Dialectica eſt, cui reſpondet demonſtratio: alii uſurpant impropriè pro logica, cuius proprie non niſi pars eſt: & ipſam facultatem diſſerendi nominamus, qua qui præditi ſunt, dicuntur & ipſi Dialectici, quos hoc loco intelligimus. Divinum ſanè bonum, videre rationes, quæ in utranque partem faciant, & ad veritatem eruendam per neceſſarium: quo qui præditus ſit, magnum etiam adminiculum habeat ad ſpatium rectè perficiendum. Namque ſecundum Platonem, *& Diis & hominibus ad bona dux eſt veritas*. Nec ignorandum, ſæpe Platonicis eſſe Dialecticum, ipſum ſapientem.

Μουσικοί.

Plato opponit μουσικὴν καὶ γυμναστικήν: & Pythagoræi, & nominatim Timæus, ipſam Philoſophiam Muſicam appellat. Qui autem voce, fidibus, tibiis canunt, & mirifica ſuavitate regum, fortunatorumque hominum non aures ſolum, ſed etiam animos demulcent, ut ille apud Poëtam θεῖος

ἐναλίγκιος αὐδήν; felicitate alios impertiunt, & tamen adhuc veris bonis vacant, & interdum toto cælo à beatitate abſunt.

Ἀριθμητικοὶ, γεωμέτραι, ἀστρολόγοι.

Huc refer, quod Ariſtippus cenſuit apud Diogenem Laërtium lib. 2. τοὺς τῶν ἐγκυκλίων παιδευμάτων μετασχόντας, φιλοσοφίας δὲ ἀπολειφθέντας, ὁμοίους ἔλεγεν εἶναι τοῖς τῆς πηνελόπης μνηστῆρσι. καὶ γὰρ ἐκείνους, μελανθὼ μὲν καὶ πολυδώραν, καὶ τὰς ἄλλας θεραπαίνας ἔχειν. πάντα δὲ μᾶλλον ἢ αὐτὴν τὴν δέσποιναν δύνασθαι γῆμαι. *Qui diſciplinas encyclias ſibi comparaſſent, neglecta Philoſophia, eos ſimiles eſſe aiebat procis Penelopes. Habere enim ipſos Melantho & Polydoram, & ancillas alias, & quævis potius ducere poſſe, quam ipſam Dominam.*

Ἡδονικοὶ.

Ἀπὸ τέλους ἢ διαθέσεως.

Περιπατητικοί.

Ἀπὸ συμπτωμάτων. Lege Procemium Diogenis Laërtii, ubi traduntur pleraque, & Galen. in hiſtoria Philoſoph.

Κριτικοί.

Vt Ariſtoteles, qui Iliada correxit Alexandro, ut Ariſtarchus, & huius ſæculi plures, quidam perridiculi.

tatis habet non parum; ſed illa tamen ad priorem rectè adiungitur. Hanc multi diſciplinam nominant (& puto eſſe diſciplinam) quiq; multas Perſicas, Græcas, Syriacas, & Phœnicias artes didicerit, libros plurimos collegerit, hunc ſapientiſſimum, & planè doctiſſimum arbitrantur. Iidem ſi fortè in improbum quempiam, timidum, aut avarum inciderint, rem contemnendam, & hominem nullius pretij iudicant. Alteram vero, interdum diſciplinam, interdum fortitudinem, & animi excellentiam nominant: atque ita miſſo vulgato diſciplinæ nomine, veteres illi nihilominus eos, quibus bona educatio obtigiſſet, quiq; animi fortitudine præditi eſſent, educatos diſciplina appellabant; ut Herculem illum: ſed tamen qui hac diſciplina præditus eſt, etiam alterius facile poteſt fieri particeps, ſi paucula ſaltem audit, & illis maximus & potiſſimis initiatus fuerit, & ea intimis ſenſibus cuſtodierit: à quibus nullum ipſum neque tempus, neque homo, neque Sophiſta facile, ne quidem igne combuſturus, deduxerit. Quin etiam ſiquis hominem cremare velit, uti Herculem tradunt, ſeipſum combuſſiſſe; tamen hærent in mente præcepta, non minus, quam hominum combuſtorum aiunt dentes manere, reliquis membris igne abſumptis omnibus. Non enim diſcere, ſaltem recordari opus eſt, poſtea continuò novit & intelligit, quod ab initio præcepta illa complexus eſt animo. Præterea ſi in virum quempiam inciderit, ceu gnarum via, ab eo ſine labore ullo informari, citoq; expediri poterit. Sin cum Sophiſta ignaro & ſuperbo egerit, hic eum circumducit, modo in Orientem, modo in occaſum, modo in Septentrionem, ipſemet ignarus omnium; ſed opinione tantum Sa-

 piens,

Digitized by Google

piens, ut qui olim ab huiuſcemodi oſtentatorib. in errorem inductus ſit: ut enim imperiti & indomiti canes in ipſa venatione non ſolum ipſi nihil intelligunt, nec indagare poſſunt; ſed latratu ſuo, & ipſa ſpecie decipiunt alios: qui hos viſos frequenter el ingentes temere ſequuntur: ex his muti alij ſunt, nec quicquam vocis amittunt; ſed ſoli decipiuntur: alij petulantiores multò, magisq; ſtulti, illos priores imitati tumultuantur, & alios in fraudem conantur impellere. Idem inter Sophiſtas quos dicunt, deprehendas, multitudinem comomitantem hominum inſipientium, ut parum omnino inter Sophiſtam & Eunuchum laſcivum interſit. Hoc audito, mirari Alexander, & quærere: cur Sophiſtam cum Eunucho contuliſſet. Ille contra: Eunuchos, aiunt, viros omnium libidinoſiſſimos eſſe, & amatores mulierum: cum quibus & concumbere, & eas fatigare; ſed præterea nihil fieri affirmant, ſi vel dies integras noctesque cum iis rem habeant. Eodem modo multos apud Sophiſtas nihilo prudentiores factos, conſenuiſſe, invenies: multò miſerius in errorem circumductos ſermonibus, quam Vlyſſem in mari errantem inducit Homerus. Ante quidem inferi adeundi forent, quam audiendo & dicendo bonus exiſteret. Tibi verò; cum talis ſis, ſi intelligentis viri data poteſtas fuerit, vel una dies ad cognitionem rerum, & artis ſufficeret: nec quicquam ſubtilibus Sophiſmatibus, aut ſermonibus opus eſſet. Sin nec Iovem præceptorem, nec alium quempiam ad dicendum res neceſſarias idoneum paratumque nactus fueris, nihil proficies, ſi vel tempus vitæ omne, vigilando & eſuriendo apud Sophiſtas illos infelices, ætatemque conſumſeris.

Ai

Αἱ δὲ γυναῖκες.

Non ſunt contemnendi, qui in ſecundo ſepto ſedes ſuas habent. Neq; enim toti ſunt demerſi in voraginem vitiorum; ſed iiſdem nihilominus obnoxij ſunt: tamen aliqua ſpe è paucis malis emergendi, cum de prioribus prorſus deſperatum ſit. Confliĉtantur, quamdiu ibi morantur, cum Incontinentia, quæ neminem ſinit ſapere, & cum cæteris vitiis. Opinionibus quoq; prioribus ſunt dementati, & inſcitia mancipati: tantiſper enim, dum quis opinatur, à vero aberrat, & ab inſcitia ſe non vindicavit. denique opinio inſcitia eſt, & inſcitiæ. Vbi autem falſæ opiniones, ut de gloria, honoribus, divitiis, genere, forma, viribus, & cæteris fortunæ bonis; ibi earum rerum nimio & perverſo ſtudio homines intemperantiæ, avaritiæ, iniuſtitiæ, quibuſque vitiis dediti ſunt, ſtudent. Contra, ſi de illis rebus verè ſentirent, & rectè ſtatuerent, referrent ſe totos à vitiis ad virtutes. Non poſſunt autem, donec ſunt ſub diſciplina pſeudopædiæ, quæ magiſtra quidem eximia eſt, & in admiratione multorum, nec à bonis prorſus contemni debet, nec poteſt; ſed hoc ipſa neque tenet, neque docet; quod vera diſciplina, ſive veritatis magiſtra, quæ aliud habet collegium, & alibi ſedem fixit, ad quam quæ via ducat, diſpiciendum ſive quærendum eſt. Res enim magni momenti, imò id, in quo cuiuſque ſalus vertitur.

ἔρημος.

Digitized by Google

Ἔρημος εἶναι δοκεῖ.

Pauci verum iter ingrediuntur. Sic & apud Poëtam:

— pauci, quos æquus amavit
Iupiter, aut ardens evexit ad æthera virtus,
Diis geniti potuêre.

Δυσανόδου τινός.

Eſt via ardua & aſcenſu difficilis.

Καὶ τραχείας.

Et aſpera & dumis obſita.

Καὶ πετρώδους.

Denique ſaxea & dura.

Βουνός.

Tumulus: quia eſt editiore loco, non humilis virtus & ſalus.

Μεγάλη. ὑψηλή. κύκλῳ ἀπόκρημνος.

De aſperitate viæ ducentis ad Virtutem Simonides, citante Clemente Alexandrino 4. Στρωμ. Ἔστι τις λόγος τὰν ἀρετὰν ναίειν δυσαμβάτοις ἐπὶ πέτραις, νῦν δέ μιν θοὰν χῶρον ἁγνὸν ἀμφέπειν· οὔτε πάντων βλεφάροις θνατῶν ἔσοπτος, ᾧ μὴ δακέθυμος ἱδρὼς ἔνδοθεν μόλῃ, ἵκητ' ἐς ἄκρον ἀνδρείας.

Ibidem

Ibidem apud Clementem Æſchylus:

Τῷ πονοῦντι δ᾽ ἐκ θεῶν ὀφείλεται
Τέκνωμα τοῦ πόνου κλέος.

Pindarus ult. Pyth.

Εἰ δέ τις ὄλβος ἐν ἀνθρώποισιν, ἄνευ
Καμάτου οὐ φαίνεται.

Idem alibi:

Ἄπονον δ᾽ ἔλαβον χάρμα παῦροί τινες.

Ad omnes res præclaras gerendas opus eſt ἐγκράτεια καὶ καρτερία, maximè ad virtutem adipiſcendam,& quaſq; actiones Virtutis deſignandas. Continentia, ut deſideria voluptatum corporis exuas, aut certè,quam maximè fieri poſſit,minuas. Tolerantia, ut moleſtias & labores ne extimeſcas, ſed intrepide ſubeas: interdum & pericula. Proinde Epictetus in omni vita iuſſit tolerare & abſtinere. Refertur enim ad eum hoc, Ἀνέχου καὶ ἀπέχου. Cuius verbi hæc vis eſt,ut dura ultro ſubeamus,adſueſcamus curis, moleſtiis, laboribus, vigiliis; toleremus æſtum, frigus, ventos,imbres,qualcunque tempeſtates:nec frāginos adverſis patiamur: paupertate, exilio, conviciis improborum & odiis,& quicquid eſt adverſæ fortunæ: deinde, ut nec ulli cuiuſcunque generis voluptatum corporis ſuccumbamus: Fieri enim non poteſt, qui iis incumbit, virtuti ſe totum devoverit. Quin ipſum etiam corpus voluptatibus conficitur. qui locus copioſe facile illuſtrari poteſt. Sic in literis ſi velis proficere, ἀπέχου à vino,ab amoribus,à ſomno,ab alea,à pigritia, & huius generis omnibus. Idem facit venator: nec

Cæterum ita ad exitium pergitur una cum ipſis fortunæ bonis, ut alia ex aliis vitia oriantur, quæ ipſa quoq; pro pœnis ſint. Prima omnium eſt ſervitus dura & perpetua, quam illis mulieribus ſerviunt. Hæc enim eſt graviſſima & perpetua ſervitus, animi videlicet: ut prima libertas eſt animi libertas, quam ſapientes tanti fecerunt, ut eius retinendæ gratia quamlibet corporis ſervitutem, & quodvis ſupplicium leve duxerint. Præcipitant non in levia quædam flagitia; ſed in nefaria ſcelera, ut non levia, ſeque protſus indigna admittant, id enim eſt ἀσχημονεῖν. Sunt autem:

Ἀποστέρησις.	*Furtum.*
Ἱεροσυλία.	*Sacrilegium.*
Ἐπιορκία.	*Perjurium.*
Προδοσία.	*Proditio.*
Ληΐζεσθαι.	*Latrocinia.*

Quorum nihil non capitale, nec ſolum illa digna ſuppliciis; ſed per ſe ſupplicia. Pingit hic mulieres turpes, ſordidas, laceris veſtibus: earū Princeps eſt ſive mater τιμωρία, *Pœna*: præter hanc λύπη, *mæſtitia animi* ſive *conſcientia*, quæ intime ſceleratos excruciat: item ὀδύνη, quæ nobis *ærumna* ſit; quæ ſignis dolorem oſtendit, & evulſione capillorum: adeſt & ὀδυρμὸς *Planctus*, qui in verba & querelas erumpit: & ἀθυμία, *deſperatio*. Quis dubitet, qui cum iis ſit, quin perpetuo perierit? Id eſt, quod traditur ad κακοδαιμονίαν ſive *calamitatem*, ſemper futurus in vitiis & miſeriis. Nec vero alia eſt eorum conditio, qui in primo ambitu conſeneſcunt, ſive plures

annos

annos agent. Conſeneſcent namq; pauci, confecti vitiis & miſeriis vel brevi tempore. Pereunt igitur quotquot nimium proceſſerint. Qui enim capitalibus ſceleribus ſe devoverint, de iis actum fuerit in perpetuum: pauciſſimi in errorem forte inducti in viam reducentur, quibus fortè μετάνοια, *Pœnitentia* occurrat; qui in tempore errorem, in quo ſint, animadvertant. Id profectò divinum beneficium eſt, & divinitus, ac, quemadmodum Plato loquitur, θείᾳ μοίρᾳ fieri exiſtimandum. Vix milleſimus quiſque in viam redit: ſed ſi qui redeunt, eorum animos pœnitentia non afficit ſolum, ſed & quaſi manu prehēſos à devia ſemita in rectam, aut rectæ propiorem ducit: ſive, ut picturæ inſiſtamus, ducit aut rectâ ad ὀρθὴν παιδείαν aut ad ψευδοπαιδείαν. Qui illi traduntur, talvi ſunt; qui huic, de iis aliquid bonæ ſpei, nec nullus tamen metus. In primo ambitu ſunt improbi; in ſecundo non ſatis probi, etſi in ipſis eſt, quod probes: errant in hoc maximè, quod ſuis artibus omnia adſcribunt, & ſeſe iis beatos ſomniant cum tamen eorum plerique iiſdem affines vitiis ſint, quibus primi perierant. Illic principatum obtinent fortunæ bona; hic dominantur bona ingenii: quæ ſuapte natura illis præſtant, quanto præſtantiora ſunt animi bona bonis exterioribus. Exteriora enim bonis etiam corporis inferiora ſunt, nec cum iis ullo modo comparanda, nedum cum multo maximis, omniumque primis. Etſi enim in hoc ambitu ſunt quidam, qui ex primo ambitu mala ſecum adferunt, & aliquandiu

fovent;

Cæterum ita ad exitium pergitur una cum ipſis fortunæ bonis, ut alia ex aliis vitia oriantur, quæ ipſa quoq; pro pœnis ſint. Prima omnium eſt ſervitus dura & perpetua, quam illis mulieribus ſerviunt. Hæc enim eſt graviſſima & perpetua ſervitus, animi videlicet: ut prima libertas eſt animi libertas, quam ſapientes tanti fecerunt, ut eius retinendæ gratia quamlibet corporis ſervitutem, & quodvis ſupplicium leve duxerint. Præcipitant non in levia quædam flagitia; ſed in nefaria ſcelera, ut non levia, ſeque prorſus indigna admittant, id enim eſt *ἀσχημονεῖν*. Sunt autem:

Ἀποστέρησις.	*Furtum.*
Ἱεροσυλία.	*Sacrilegium.*
Ἐπιορκία.	*Perjurium.*
Προδοσία.	*Proditio.*
Ληΐζεσθαι,	*Latrocinia.*

Quorum nihil non capitale, nec ſolum illa digna ſuppliciis, ſed per ſe ſupplicia. Pingit hic mulieres turpes, ſordidas, laceris veſtibus; earū Princeps eſt ſive mater *τιμωρία, Pœna*: præter hanc *λύπη, mæſtitia animi* ſive *conſcientia*, quæ intime ſceleratos excruciat: item *ὀδύνη*, quæ nobis *ærumna* ſit; quæ ſignis dolorem oſtendit, & evulſione capillorum: adeſt & *ὀδυρμὸς Planctus*, qui in verba & querelas erumpit: & *ἀθυμία, deſperatio*. Quis dubitet, qui cum iis ſit, quin perpetuo perierit? Id eſt, quod traditur ad *κακοδαιμονίαν* ſive *calamitatem*, ſemper futurus in vitiis & miſeriis. Nec vero alia eſt eorum conditio, qui in primo ambitu conſeneſcunt, ſive plures

annos

annos agent. Conſeneſcent namq; pauci, confecti vitiis & miſeriis vel brevi tempore. Pereunt igitur quotquot nimium proceſſerint. Qui enim capitalibus ſceleribus ſe devoverint, de iis actum fuerit in perpetuum: pauciſſimi in errorem forte inducti in viam reducentur, quibus fortè μετάνοια, *Pœnitentia* occurat; qui in tempore errorem, in quo ſint, animadvertant. Id profectò divinum beneficium eſt, & divinitus, ac, quemadmodum Plato loquitur, θεία μοίρα fieri exiſtimandum. Vix milleſimus quiſque in viam redit: ſed ſi qui redeunt, eorum animos pœnitentia non afficit ſolum, ſed & quaſi manu prehẽſos à devia ſemita in rectam, aut rectæ propiorem ducit: ſive, ut picturæ inſiſtamus, ducit aut rectâ ad ὀρθὴν παιδείαν aut ad ψευδοπαιδείαν. Qui illi traduntur, talvi ſunt; qui huic, de iis aliquid bonæ ſpei, nec nullus tamen metus. In primo ambitu ſunt improbi; in ſecundo non ſatis probi, etſi in ipſis eſt, quod probes: errant in hoc maximè, quod ſuis artibus omnia adſcribunt, & ſeſe iis beatos ſomniant cum tamen eorum plerique iiſdem affines vitiis ſint, quibus primi perierant. Illic principatum obtinent fortunæ bona; hic dominantur bona ingenii: quæ ſuapte natura illis præſtant, quanto præſtantiora ſunt animi bona bonis exterioribus. Exteriora enim bonis etiam corporis inferiora ſunt, nec cum iis ullo modo comparanda, nedum cum multo maximis, omniumque primis. Etſi enim in hoc ambitu ſunt quidam, qui ex primo ambitu mala ſecum adferunt, & aliquandiu fovent;

fovent; tamen nihil vetat, quo minus illis repudiatis, vel meliore ſtudio excluſis ex hoc medio in tertium cum ſuis artibus tranſeant, & aſcendant denique ſalutis arcem. Dum in ſuis ſeptis manent, expertes manent εὐδαιμονίας. Id quemadmodum in ſingulis animadvertendum ſit aperiemus.

Primi ſunt Poëtæ. Quid igitur de his ſentiendum? idemnę de omnibus? In hoc idem, quod nemo eorum calcat ſalutis atria, quoad poëta; ſed ſi quis, quod quis idem alius, & multis rebus pręſtantior. In cæteris aliud de aliis ſentiendum. Infimæ notæ ſunt, & in iis peſſimi, quamvis optimi poëtæ, qui nihil niſi delitias agunt, & quaſi Sirenes lectorem in omne genus fœdarum voluptatum vocant: æque mali, qui bonis & virtuti convitium faciunt. Contra boni, ſive utiles potius, qui virtutem & bonos laudant, & quaſi iter ad virtutẽ ſternunt, etiamſi ipſi non prorſus viri boni. Hoc ſpectarunt legumlatores, ut comœdiis & tragœdiis theatra aperirent, ut ſpectatores de vita hominum, & dẽ Virtute quoque docerentur. In iis primus eſt Euripides, qui propterea *theatricus Philoſophus* dictus fuit: quod fortè movit Ariſtophanem, ut ei præ omnibus malediceret. Sed iidem poëtæ & nocent & iuvant: quod primum Argumentum Platonis eſt adverſum poëtas: quando & bonos & malos, & bona & mala imitantur, cum aliis, tum ipſe Homerus, qui tamen, ſi rectè uſurpemus, magiſter virtutis eſſe negari non poteſt, dici rectè poteſt. De puris item poëtis, ut Philoſophis exempla

non

Digitized by Google

non habemus: quum ipſi, qui verſibus vitam informare profeſſi ſunt, miſcuerunt parum ſibi conſentanea, ut ipſe etiam Theognis, in quem tamen irrepſerunt alia multa. Ergo è Philoſophia interpretandi ſunt, ut in ſocietate hominum uſui ſint. Illuſtris eſt locus apud Dionem de Regno, ubi narrat, quos Poëtas contempſerit, quos in pretio habuerit Alexander. Pulcra ſunt, & digna conſideratione lib. 2. de regno, in quo ita ſermonem Philippus cum filio inſtituit. διὰ τί ποτε, ὦ παῖ, σφόδρα οὕτως ἐκπέπληξαι τὸν Ὅμηρον, &c. uſque ad illa verba fol 41. ἄγαμαι. Haud alia ratio eſt Oratorum; quorum cum ſit dicere ad perſuadendum idonea, & tonare verbis, nō utuntur omnes arte ſua ad ſalutem publicam: non ſolum, non conſtituunt civitates, ſed etiam evertunt. Non ſunt igitur Oratores, quos quærimus, qui nec ipſi eiuſmodi beati videlicet, nec tales efficere alios laborant. Ad rem nihil facit, quod admirationi ſunt: nec tamen niſi ad vulgus. Non placuit paucis in exercitu Therſites, laudetur tamen Vlyſſis orationis flumen: item Menelai brevitas, qui tamen omnia dicebat ad rem: & ſuum locum tenet Ægyptius in ſenatu Ithacenſium,

Ὃς δὴ γήραϊ κυφὸς ἔην καὶ μυρία ᾔδη,

principem verò Neſtor:

Τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή.

cuius ſimiles in ſenatu optat ſibi decem Agamemnon. Igitur quoad orator, quiſq; horum in ſecundo ambitu locum habet. Neque tamen dicendi ars negligenda eſt, etiam ſi id, quod primum eſt, non

habeat, neq; præſtet, cum ſit in vita & utilis & neceſſaria, & inſtrumentum Politicæ proprium, ut illa ipſa ſæpè eſſe viſa fuerit penè eundem habitum gerens.

Διαλεκτικοί.

Διαλεκτικοὶ quot modis dicantur, & quis uſus artis, quæ neceſſitas, longius foret explicare, & ad alium locum magis propriè pertinet. Propriè Dialectica eſt, cui reſpondet demonſtratio: alii uſurpant impropriè pro logica, cuius propriè non niſi pars eſt: & ipſam facultatem diſſerendi nominamus, qua qui præditi ſunt, dicuntur & ipſi Dialectici, quos hoc loco intelligimus. Divinum ſanè bonum, videre rationes, quæ in utranque partem faciant, & ad veritatem eruendam per neceſſarium: quo qui præditus ſit, magnum etiam adminiculum habeat ad ſpatium rectè perficiendum. Namque ſecundum Platonem, *& Diis & hominibus ad bona dux eſt veritas.* Nec ignorandum, ſæpe Platonicis eſſe Dialecticum, ipſum ſapientem.

Μουσικοί.

Plato opponit *μουσικὴν καὶ γυμναστικὴν*: & Pythagoræi, & nominatim Timæus, ipſam Philoſophiam Muſicam appellat. Qui autem voce, fidibus, tibiis canunt, & mirifica ſuavitate regum, fortunatorumque hominum non aures ſolum, ſed etiam animos demulcent, ut ille apud Poëtam θεοῖς

ἐναλίγ-

ἐναλίγκιος αὐλῷ; felicitate alios impertiunt, & tamen adhuc veris bonis vacant, & interdum toto cælo à beatitate abſunt.

Ἀριθμητικοὶ, γεωμέτραι, ἀστρολόγοι.

Huc refer, quod Ariſtippus cenſuit apud Diogenem Laërtium lib. 2. τοὺς τῶν ἐγκυκλίων παιδευμάτων μετασχόντας, φιλοσοφίας δὲ ἀπολειφθέντας, ὁμοίους ἔλεγεν εἶναι τοῖς τῆς πηνελόπης μνηστῆρσι. καὶ γὰρ ἐκείνους, μελανθὼ μὲν καὶ πολυδώραν, καὶ τὰς ἄλλας θεραπαίνας ἔχειν. πάντα δὲ μᾶλλον ἢ αὐτὴν τὴν δέσποιναν δύνασθαι γῆμαι. *Qui diſciplinas encyclias ſibi comparaſſent, neglecta Philoſophia, eos ſimiles eſſe aiebat procis Penelopes. Habere enim ipſos Melantho & Polydoram, & ancillas alias, & quævis potius ducere poſſe, quam ipſam Dominam.*

Ἡδονικοί.

Ἀπὸ τέλους ἢ διαθέσεως.

Περιπατητικοί.

Ἀπὸ συμπτωμάτων. Lege Procemium Diogenis Laërtii, ubi traduntur pleraque, & Galen. in hiſtoria Philoſoph.

Κριτικοί.

Vt Ariſtoteles, qui Iliada correxit Alexandro, ut Ariſtarchus, & huius ſæculi plures, quidam perridiculi.

modi bonorum cauſa fortuna ſit, & inſuper alia: Verba hæc ſunt memoratu digna: quibus non hæ ſolum, ſed & aliæ vitæ beatæ primariæ partes continentur, nec tamen hæc repetemus altius. Εἰ δὴ, inquit, ἐστὶν ἡ εὐδαιμονία τοιοῦτον, ἀνάγκη αὐτῆς εἶναι μέρη, εὐγένειαν, πολυφιλίαν, χρηστοφιλίαν, πλοῦτον, εὐτεκνίαν, πολυτεκνίαν, εὐγηρίαν· ἔτι τὰς τοῦ σώματος ἀρετάς. οἷον ὑγίειαν, κάλλος, ἰσχύν, μέγεθος, δύναμιν ἀγωνιστικήν· δόξαν, τιμήν, εὐτυχίαν, ἀρετήν, ἢ καὶ τὰ μέρη αὐτῆς, φρόνησιν, ἀνδρείαν, δικαιοσύνην, σωφροσύνην.

Γυναῖκας ἔξω τοῦ περιβόλου ἑστηκυίας.

His mulierib. depingit vitia ſive improbos mores divitum, qui malè educati, & perperam ſentientes, omnem felicitatem, beatamque vitam in opibus collocant: eorumque itidem vitia, qui ſe ad fortunatos, ut ſimul illis bonis fruantur, applicant.

Haud facile eſt æquâ commoda mente pati,

ut ait Poëta. Res ſecundæ facile pariunt contumeliam: quod etſi perpetuum non eſt, tamen ut plurimum ita fit, ut quò fortunatior quiſquam ſit, eò & contumelioſior καὶ ὑβριστικώτερος, præſertim qui petulanti ingenio ſint, & minus rectè educati. Si qui modeſti ſint & boni, eos aut natura ad beneficentiam factos, aut probe educatos, aut litteris emendatos in tempore fuiſſe oportet: etſi aliquos emendat etiam calamitas. Eam ſententiam expreſſit Solon:

Τίκτει

Τίκτει τοι κόρος ὕβριν, ὅταν πολὺς ὄλβος ἕπηται,

Quem verſum correxit nonnihil Theognis hoc modo: fol. 14. v. 154.

Τίκτει τοι κόρος ὕβριν ὅταν κακῷ ὄλβος ἕπηται
Ἀνθρώπῳ, καὶ ὅτῳ μὴ νόος ἄρτιος ᾖ.

Vide Commentaria Græca Camerarii in hunc Poëtam, fol. 24.

Eandem & his verbis reddidit Thucydides, quæ citantur à Clemente Alexandrino. Εἰώθασιν οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, φησὶν, οἷς ἂν μάλιστα, καὶ δι' ἐλαχίστου ἀπροσδόκητος εὐπραγία ἔλθῃ εἰς ὕβριν τρέπεσθαι. *Solent*, inquit, *multi mortalium, quibus maxime & celerrime inopinata felicitas obvenerit, ad contumeliam converti.* Eum locum ab hoc hiſtorico ſumptum Philiſtus ſic explicavit, in altera parte iiſdem pene verbis uſus: τὰ γὰρ πολλὰ κατὰ λόγον τοῖς ἀνθρώποις εὐτυχοῦντα ἀσφαλέστερα ἢ τὰ παρὰ δόξαν καὶ κατὰ κακοπραγίαν. Εἰώθασι γὰρ μάλιστα οἱ παρὰ δόξαν ἀπροσδοκήτως εὐπραγοῦντες εἰς ὕβριν τρέπεσθαι. *Vt plurimum quæ res ſecundæ hominibus bonis rationibus obvenerunt* (ut hæreditate, laboribus, & quibuſcunq; meritis) *eſſe firmiores, quam quæ inopinatò & maleficijs. Solent namque maximè, qui præter opinionem inſperatò felicitatem adepti ſint, converti ad iniurias* Primum præcipitantur in voluptates, ac deinde rebus ſecundis ebrii, bonas vitæ rationes nullas vident, contra peſſimæ quæque in eorum animos inſinuant. Eæ ſunt hic depictæ mulieres, ſive ut dixi vitia familiaria fortunatis, & iis, qui ſe ad eos applicant.

Ἀκρασία, Ἀπληστία.
Ἀσωτία. Κολακεία.

Galenus libello de affectibus. Intemperantia & Incontinentia pro eodem vitio in vulgus uſurpantur. Qui enim voluptatibus corporis dediti ſunt, eos modo intemperantes, modo incontinentes nominant. Sed diſcernunt docti, ut revera differunt. Etenim intemperantia habitus eſt: incontinentia ad voluptates illius generis propenſio, cui, ut velit quis, imperare nequeat tamen: præterea intemperans omni ſtudio illud agit incontinens, quod vitare malit, eo invitus abripitur. Adulatio eſt amicitiæ ſimulatio, lucri gratia: Adulator blanditiis verborum & varii generis obſequiis alteri præſto, ut vel pecuniam, vel quæ pretio parantur, adipiſcatur. Inſatiabilitas eſt, cupiditati modum non ponere, nec expleri poſſe iis, quæ deſideres. Multarum rerum, ut cibi & potus, voluptatum, divitiarum, honoris, gloriæ, imperii: quorum alia neceſſaria ſunt, alia vitæ ornamento: quæ ſi eouſque exſpectantur, & conquirantur, hoc & rectè fit, & ſatis idipſum. Etenim ſi quid in neceſſariis deſideretur, miſeria, ut eſt, ita perhibetur. Nec enim nunc de iis agam, quæ ornamento ſint, & honeſtæ voluptati. Qui præter utraque illa quid expetit & urget; is moleſtias graves induit, nec ſibi quidquam amplius proficit. Frivolum porro & falſum eſt, quod ſuorum ſe rationem habere aiunt: cum eos, cum id agunt negligant. Non dicam, quod gravius eſt, quodque ſive Democrati,

Digitized by Google

mocrati, ſive Socrati tribuitur: immodicas opes animos impedire, ne agant, quæ ſuarum ſint partium, quemadmodum demiſſa ad talos veſtimenta corpus impediunt. Id ita refertur: αἱ μὲν ποδήρεις ἐσθῆτες τὰ σώματα· αἱ δὲ ὑπέρμετρος πλουσία τὰς ψυχὰς ἐμποδίζουσι. Inſignis eſt hac de re locus apud Galenum libello de Affectibus, conſideratu dignus, quo multis verbis docet, ἀπληστία εἶναι οἷον τι συνεχῆ τινὰ ἐπιθυμίαν τῶν οὐκ ἔτι ἀναγκαίων, ἀλλὰ περιττῶν, ἐνίοτε δὲ καὶ βλαβερῶν, ſive quod per ſe noxia ſunt, ſive quod eorum uſus nimius nocet, ut in uſu elementorum ibidem docet. Affinia ſunt illis συκοφαντεία, διαβολή. Nominant & Latini Sycophantas, alteri dicantur malitioſi: tertii ſunt calumniatores. Sycophantæ rem faciunt ex accuſationibus non gravis culpæ affinium, & aliquando nullius, occaſione arrepta ex re perpuſilla. Malitioſi, quæcunque, utut ſint dicta factaque rectiſſime, in ſiniſtram partem rapiunt.

Calumniam, & quidem eam, quæ princeps eſt cæterarum, ſic definit Lucianus in aureo libello, quo docet, non eſſe temerè credendum calumniæ. ἔστι τοίνυν διαβολὴ κατηγορία τις, ἐξ ἐρημίας γιγνομένη. τὸν κατηγορούμενον λεληθυῖα, ἐκ τοῦ μονομεροῦς ἀναντιλέκτως πεπιστευμένη. *Eſt ergo calumnia accuſatio quæpiam eius, qui in iudicio non comparet, quique de illa nihil cognoverit, ut ab accuſatore ſo'o allata fuit, ita accepta & credita, omni facultate reſpondendi ademptares.*

Cæterum ita ad exitium pergitur una cum ipſis fortunæ bonis, ut alia ex aliis vitia oriantur, quæ ipſa quoq; pro pœnis ſint. Prima omnium eſt ſervitus dura & perpetua, quam illis mulieribus ſerviunt. Hæc enim eſt graviſſima & perpetua ſervitus, animi videlicet: ut prima libertas eſt animi libertas, quam ſapientes tanti fecerunt, ut eius retinendæ gratia quamlibet corporis ſervitutem, & quodvis ſupplicium leve duxerint. Præcipitant non in levia quædam flagitia; ſed in nefaria ſcelera, ut non levia, ſeque prorſus indigna admittant, id enim eſt ἀσχημονεῖν. Sunt autem:

Ἀποστέρησις.	*Furtum.*
Ἱεροσυλία.	*Sacrilegium.*
Ἐπιορκία.	*Perjurium.*
Προδοσία.	*Proditio.*
Αν̓ιζεσθαι,	*Latrocinia.*

Quorum nihil non capitale, nec ſolum illa digna ſuppliciis; ſed per ſe ſupplicia. Pingit hic mulieres turpes, ſordidas, laceris veſtibus: earũ Princeps eſt ſive mater τιμωρία, *Pœna:* præter hanc λύπη, *mæſtitia animi* ſive *conſcientia*, quæ intimè ſceleratos excruciat: item ὀδύνη, quæ nobis *ærumna* ſit; quæ ſignis dolorem oſtendit, & evulſione capillorum: adeſt & ὀδυρμὸς *Planctus*, qui in verba & querelas erumpit: & ἀθυμία, *deſperatio*. Quis dubitet, qui cum iis ſit, quin perpetuo perierit? Id eſt, quod traditur ad κακοδαιμονίαν ſive *calamitatem*, ſemper futurus in vitiis & miſeriis. Nec vero alia eſt eorum conditio, qui in primo ambitu conſeneſcunt, ſive plures

annos

annos agent. Conſeneſcent namq; pauci, confecti vitiis & miſeriis vel brevi tempore. Pereunt igitur quotquot nimium proceſſerint. Qui enim capitalibus ſceleribus ſe devoverint, de iis actum fuerit in perpetuum: pauciſſimi in errorem forte inducti in viam reducentur, quibus fortè μετάνοια, *Pœnitentia* occurat; qui in tempore errorem, in quo ſint, animadvertant. Id profecto divinum beneficium eſt, & divinitus, ac, quemadmodum Plato loquitur, θείᾳ μοίρᾳ fieri exiſtimandum. Vix milleſimus quiſque in viam redit: ſed ſi qui redeunt, eorum animos pœnitentia non afficit ſolum, ſed & quaſi manu prehēſos à devia ſemita in rectam, aut rectæ propiorem ducit: ſive, ut picturæ inſiſtamus, ducit aut rectâ ad ὀρθὴν παιδείαν aut ad ψευδοπαιδείαν. Qui illi traduntur, ſalvi ſunt; qui huic, de iis aliquid bonæ ſpei, nec nullus tamen metus. In primo ambitu ſunt improbi; in ſecundo non ſatis probi, etſi in ipſis eſt, quod probes: errant in hoc maximè, quod ſuis artibus omnia adſcribunt, & ſeſe iis beatos ſomniant cum tamen eorum plerique iiſdem affines vitiis ſint, quibus primi perierant. Illic principatum obtinent fortunæ bona; hic dominantur bona ingenii: quæ ſuapte natura illis præſtant, quanto præſtantiora ſunt animi bona bonis exterioribus. Exteriora enim bonis etiam corporis inferiora ſunt, nec cum iis ullo modo comparanda, nedum cum multo maximis, omniumque primis. Etſi enim in hoc ambitu ſunt quidam, qui ex primo ambitu mala ſecum adferunt, & aliquandiu fovent;

Digitized by Google

fovent; tamen nihil vetat, quo minus illis repudiatis, vel meliore ſtudio excluſis ex hoc medio in tertium cum ſuis artibus tranſeant, & aſcendant denique ſalutis arcem. Dum in ſuis ſeptis manent, expertes manent εὐδαιμονίας. Id quemadmodum in ſingulis animadvertendum ſit aperiemus.

Primi ſunt Poëtæ. Quid igitur de his ſentiendum? idemne de omnibus? In hoc idem, quod nemo eorum calcat ſalutis atria, quoad poëta; ſed ſi quis, quod quis idem alius, & multis rebus præſtantior. In cæteris aliud de aliis ſentiendum. Infimæ notæ ſunt, & in iis peſſimi, quamvis optimi poëtæ, qui nihil niſi delitias agunt, & quaſi Sirenes lectorem in omne genus fœdarum voluptatum vocant: æque mali, qui bonis & virtuti convitium faciunt. Contra boni, ſive utiles potius, qui virtutem & bonos laudant, & quaſi iter ad virtutē ſternunt, etiamſi ipſi non prorſus viri boni. Hoc ſpectarunt legumlatores, ut comœdiis & tragœdiis theatra aperirent, ut ſpectatores de vita hominum, & de Virtute quoque docerentur. In iis primus eſt Euripides, qui propterea *theatricus Philoſophus* dictus fuit: quod fortè movit Ariſtophanem, ut ei præ omnibus malediceret. Sed iidem poëtæ & nocent & iuvant: quod primum Argumentum Platonis eſt adverſum poëtas: quando & bonos & malos, & bona & mala imitantur, cum aliis, tum ipſe Homerus, qui tamen, ſi rectè uſurpemus, magiſter virtutis eſſe negari non poteſt, dici rectè poteſt. De puris item poëtis, ut Philoſophis exempla

non

non habemus: quum ipſi, qui verſibus vitam informare profeſſi ſunt, miſcuerunt parum ſibi conſentanea, ut ipſe etiam Theognis, in quem tamen irrepſerunt alia multa. Ergo è Philoſophia interpretandi ſunt, ut in ſocietate hominum uſui ſint. Illuſtris eſt locus apud Dionem de Regno, ubi narrat, quos Poëtas contempſerit, quos in pretio habuerit Alexander. Pulcra ſunt, & digna conſideratione lib. 2. de regno, in quo ita ſermonem Philippus cum filio inſtituit. διὰ τί ποτε, ὦ παῖ, σφόδρα οὕτως ἐκπέπληξαι τὸν Ὅμηρον, &c. uſque ad illa verba fol 41. ἄγαμαι. Haud alia ratio eſt Oratorum; quorum cum ſit dicere ad perſuadendum idonea, & tonare verbis, nō utuntur omnes arte ſua ad ſalutem publicam: non ſolum, non conſtituunt civitates, ſed etiam evertunt. Non ſunt igitur Oratores, quos quærimus, qui nec ipſi eiuſmodi beati videlicet, nec tales efficere alios laborant. Ad rem nihil facit, quod admirationi ſunt: nec tamen niſi ad vulgus. Non placuit paucis in exercitu Therſites, laudetur tamen Vlyſſis orationis flumen: item Menelai brevitas, qui tamen omnia dicebat ad rem: & ſuum locum tenet Ægyptius in ſenatu Ithacenſium,

Ὃς δὴ γήραϊ κυφὸς ἔην καὶ μυρία ᾔδη,

principem veró Neſtor:

Τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή.

cuius ſimiles in ſenatu optat ſibi decem Agamemnon. Igitur quoad orator, quiſq; horum in ſecundo ambitu locum habet. Neque tamen dicendi ars negligenda eſt, etiam ſi id, quod primum eſt, non

 habeat,

habeat, neq; præſtet, cum ſit in vita & utilis & neceſſaria, & inſtrumentum Politicæ proprium, ut illa ipſa ſæpè eſſe viſa fuerit penè eundem habitum gerens.

Διαλεκτικοί.

Διαλεκτικοὶ quot modis dicantur, & quis uſus artis, quæ neceſſitas, longius foret explicare, & ad alium locum magis propriè pertinet. Propriè Dialectica eſt, cui reſpondet demonſtratio : alii uſurpant impropriè pro logica, cuius propriè non niſi pars eſt : & ipſam facultatem diſſerendi nominamus, qua qui præditi ſunt, dicuntur & ipſi Dialectici, quos hoc loco intelligimus. Divinum ſanè bonum, videre rationes, quæ in utranque partem faciant, & ad veritatem eruendam per neceſſarium : quo qui præditus ſit, magnum etiam adminiculum habeat ad ſpatium rectè perficiendum Namque ſecundum Platonem, *& Diis & hominibus ad bona dux eſt veritas.* Nec ignorandum, ſæpe Platonicis eſſe Dialecticum, ipſum ſapientem.

Μουσικοί.

Plato opponit μουσικὴν καὶ γυμναστικὴν : & Pythagoræi, & nominatim Timæus, ipſam Philoſophiam Muſicam appellat. Qui autem voce, fidibus, tibiis canunt, & mirifica ſuavitate regum, fortunatorumque hominum non aures ſolum, ſed etiam animos demulcent, ut ille apud Poëtam θεοῖς

ἐναλίγκ-

ἐναλίγκιος αὐδὴν; felicitate alios impertiunt, & tamen adhuc veris bonis vacant, & interdum toto cælo à beatitate abſunt.

Ἀριθμητικοὶ, γεωμέτραι, ἀστρολόγοι.

Huc refer, quod Ariſtippus cenſuit apud Diogenem Laërtium lib. 2. τοὺς τῶν ἐγκυκλίων παιδευμάτων μετασχόντας, φιλοσοφίας δὲ ἀπολειφθέντας, ὁμοίους ἔλεγεν εἶναι τοῖς τῆς Πηνελόπης μνηστῆρσι. καὶ γὰρ ἐκείνους, Μελανθὼ μὲν καὶ Πολυδώραν, καὶ τὰς ἄλλας θεραπαίνας ἔχειν. πάντα δὲ μᾶλλον ἢ αὐτὴν τὴν δέσποιναν δύνασθαι γῆμαι. *Qui diſciplinas encyclias ſibi comparaſſent, neglecta Philoſophia, eos ſimiles eſſe aiebat procis Penelopes. Habere enim ipſos Melantho & Polydoram, & ancillas alias, & quævis potius ducere poſſe, quam ipſam Dominam.*

Ἡδονικοί.

Ἀπὸ τέλους ἢ διαθέσεως.

Περιπατητικοί.

Ἀπὸ συμπτωμάτων. Lege Prooemium Diogenis Laërtii, ubi traduntur pleraque, & Galen. in hiſtoria Philoſoph.

Κριτικοί.

Vt Ariſtoteles, qui Iliada correxit Alexandro, ut Ariſtarchus, & huius ſæculi plures, quidam perridiculi.

tatis habet non parum; ſed illa tamen ad priorem rectè adiungitur. Hanc multi diſciplinam nominant (& puto eſſe diſciplinam) quiq́; multas Perſicas, Græcas, Syriacas, & Phœnicias artes didicerit, libros plurimos collegerit, hunc ſapientiſſimum, & planè doctiſſimum arbitrantur. Iidem ſi fortè in improbum quempiam, timidum, aut avarum inciderint, rem contemnendam, & hominem nullius pretij iudicant. Alteram vero, interdum diſciplinam, interdum fortitudinem, & animi excellentiam nominant: atque ita miſſo vulgato diſciplinæ nomine, veteres illi nihilominus eos, quibus bona educatio obtigiſſet, quiq; animi fortitudine præditi eſſent, educatos diſciplina appellabant; ut Herculem illum: ſed tamen qui hac diſciplina præditus eſt, etiam alterius facile poteſt fieri particeps, ſi paucula ſaltem audit, & illis maximis & potiſſimis initiatus fuerit, & ea intimis ſenſibus cuſtodierit: à quibus nullum ipſum neque tempus, neque homo, neque Sophiſta facile, ne quidem igne combuſturus, deduxerit. Quin etiam ſiquis hominem cremare velit, uti Herculem tradunt, ſeipſum combuſſiſſe; tamen hærerent in mente præcepta, non minus, quam hominum combuſtorum aiunt dentes manere, reliquis membris igne abſumptis omnibus. Non enim diſcere, ſaltem recordari opus eſt, poſtea continuò novit & intelligit, quod ab initio præcepta illa complexus eſt animo. Præterea ſi in virum quempiam inciderit, ceu gnarum viæ, ab eo ſine labore ullo informari, citoq́; expediri poterit. Sin cum Sophiſta ignaro & ſuperbo egerit, hic eum circumducit, modo in Orientem, modo in occaſum, modo in Septentrionem, ipſemet ignarus omnium; ſed opinione tantum Sa-

piens, ut qui olim ab huiuſcemodi oſtentatorib. in errorem inductus ſit: ut enim imperiti & indomiti canes in ipſa venatione non ſolum ipſi nihil intelligunt, nec indagare poſſunt; ſed latratu ſuo, & ipſa ſpecie decipiunt alios: qui hos viſos frequenter el ingentes temere ſequuntur: ex his muti alij ſunt, nec quicquam vocis amittunt; ſed ſoli decipiuntur: alij petulantiores multò, magisq́; ſtulti, illos priores imitati tumultuantur, & alios in fraudem conantur impellere. Idem inter Sophiſtas quos dicunt, deprehendas, multitudinem concomitantem hominum inſipientium, ut parum omnino inter Sophiſtam & Eunuchum laſcivum interſit. Hoc audito, mirari Alexander, & quærere: cur Sophiſtam cum Eunucho contuliſſet. Ille contra: Eunuchos, aiunt, viros omnium libidinoſiſſimos eſſe, & amatores mulierum: cum quibus & concumbere, & eas fatigare; ſed præterea nihil fieri affirmant, ſi vel dies integras noctesque cum iis rem habeant. Eodem modo multos apud Sophiſtas nihilo prudentiores factos, conſenuiſſe, invenies: multò miſerius in errorem circumductos ſermonibus, quam Vlyſſem in mari errantem inducit Homerus. Ante quidem inferi adeundi forent, quam audiendo & dicendo bonus exiſteret. Tibi verò; cum talis ſis, ſi intelligentis viri data poteſtas fuerit, vel una dies ad cognitionem rerum, & artis ſufficeret: nec quicquam ſubtilibus Sophiſmatibus, aut ſermonibus opus eſſet. Sin nec Iovem præceptorem, nec alium quempiam ad dicendum res neceſſarias idoneum paratumqúe nactus fueris, nihil proficies, ſi vel tempus vitæ omne, vigilando & eſuriendo apud Sophiſtas illos infelices, ætatemque conſumſeris.

Αἱ δὲ γυναῖκες.

Non ſunt contemnendi, qui in ſecundo ſepto ſedes ſuas habent. Neq; enim toti ſunt demerſi in voraginem vitiorum; ſed iiſdem nihilominus obnoxij ſunt: tamen aliqua ſpe è paucis malis emergendi, cum de prioribus prorſus deſperatum ſit. Confligantur, quamdiu ibi morantur, cum Incontinentia, quæ neminem ſinit ſapere, & cum cæteris vitiis. Opinionibus quoq; prioribus ſunt dementati, & inſcitia mancipati: tantiſper enim, dum quis opinatur, à vero aberrat, & ab inſcitia ſe non vindicavit. denique opinio inſcitia eſt, & inſcitiæ. Vbi autem falſæ opiniones, ut de gloria, honoribus, divitiis, genere, forma, viribus, & cæteris fortunæ bonis; ibi earum rerum nimio & perverſo ſtudio homines intemperantiæ, avaritiæ, iniuſtitiæ, quibuſque vitiis dediti ſunt, ſtudent. Contra, ſi de illis rebus verè ſentirent, & rectè ſtatuerent, referrent ſe totos à vitiis ad virtutes. Non poſſunt autem, donec ſunt ſub diſciplina pſeudopædię, quæ magiſtra quidem eximia eſt, & in admiratione multorum, nec à bonis prorſus contemni debet, nec poteſt; ſed hoc ipſa neque tenet, neque docet, quod vera diſciplina, ſive veritatis magiſtra, quæ aliud habet collegium, & alibi ſedem fixit, ad quam quæ via ducat, diſpiciendum ſive quærendum eſt. Res enim magni momenti, imò id, in quo cuiuſque ſalus vertitur.

ἔρημος.

Ibidem apud Clementem Æſchylus:

Τῷ πονοῦντι δ' ἐκ θεῶν ὀφείλεται
Τέκνωμα τοῦ πόνου κλέος.

Pindarus ult. Pyth.

Εἰ δέ τις ὄλβος ἐν ἀνθρώποισιν, ἄνευ
Καμάτου οὐ φαίνεται.

Idem alibi:

Ἄπονον δ' ἔλαβον χάρμα παῦροί τινες.

Ad omnes res præclaras gerendas opus eſt *ἐγκρατεία καὶ καρτερία*, maximè ad virtutem adipiſcendam, & quaſq; actiones Virtutis deſignandas. Continentia, ut deſideria voluptatum corporis exuas, aut certè, quam maximè fieri poſſit, minuas. Tolerantia, ut moleſtias & labores ne extimeſcas, ſed intrepide ſubeas: interdum & pericula. Proinde Epictetus in omni vita iuſſit tolerare & abſtinere. Refertur enim ad eum hoc, *Ἀνέχου καὶ ἀπέχου*. Cuius verbi hæc vis eſt, ut dura ultro ſubeamus, adſueſcamus curis, moleſtiis, laboribus, vigiliis; toleremus æſtum, frigus, ventos, imbres, quaſcunque tempeſtates: nec frāgnos adverſis patiamur: paupertate, exilio, conviciis improborum & odiis, & quicquid eſt adverſæ fortunæ: deinde, ut nec ulli cuiuſcunque generis voluptatum corporis ſuccumbamus: Fieri enim non poteſt, qui iis incumbit, virtuti ſe totum devoverit. Quin ipſum etiam corpus voluptatibus conficitur. qui locus copioſe facile illuſtrari poteſt. Sic in literis ſi velis proficere, *ἀπέχου* à vino, ab amoribus, à ſomno, ab alea, à pigritia, & huius generis omnibus. Idem facit venator: nec

O ſolum

ſolum à ſuavibus abſtinet; ſed & famẽ, ſitim, nives, gelu, imbrẽ totos dies tolerat: incertus ſpei futuræ; nec deterret eum ab inſtituto, εἰ καὶ δὶς καὶ τρὶς ἠτύχησεν. In ſtudiis igitur literarum & virtutum, in potiundi earum certâ ſpe, perpeti quidvis oportet, & à iucundis non ſolum abſtinere; ſed & ea, quibus frui poſſis & liceat, fugere. Vt plurimum contrà fit, ut voluptatum cupiditate faciamus turpia, & fuga moleſtiæ honeſta mittamus, id quod his verbis oſtendit Philoſophus: Διὰ μὲν γὰρ τὴν ἡδονὴν, inquit, τὰ φαῦλα πράττομεν· διὰ δὲ τὴν λύπην καλῶν ἀπεχόμεθα.

Εἶτα κελεύουσιν αὐτοὺς διαναπαύσασθαι.

Vt intendere non oportet violenter, ne frangatur arcus, ita cavendum, ut laboribus moderemur, ne iis concidamus. Tantum denique laborandum eſt, quantum & corporis & animi nervi facere valeant.

Μετὰ μικρὸν διδόασιν.

Id eſt, ubi habitum nobis pepererimus, vicerimus: nec tum illa eſt difficultas, quæ fuerat initio.

Ἰσχύν.

Ne debilitentur vires.

Θάρσος.

Ne concidat animus. Qui contemnit voluptates,

tes, & laborem in ſe ſuſcipit, ſive qui non alio pellicitur voluptatibus, nec deterretur laboribus, ἰσχύν ϗ θάρσος. His ducibus progredi cuique integrum ad doctricem ſinceram & perfectam. Hæc de difficultate viæ nihil negans, novam viam oſtendit, amœnam, planam, expeditam, puram. Primus aditus gravis eſt; ubi ardua ſuperaveris, via amœna & jucunda eſt, omnia tempe & lux ipſa. Idem & Heſiodus teſtatur:

Ῥηϊδίη δ᾽ ἤπειτα πέλει χαλεπή περ ἐοῦσα.

Εὐδαιμόνων οἰκητήριον.

Beatorum domus, quam incolunt virtutes, & ipſa beatitudo. Hæc enim abſq; illis non eſt, & illa ſunt hæc ipſa. Qui virtutem adepti fuerint, eorum eſt bona conditio, eorum vita beata, ſicut ipſi beati cenſendi. Pingitur beatitudo, ut virtus apud Prodicum, in Xenophonte: ætate integra, nec enim infans, nec puellula ſine mente, neque vetula: ſemper enim viret virtus: nihil in ea fucatum aut aſcititium: ſimplex habitus, ut & color. In quadrato lapide conſiſtunt:

Παιδεία.

Ἀλήθεια. Πειθώ.

Lapis quadratus indicat certam ad ſalutem ſemitam, & certas firmaſque veræ diſciplinæ dotes: proinde & ipſi virtute perfecti quadrati primum à Simonide, deinde & à Platone & Ariſtotele dicti fuêre: nec dubium eſt, quin Cebes ex eodem Poëta

hanc imaginem deſumpſerit. Platonis hæc ſunt verba in Protagora: λέγει γάρ που Σιμωνίδης πρὸς Σκόπαν τὸν Κρέοντος υἱὸν τοῦ Θετταλοῦ, ὅτι ἄνδρα ἀγαθὸν μὲν ἀληθέως γενέσθαι χαλεπὸν, χερσί τε καὶ ποσὶ καὶ νόῳ τετράγωνον, ἄνευ ψόγου τετυγμένον. Ariſtot. 1. Ethic. Ἀεὶ γὰρ, ἢ μάλιστα πάντων, πράξει καὶ θεωρήσει τὰ κατ' ἀρετὴν, καὶ τὰς τύχας οἴσει κάλλιστα, καὶ πάντη πάντως ἐμμελῶς ὅγ' ὡς ἀγαθὸς ἀληθῶς καὶ τετράγωνος ἄνευ ψόγου. Idem Ariſtot. Ethic. 3. οἷον τὸ ἀγαθὸν ἄνδρα φάναι εἶναι τετράγωνον, μεταφορὰ, ἄμφω γὰρ τέλεια, ἀλλ' οὐ σημαίνει ἐνέργειαν.

Περὶ ἀληθείας.

Plato: Ἀλήθεια δὴ, πάντων μὲν ἀγαθῶν θεοῖς ἡγεῖται, πάντων δὲ ἀνθρώποις. Vide Prooemium Alexandri Aphrodiſæi εἰς τὸ πρῶτον τῶν προτέρων ἀναλυτ. Sic apud Xenophontem virtus ad Herculem profitetur, ſe vera dicere, &c.

Θάρσος. Ἀφοβία.

Eodem ambo redeunt, ut rectè faciat, nec à veritate ac iuſtitia ullo periculo, ac ne morte quidem, aut ulla mortis ſpecie deterrentur.

Δυύαμις καρτερική.

Vis purgatrix eſt rationis explicatio, qua fœditas, & virtutis pulchritudo oſtenditur: illius miſeria, huius felicitas. Sunt autem morbi non minus animi, quam corporis, ut inſcitia & error. Recēſentur & cæteri: glorioſitas, cupiditas, incontinentia, ira, avaritia, cum reliquo morborum animi grege.

Ἐπι-

Ἐπιστήμη.

Virtutes verò ſcientia non ſunt. Eſt igitur hoc loco γνῶσις τῶν πρακτικῶν καὶ τῶν φυσικῶν.

Ἀνδρεία.	Εὐταξία.
Δικαιοσύνη.	Ἐλευθερία.
Καλοκἀγαθία.	Ἐγκράτεια.
Σωφροσύνη.	Πρᾳότης.

Apparet autem in ipſa prudentia, quæ eſt quaſi oculus & dux virtutum omnium. Itaque ſeorſim nunc non nominat prudentiam, quaſi eam per ſcientiam intelligat: etſi ſcientia & prudentia multum differunt. quod illa fortè abſque hac reperiatur, hæc ſine illa eſſe non queat. Vide Ethic.6.

Καλοκἀγαθία.

Quæ ſit, quomodoque intelligenda, & quis hoc nomine cenſeatur, docet Ariſtoteles Ethic. τῆς πρὸς Εὔδημον.

Σωφροσύνη.

In ea, inquit Tullius, *parte honeſtatis verecundia, & quaſi quidam ornatus vitæ, temperantia & modeſtia, omniſque ſedatio perturbationum animi, & rerum modus cernitur.*

Εὐταξία.

Huc pertinet interpretatio loci Xenophontei apud Columellam lib. 12. cap. 2. Nam vetus proverbium eſt: *paupertatem certiſſimam eſſe, cum alicuius indigeas, uti eo non poſſe, quia ignoretur, ubi proiectum*

iaceat, quod deſideratur. Itaque in re familiari laborioſior eſt negligentia, quam diligentia. Quis enim dubitet, nihil eſſe pulchrius in omni ratione vitæ diſpoſitione atque ordine? Quod in ludicris ſpectaculis licet ſæpè cognoſcere. Nam ubi chorus canentium non ad certos modos, neq; numeros præeuntis magiſtri conſentit, diſſonum quiddam ac tumultuoſum audientibus canere videtur; at ubi certis numeris ac pedibus, velut facta conſpiratione conſentit, atque concinuit, ex eiuſmodi vocum concordia, non ſolum ipſis canentibus amicum quiddam & dulce reſonat; verumetiam ſpectantes audienteſque latiſſima voluptate permulcentur.

Ἐλευθερία.

Apud Philonem Euripides, τὸ δ' ἐλεύθερα γὰρ ὄνομα παντὸς ἄξιον, κἂν μικρ' ἔχῃ τις μεγάλ' ἔχειν νομιζέτω. Hæc igitur eſt verè aurea libertas, non altera

totum quæ decipit orbem,

ut ait Poëta.

Ἐγκράτεια.

Per quam tranſimus à voluptatibus & cupiditatibus ad temperantiam. Nec enim continentia virtus eſt, ut Peripatetici loquuntur.

Πρᾳότης.

Quæ eſt iræ moderatio. de qua Ethic. 4.

Ἐὰν σωθῆτε, ἢ ἕξιν περιποιήσετε ὧν ἀκούετε.

Non meræ doctrinæ res eſt, ſed habitu opus eſt,

neque

neq; tamen non doctrinam, vel præcedere, vel comitari oportet; ſed ea contentum eſſe, quaſique acquieſcere non oportet. Vnde illa dicuntur verè & divinitus in Ethicis: ὅτι τέλος οὐ γνῶσις, ἀλλὰ πρᾶξις. item: οὐ μανθάνομεν, ἵνα εἰδῶμεν, ἀλλὰ ἵνα πράττωμεν. Ita ſe habet, ut in pictura, ſtatuaria, cithariſtica, architectura, ſimilibus, de quibus meditari, ſcire, diſſerere, nihil eſt, niſi agas, aut ut deinceps agas.

Πρὸς τὴν μητέρα ἀπάγουσι, τέλος ἐστὶν ἡ εὐδαιμονία.

Coronatur, quemadmodum victor, à beatitudine, ipſius δυνάμει: quia virtutes in ſeſe habent beatam vitam, nec illis eſt aliquid ſuavius, utilius, præſtabilius. At quæ vincimus certamina? τὰ μέγιστα θηρία: vitia intelligit, de quibus ſtatim in principio egimus. Summa rei hæc eſt, ut ſuperet animum & cupiditatem ratio: quam primam laudatiſſimam victoriam nominavit Plato. Τὸ νικᾶν, inquit, αὐτὸν ἑαυτὸν, πασῶν νικῶν πρώτη τε καὶ ἀρίστη. τὸ δὲ ἡττᾶσθαι αὐτὸν ὑφ' ἑαυτοῦ πάντων αἴσχιστόν τε ἅμα καὶ κάκιστον. Cum his conveniunt & hæc eiuſdem, ut Cebes etiam verba ipſa ſumpſiſſe à Platone videatur. τῆς τῶν ἡδονῶν, inquit, νίκης ἀκρατεῖς ὄντας ἂν ζῆν εὐδαιμόνως. ἡττωμένους δὲ τοὐναντίον ἅπαν. Indicat vero etiam non ſolum ita ſapientes loqui, ſed & vulgus, ubi inquit, ἡδονῶν μὲν τοίνυν καὶ θυμοῦ λεγόμενον σχεδὸν ἅπαντες ὡς ὁ μὲν κρείττων ἡμῶν, ὁ δὲ ἥττων ἐστί. Explicantur illæ belluæ uberius: quarum aliæ ſunt vitiorum ſcaturigines, aliæ ipſa

vitia, aliæ mala, quæ vitia ipſa comitantur. Ignorantia in errorem inducit, errantes in pleriſq; graviter delinquimus, ex vitiis denique calamitas.

Καὶ μακάριος, καὶ οὐκ ἔχει ἐν ἑτέροις
τὰς ἐλπίδας τῆς εὐδαιμονίας
ἀλλ' ἐν ἑαυτῷ.

Hæc à Schola Stoica non prorſus abhorrentia, tamen ex ipſo Platone deſumpta videri poſſunt. cuius hæc ſunt verba in Epitaphio: Ὅτῳ γὰρ ἀνδρὶ, inquit, εἰς ἑαυτὸν ἀνήρτηται πάντα τὰ πρὸς εὐδαιμονίαν φέροντα, ἢ ἐγγὺς τούτου, καὶ μὴ ἐν ἄλλοις ἀνθρώποις αἰωρεῖται, ἐξ ὧν ἢ εὖ, ἢ κακῶς πραξάντων πλανᾶσθαι ἠνάγκασται, καὶ τὰ ἐκείνου, τούτῳ ἄριστα παρεσκεύασται ζῆν οὗτος ἐστὶν ὁ σώφρων, καὶ οὗτος ὁ ἀνδρεῖος καὶ φρόνιμος. οὗτος γιγνομένων χρημάτων καὶ παίδων, καὶ διαφθειρομένων, μάλιστα πείσεται τῇ παροιμίᾳ. οὔτε γὰρ χαίρων οὔτε λυπούμενος ἄγαν φανήσεται, διὰ τὸ αὑτῷ πεποιθέναι.

Quem locum ſic interpretatus eſt M. Tullius: *Nam cui viro ex ſe ipſo apta ſunt omnia, quæ ad benè vivendum ferunt, nec ſuſpenſa aliorum, aut bono caſu, aut contrario, pendere ex alterius eventis, & errare coguntur: huic optimè vivendi ratio comparata eſt. Hic eſt ille moderatus, hic fortis, hic ſapiens: hic es naſcentibus & cadentibus cum reliquis commodis, tum maximè liberis, parebit & obediet præcepto illi veteri: neque enim lætabitur unquam, nec mœrebit nimis: quod ſemper in ſeipſo omnem ſpem reponat ſui.* Quod Plato ait, ſi ab eo excludatur benevolentia, ſive beneficium DEI falſum

ſum ſit. Sed cum cæteri clamant, tum Philoſophi magnificè prædicant, nihil eſſe boni, niſi à DEO, & maxima maxime. Sic apud eundem ait Socrates Eutyphrone: οὐδὲν γάρ ἐστιν ἡμῖν ἀγαθὸν, ὅ,τι ἂν μὴ ἐκεῖνοι δῶσιν. Nec de Platonis mente dubitari poteſt, qui inter Philoſophos maxime omnium religiosè ſcripſit. Sic & Ariſtoteles Ethic. 1. περὶ εὐδαιμονίας, ὅτι μάλιστα θεόσδοτος.

Ἄγουσιν αὐτόν.

Nec enim è cætu mortalium ſe abducit vir bonus, etiamſi ſalutem ſit conſecutus; ſed in re domeſtica & publica operam ipſe navat generi mortalium. Hoc autem ipſum eſt beatum ſive divinum, benè de amicis, benè de patria, benè de multis mortalibus mereri. Quando verò etiam quis animadvertit errorem maximę multitudinis mortalium, duplicatur ei id, quo potitus fuit, ſummum bonum: quod & Lucretius affirmat ſuaviſſimis verſibus.

Suave mari magno turbantibus æquora ventis, &c.

Ποῖ βαδίζει.

Vera ἐλευθερία. Ei vero ubique bene, ubique patria: miſeri in patria exſulant, ſe ipſi fugiunt.

Κωρύκιον ἄντρον.

Pingit hunc locum Oratione. Quod in tuto ſit & amœno loco virtute præſtans, quale antrum Corycium deſcribitur, in quo optimus crocus provenit. Eſſe enim cavernam ingentem, rotundam,

Digitized by Google

altis rupibus cinctam undiquaque: ubi deſcenderis ſolum etſi inæquale & maxima ex parte ſaxoſum; tamen perpetuo viventibus fruticibus ferax, iuxta ſolum croco conſitum, ut ſcribit Strabo lib. 14. Κώρυκος, inquit, ἄκρα, ὑπὲρ ἧς ἐν εἴκοσι σταδίοις, &c.

Ἐχιόδηκτος.

Vt ad huius loci ſententiam propius accedamus, ſubiiciam quæ ad inſtitutum facere arbitror. Sic igitur Plinius libro ſeptimo, capite ſecundo, de Ophiogenibus, Phyllis & Marſis: *Crates Pergamenſis in Helleſponto*, &c. uſque ad illa verba, *natos ſerpentibus*. Et paulò inferius: *Simile & in Italia Marſorum genus durat, quos à Circes filio ortos ferunt, & ideo ineſſe iis vim naturalem eam.* Eodem capite, ſed multo inferius, refert, incolere Athon montem, qui viperinis carnibus alantur: itaque nec capiti, corporíve, nec veſtibus eorum noxia eſſe animalia. Sic Strabo: ἐνταῦθα μυθεύουσι τοὺς ὀφιογενεῖς συγγένειάν τινα ἔχειν πρὸς τοὺς ὄφεις. Pagina 94. Εἶτα Τέντυρα πόλις, ἐνταῦθα δὲ διαφερόντως παρὰ τοὺς ἄλλους Αἰγυπτίους ὁ Κροκόδειλος ἠτίμωται, &c. uſque ad illa verba, οἱ Τεντυρῖται. Ipſa autem verba, [καθάπερ οἱ ἐχιόδηκτοι.] quomodo interpreter, aut quomodo aptam ex iis ſententiam eliciam non video: aliquam hic maculam hærere ſuſpicor, nec tamen aliquid corrigo, nec me unum

unum ex Criticis profiteor. Fortè legendum ſit οἱ ἐφιοχῶντες: aut quos alios nominatim appellârit. Altera dictio ex margine in verba ſcriptoris irrepſerit. Sed de neutro affirmo. Quid velit, nos, opinor, non fugit: hoc videlicet, ut quidam, quod inviolabiles ipſi ſunt, aut certum remedium in promptu habent, morſu viperæ non læduntur, aut pereunt: ita quem Diva beatitas coronaverit, is nec à feris, quæ dicuntur, necari aut lædi poteſt: non conficitur, nec angore, nec triſtitia, nec intemperantia, nec avaritia, nec paupertate, nec ullis horum malorum, quibus plerique mortalium graviter afficiuntur, & multi miſeri pereunt. Sunt item viperæ, in quibus etiam plus veneni: fortuna bona, honores, imperium, opes, nec non voluptates omnis generis, præter eas, quæ ſunt expurgati animi. Illa non anxiè deſiderat vir bonus. Sive accepit aliunde, ſive ſibi comparavit, iis non abutitur, ſed ſic utitur, ut officii nulla in parte obliviſcatur. Hoc cauſa eſt, quodquod ſapientia ſunt præditi, ut ita loquamur, æmulantur Prometheum. quæ propriè prudentia dicitur, directrix omnium actionum & conſiliorum, quæ in noſtris rebus capimus: in quibus προαίρεσις ſemper eſt rectè agendi, quod eſt acre ſtudium, nec ullo unquam tempore intermittitur. Fieri igitur non poteſt, aut certè nec cito, nec facile fieri poteſt, ut bonus à ſe deſciſcat, & ſui diſſimilis evadat. Nec vero de viri boni conſtantia dubitandum, πεὶ οὐδὲν γὰρ

Digitized by Google

οὕτως ὑπάρχει τῶν ἀνθρωπίνων βεβαιότης, ὡς περὶ τὰς ἐνεργείας τὰς κατ' ἀρετήν, ut Ariſtot. Ethic. primo ait. Tanta eſt perpetuitas & conſtantia operationum virtutis, ut nullius rei humanæ. Sunt autem ἐνέργειαι non tantùm facta, ſive actiones virtutis; ſed etiam conſilia & mentis cogitationes, quæ diriguntur ad virtutem, quæ nunquam oportet quieſcere. Non eſt igitur beatus Chamæleontis inſtar aut Polypi, ſed ex Platone, ſive potius ex ipſo Simonide adducitur ibidem, τετράγωνος ἄνευ ψόγου ὁ ἀγαθός: *vir bonus revera quadrans abſque reprehenſione.* Totus ille locus conſideretur.

Ἐστεφανωμένοι.

Qui in ſtudio virtutis perſeverant, coronantur, ſunt certo animo: habent enim quibus contenti ſunt, nec conficiuntur deſideriis rerum, quæ extra ipſos ſunt. Namque neceſſaria paratu non ſunt difficillima. Sin quis modum non ſtatuat cæteris bonis, is nunquam in ſumma fortuna acquieſcit, quoniam nova ille ſemper ſitit. Boni autem ita animo confirmati, quoquò etiam tutò ſe vertant, & ita vitæ mortalis ſpatium non adeò miſerè, immò ſatis feliciter conficiant. Debent autem illa omnia rectæ educationi.

Οἱ δ' ἀστεφάνωτοι.

Victoria excidunt, qui ad παιδείαν, ſive rectam educationem non acceſſerunt, aut ei dicto minus audientes fuerunt. Plerique autem deficiunt ab-

ſtracti

ſtracti illecebris falſarum ſive noxiarum voluptatum, aut negotiorum, laborumque impatientia. Hi in vita ſibi nuſquam conſtant; ſed in omnibus eius partibus errant, & hinc inde vagantur, non incomitati. Sectantur enim eos moleſtiæ & dolores, graves cruciatus animi, deſperatio, infamia ſive obſcuritas, inſcitia denique illarum peſſima mater.

Ὅταν δ᾽ οὖν.

Primum nulli ſe culpæ affines eſſe autumant, quando non ſentiunt, cum quantis luctantur malis: quod eſt ipſis malorum principium & caput, ut inſani in maximo morbo ſunt, qui ſe inſanire ne ſuſpicantur quidem. Alterum eſt, quod oderunt παιδείαν, eique faciunt convitium: quod & in artibus fit, ut quæ ignoramus, ea habeamus in viliſſimis: vulgò certè ita fieri experimur.

Ποῖα δ᾽ λέγουσιν ἀγαθὰ εἶναι.

Cum vitam beatam in voluptate ponant, eaque ſordida, luxu & intemperantia ſe beatos iudicant. Vitam autem vivunt non hominum; ſed pecudum, quaſi anima tantum vegetativa & ſenſitiva præditi, rationis expertes. Sic Xenophon ἀπομν. δ΄. τί γὰρ διαφέρει, ὦ Εὐθύδημε, ἄνθρωπος ἀκρατὴς θηρίου. uſque ad βοσκημάτων. Ariſtot. 3. Ethic. περὶ τὰς τοιαύτας ἡδονὰς ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ ἀκολασία ἐστὶν, ὧν καὶ τὰ λοιπὰ ζῶα κοινωνεῖ· ὅθεν ἀνδραποδώδεις καὶ θηριώδεις φαίνονται.

Δόξαι.

Opiniones cum falſæ ſint, quo pacto quem ad veram diſciplinam deducant? Sic opinor, quia fieri non poteſt, quin qui opinamur, cogitationes huc illuc vertet. Quanquam autem nihil videt, de quo certi aliquid ſtatuat: tamen adfulget illi recti aliquid, ſive ſcintillula veritatis. Cum igitur certiora ſcire deſideremus, opiniones quodammodo duces ſunt ad veritatem, niſi in eas quis iuraverit. Sunt hilares & rident: quia qualiſcunque cognitio animum lætitia perfundit, etiamſi ex opinione ſolida non ſit. Variæ opiniones inter ſe comparatæ à veritate non penitus abhorrent. Regrediuntur, manentque in vulgo. Cum autem quis verum viderit, & falſa à veris diſtinxerit, iam opinari deſinit, & ſcire rem ipſam incipit.

Τί προστάττει τὸ δαιμόνιον.

Docet Genius, primum de fortuna, eiuſque bonis, quemadmodum illa levia, hęc incerta ſint. Igitur nec fortunæ, nec eius bonis eſſe nitendum. Seneca:

Nemo confidat nimium ſecundis,
Nemo deſperet meliora lapſis.

Hoc præceptum ſapientiæ expreſſit & Tragœdus Euripides, ut opinor:

Μὴ δ' εὐτύχημα μηδὲν ὧδ' ἔστω μέγα,
Ὅ σ' ἐξεπάρῃ μεῖζον ἢ χρεὼν φρονεῖν·
Μηδ' ἄν τι συμβῇ δυσχερές, δούλου πάλιν.

Ἀλλ'

Ἀλλ' αὐτὸς αἰεὶ μίμνε, τὴν σαυτοῦ φύσιν
Σώζων βεβαίως, ὥσπερ χρυσὸς ἐν πυρί.

Hinc Horatius & hoc expreſſiſſe videtur:

Rebus anguſtis animoſus atque
Fortis appare, &c.

Ἥττους γίγνεσθε.

Genius iubet, ne quis ſe formæ muneribus ſubiiciat, ſive ſe ab iis vinci patiatur: ſive ut ſe invictos omnes præbeant, ut neque efferamur ſecundis, neque adverſis animum deſpondeamus, ſed has vel conſilio emendemus, vel fortiter toleremus, illas moderemur, atque iiſdem rectè utamur & fruamur. Videtur autem legendum pro ἥττους vel οὐχ' ἥττους, vel ἀντιλήψεσθε. Quæritur an ſint bona? Id explicatum, quando oſtendimus nominatim δυνάμει ἀγαθὰ, καὶ φύσει ἀγαθά.

An ſint accipienda? & acceptanda & retinenda & firmanda. Poteſt enim id virtus, quam ſcientia largitur. Parantur verò etiam ab ipſa virtute, atque ita ſunt firmiora. Carmen extat Caſæ in fortunam omnibus partibus perfectum, elegantia & ſententiæ bonitate.

Expers conſilij, quæ pede lubrico, &c.
vide in locis Communibus. Titulo Fortunæ.

Μὴ θαυμάζειν ὅ,τι περὶ ταῦτα αὐτῆ.

Bona autem fortunæ oblata non niſi æquo animo abſque inſolentia accipienda ſunt: ab eadem ablata, non iniquo, neque cum animi cruciatu dimitten-

mittenda: imò authori ſic reſtituenda, quaſi mutua acceperis, quo ad certum, ſive ad quemcunque diem viſum fuerit, menſario ſolvas.

Κελεύει λαμβάνειν.

Quæ fortuna dilargitur, etſi comparata ad vera bona indifferentia ſunt, tamē aſpernari non oportet, quorum uſus bonis ſemper egregius, omnibus neceſſarius quodammodo eſt. Ita Paris de forma, quam ſibi ab Hectore exprobrari intelligebat:

Οὐ γάρ, inquit, ἀπόβλητ' ἐστὶ θεῶν ἐρικυδέα δῶρα.

Munera nequaquam fas eſt contemnere Divûm.

Nec vero debet eſſe vitæ Domina fortuna; ſed à ſcientia ad fortunam tranſeundum, id eſt, ad virtutem, ſine qua illius bona exitio ſunt, nec iis bona, qui ipſa poſſident. In via tranſeundum curriculo, uti ſunt ἀσωτία καὶ κακίαι: nec penes eas hærendum. Vbi radices egerint, vix unquam evelli poterunt. habitus malos diſcere perfacile eſt: nihil difficilius eſt, quam dediſcere & exuere. Vnde celebratur illud Poëtæ:

Quo ſemel eſt imbuta recens ſervabit odorem
Teſta diu.

Nihil autem magis cavendum, quam voluptas. Ethic. 2. in extremo, qui locus inſignis eſt. Non ita ſubito prætereunda eſt, quæ dicta fuit ψευδοπαιδία. Licet enim eius conſuetudine aliquando frui: nec interea non poteſt quis reſpicere ad primam diſciplinam. Ab illa petitur quaſi quoddam viaticum. Philo ἐν τῷ περὶ μέθης. ὁ δὲ σοφίας ἀσκητὴς εἰδὼς καὶ φύσεις

ἀγρόνους

ἀγχρόνους ὑπαρχούσαι ἐφίεται καὶ νεωτέρων προτέρων, καὶ πρεσβυτέρων ὑστέρων, &c. uſque ad illa verba, ὅθεν ὡρμήσαν ἰσχύσαι.

Ἃ καὶ Πλάτων φησι.

Vide Platonem 7. de LL. & Xenophontem ἀπομν. 4.

Οὕτω ἄνδυ τούτων τῶν μαθημάτων οὐδὲν κωλύσει γενέσθαι.

Hic adiiciendum videtur εὐδαίμονας, vel καλοὺς καὶ ἀγαθούς. Alioquin enim penderet ſententia. Ad Philoſophiam, quæ in contemplatione conſumitur, abſque illis diſciplinis, citra controverſiam nemo pervenit: integritatem animi & virtutes morales ſibi comparabit etiam quis, qui in illis non magnopere ſit verſatus. Qui tamen verſatus ſit, plus adiumenti habebit ad rectè agendum. Itaque eam Philoſophiam ſervam nominat idem Philo. pag. 303. ὅτι τὴν ἐγκύκλιον παιδείαν, καὶ ὡς νεωτέραν καὶ ὡς θεραπαινίδα ἀσπάζομαι; τὴν δὲ ἐπιστήμην καὶ φρόνησιν, ὡς τελείαν καὶ δέσποιναν ἐκτετίμηκα. *Circularem eruditionem etiam, ut minorem & famulam amplector: ſcientiam vero, ut perfectam & heram veneror.*

Πότερον οὐδὲν προέχουσιν οὗτοι.

Quærit ſpectator, ſintne meliore conditione ad adipiſcendam virtutem, ſecundi ſepti diſciplinis eruditi. Eos enim omnes appellat Mathematicos, ni fallor. Nec enim magis Mathematicos, quam

Q cæteros

Digitized by Google

cæteros videtur intelligere. Negat eſſe meliores, tabulæ interpres: tum quod neque dum ipſi de rebus bonis & malis ſatis informati ſint, tum quod fieri poſſit, ut iidem non minus, quam omnium neſcia multitudo, affines ſint vitiis, & flagitioſi & facinoroſi. Sunt enim inter eos ebrioſi, incontinentes, avari, iniuſti, proditores, denique rectæ vitæ imperiti, & expertes omnis conſilii: nec illi pauci. Non igitur ob eas artes prærogativam habent ad virtutem.

Ἀλλὰ τί ἐστι.

Cum videatur in ſequentibus eſſe quædam perplexitas: expediam, quantum potero. Hactenus locutus fuit Interpres. Hæc verba, *οὐδαμῶς φαίνεται ἐκ τούτου τοῦ λόγου*: vel eidem iudici, vel ſpectatori, tribui poſſunt.

Ἀλλὰ τί ἐστὶ τὸ αἴτιον.

Hîc ſpectator de cauſa quærit, qui fiat, quod plerique illorum nihilo ſint meliores primi ſepti incolis. Quia, reſpondet interpres, ibi nimis diu commorantur, rati ſe magnum ſpatium confeciſſe, nec iam longè abeſſe à prima veraque *παιδεία*. Quid illa contatio, interrogat ſpectator, ipſis prodeſt, quum multi è primo ſepto ab incontinentia & cæteris vitiis properent in tertium, præteritis illis Mathematicis? atque adeo ipſi videntur illis eſſe potiore conditione. An per pigritiam non pergunt, an per ingenium iis erudiri nequeunt? Dic, quæſo,

inquit

inquit adhuc ſpectator, qui id fiat? Reſpondet interpres: Vel voluptatis, ſive quorumcunque vitiorum adhuc illecebris ibi tenentur, vel ſuæ artis dulcedine, in qua putant eſſe omnia. Proinde profitentur, ſe ea ſcire, quæ neſciunt. Ea igitur imbuti opinione, neceſſe eſt eos eſſe ſegniores ad contendendum ad veram παιδείαν. Iidem alios ſecum retinent, nec patiuntur ulterius progredi: atque eorum conſiliis multi de iuventute cum ipſis pereunt. qui locus plenius declarari poterit. Altera cauſa eorum ſive exitii, ſive erroris: quod ad eos è vulgo accedunt opiniones: id eſt, ſic iudicant de pleriſque, ut populus: tanti eſſe honores, tanti divitias, tanti voluptates, tanti genus, tanti dominatum; & ſic de cæteris. Hi perſuaſione ſapientiæ ebrii, non tamen niſi opinantur. Statuit igitur eos eſſe prioribus nihilo meliores, niſi ad eos accedat pœnitentia: niſi agnoſcant culpam graviſſimam eſſe ſuam, & à falſa magiſtra ad veram ſeſe referant. Tum demum enim eos ſervari.

Καὶ ὑμεῖς τοίνυν ὦ ξένοι.

Cohortatio ſenis cum præcepto ſupra modum neceſſario. nec fruſtra inſtituitur, ut videri poſſit, eiuſdem ſermonis repetitio. Docet enim ſpectatorem diligenter, & rem urget longè maximè neceſſariam. quaſi dicat, ne quis exiſtimet, hæc ſpectata obiter, & ſemel audita, ſufficere: non ita facilè intelliguntur. Nec enim videntur intellecta ante-

quam perſuadeantur, nec perſuaſa antè, quam iis parandis incubueris, ac denique paraveris. Hoc neque obiter, neque ſubitò fieri poteſt: prorſus & multò magis, ut ſeſe habet in habitibus corporis, in quibus ſenſus adiumento ſunt. Non ſatis eſt, rectè fides intendere, ſcire, quas quādo, quandiu tangere oporteat: neq; ſatis fidibus canere lentè, & ut aiunt, mediocriter. Satis longo tempore, & quotidiano ſtudio opus eſt, ut rectè, celeriter, argute, ſuaviter, cumque voluptate, & admiratione id auditorum agas. Quanto magis hoc conſilio utendum eſt, in formando animo, & parandis virtutibus. Idem monet Epictetus ſedulò: Εἰδέναι χρὴ, ὅτι οὐ ῥᾴδιον πρᾶγμα περιγίνεσθαι ἀνθρώπῳ, εἰ μὴ καθ' ἑκάστην ἡμέραν, τὰ αὐτὰ καὶ λέγοι τις καὶ ἀκούοι καὶ ἅμα χρῷτο πρὸς τὸν βίον. *Scire, ſive ſemper in memoria, conſpectuque habere oportet: nullo pacto fieri poſſe, ut quamcunque agendi facultatem nobis comparemus, niſi quotidie, (quia intermiſſione temporis ſemper aliquid negligitur, vel oblivione perit,) eadem præcepta, quæ vera rectaq; eſſe debent, & dicat quis & audiat (repeti enim ea & explicari ex uſu eſt, & iiſdem ad vitam utatur, ſive ipſa factis exprimat.* Nec enim quis habitum ſecus adipiſcetur. Eodem reſpiciunt, quæ verſibus expreſſa ſunt in Aūreis carminibus Pythagoræ adſcriptis:

Πρῆσσε δὲ ταῦθ' ἅ σε μὴ βλάψῃ, λόγισαι δὲ πρὸ ἔργου,
Μὴθ' ὕπνον μαλακοῖσιν ἐπ' ὄμμασι προσδέξασθαι, &c.

uſque ad illum verſum, Ταῦτά σε, &c.

Eorum eſt aliquanto fuſior interpretatio apud Auſonium Εἰδυλλ. 12.

Vir

Vir bonus & ſapiens (qualem vix repperit unum
Millibus è cunctis hominum conſultus Apollo,) &c.
uſque ad illum verſum:

Offenſus pravis, dat palmam & præmia rectis.

Rectè hæc dicuntur à ſpectatore. Verum enim & cum omnium iudicio conſentaneum, tum ratio convincit: ut libertas ſit bonum rectè ea utenti; ſi eam in licentiam vertat, malum. Sic opes liberali bonæ ſunt, incontinenti & contumelioſo malæ. Ita ſentiunt de eius generis rebus homines, & ſic loquuntur. Apud Latinum Comicum Chremes quærit de Clinia ex Clitiphone, *Quid narrat? Cl. Quid ille? ſe miſerum eſſe. Cl. miſerum! quem minus credere eſt? Quid reliqui eſt? quin habeat, quæ quidem in homine dicuntur bona? Parentes, patriam incolumem, amicos, genus, cognatos, divitias:*

Atque hæc perinde ſunt, ut illius animus, qui ea poſſidet:
Qui uti ſcit, ei bona: qui non utitur rectè, mala.

Sic & ſentit Plato & loquitur, hoc præſertim illuſtri loco lib. 2. de legibus.

Ὑμεῖς δὲ καὶ ἐγώ που τάδε λέγομεν, ὡς ταῦτά ἐστι ξύμπαντα, δικαίοις μὲν καὶ ὁσίοις ἀνδράσιν ἄριστα κτήματα, ἀδίκοις δὲ, κάκιστα ξύμπαντα, ἀρξαμένοις ἀπὸ τῆς ὑγιείας. καὶ δὴ καὶ τὸ ὁρᾶν, καὶ τὸ ἀκούειν, καὶ αἰσθάνεσθαι, τὸ παράπαν ζῆν, μέγιστον μὲν κακὸν, τὸν ξύμπαντα χρόνον ἀθάνατον ὄντα, καὶ κεκτημένον πάντα τὰ λεγόμενα ἀγαθὰ, πλὴν δικαιοσύνης τε καὶ ἀρετῆς ἁπάσης. ἔλαττον δὲ, ἂν ὡς ἐλάχιστον ὁ τοιοῦτος χρόνον ἐπιζώῃ. ταῦτα δὲ λέγειν οἶμαι καὶ τοὺς παρ' ὑμῖν ποιητὰς, ἅπερ ἐγὼ, πείσετε καὶ ἀναγκάσετε. καὶ ἐπὶ τούτοις ἑπομένους ῥυθμούς τε καὶ ἁρμονίας ἀποδιδόντας, παιδεύειν οὕτω τοὺς νέους ὑμῶν. ἡ

γὰρ ὁρᾶτε, ἐγὼ μὲν γὰρ λέγω σαφῶς, τὰ μὲν κακὰ λεγόμενα, ἀγαθὰ τοῖς ἀδίκοις εἶναι, τοῖς δὲ δικαίοις κακά. τὰ δὲ ἀγαθὰ, τοῖς μὲν ἀγαθοῖς, ὄντως ἀγαθὰ, τοῖς δὲ κακοῖς, κακά.

Ἀδύνατον γὰρ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα.

Vera eſt ſententia Peripateticorum de bonis; ſed cum Stoicis loquitur hic tabulæ interpres. Quæ ut intelligantur commodius, pauca è Zenonis diſciplina mihi depromenda ſunt; iccirco obſcuriora, quod à iudicio & loquendi conſuetudine omnium gentium diſcedunt. Cætera peti poſſunt ex Laërtio: nec tamen ad captum primæ ætatis ea eſſe exiſtimem. Stoicis controvertuntur bonum & honeſtum; malum & turpe: ſed ut omnes loquuntur, bonorum alia ſunt prima, & perpetuo bona; Virtus videlicet & Sapientia: alia propter illa expetibilia bona, & bonis bona. Hoc diſcrimine ſervato facilè intelligitur illis bonis conſtitui εὐδαιμονίαν vel ſolis, vel potiſſimum. Inferiora autem vel adminicula ſunt virtutis vel inſtrumenta. quæ ea de cauſa bona eſſe nemo negavit, niſi in opinionem iuratus.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

FINIS.

Digitized by Google

LVGDVNI BATAVORVM,

Typis GODEFRIDI BASSON.

CIↃ. IↃ. C. XVIII.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ROMA - LEGATORIA A. PANDIMIGLIO
1971

Google